RHETORICÆ LIBRI DUO.

QUORUM

Prior de Tropis & Figuris,
Posterior de Voce & Gestu

PRÆCIPIT:

IN USUM SCHOLARUM
postremò recogniti.

Quibus recèns accesserunt

DE
ORATORIA
Libri duo,

Rhetoricam callentibus mox addiscendi.

Authore CAROLO BUTLERO, Magd.
Artium Magistro.

LONDINI,
Excudebat IOANNES HAVILAND,
pro Authore. 1635.
Venundantur in Cœmiterio S. *Pauli*, apud *Robertum*
Allot, ad insigne Ursi.

Authoris ad Lectorem Præmonitio.

A.D. 1621. VAgatur ſub nomine meo Rhetorica, unicæ vicis prætextu ſæpius furtim excuſa: * quam quòd, pro genuino autographi contextu, alium multis in locis [aut deficientem, aut depravatum] diſcentibus obtrudat; (præterquam quòd mendis typographicis turpiter paſſim ſcateat) ut non meam, abrenuncio.

*Hoc [illegible] hujus edit., ut: ipso etiam in altera illa in 4°. A. 1629 editione a Johanne Haviland, sicut et ista, excusa, una cum oratoria; eodem sc: A. (licet Oxoniæ) edita. Hoc aliqs. in locis à me observatum. Credo etiam, quod in pluribus à me nondum observatis. Quod, quod in causa (sive Authori, sive alij) immutationis istius. Factum est n. in pejus, ut mihi videtur; quare et C. B. M. inconsulto Authore etiam factum fuisse, merito videatur.

VIRO VIRTVTIS ET HONORIS NOMINE NOBILISSIMO,

THOMÆ EGERTONO Equiti,

Domino Custodi magni Sigilli *Angliæ*,

CAROLVS BVTLER Magdalenensis,
S. D.

EA est bonarum Artium venustas & pulchritudo (illustrissime heros) ut liberalibus ingeniis nihil suavius, nihil amabilius videri possit: *quæ, si oculis cernerentur, mirabiles sui amores excitarent.* Ideoque ut antiquitus

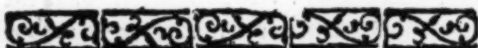
viri docti suos semper habuerunt Mæcenates & patronos; ita nunc etiam non desunt, qui, tanquam Dii Tutelares, eos non solùm ab inveterato tenebrionum livore vindicare; sed etiam dignis honorare præmiis inprimis studeant. Inter quos, quamvis non pauci reperiantur, qui de literis & literatis bene sunt meriti; tibi tamen præ cæteris primas & palmam unâ omnes voce facilè concedunt: qui à teneris etiam unguiculis, præsertim ex quo ad hoc tam excelsum honoris culmen tua te merita evexerunt, omnes curas & cogitationes tuas ad rei literariæ pariter & religionis propagationem eò usque intenderis; ut non tam amplissimo illo honoris loco honorari, quàm ipsum honorâsse, meritò dicaris. Sed non est animus spatiosum laudum tuarum campum ingredi: tum quòd eas, licèt modestissimas, modestia tua non ferat; tum quòd omnibus jam sint satis notæ; utpote qui non mediocres prudentiæ & benignitatis tuæ fructus jugiter percipiant. Pro tantâ tuâ in omnes, præcipuè Academicos, bonitate, ——*grates persolvere dignas*

Non

Non opis eſt noſtræ: —— noſtram verò gratitudinem, quam imo fixam pectore habemus, omni tibi officii genere probare cupimus. Communis noſtra parens *Academia*, cùm nihil haberet quo tibi magis gratificari poſſet; quem illius fidei crediditi optimæ ſpei filium, eundem tibi, literarum & virtutum ornamentis haud vulgariter excultum, reddidit. Adeò ut non tam nomine & corporis effigie, quàm eximiis animi dotibus, patrem ita expreſſerit, ut in eo repubeſcere videreris. At hunc, proh dolor! dum ſub invicto noſtro Scipione (qui priùs eum alibi in equeſtrem ordinem meritiſſimè cooptaverat) in fatali illo bello Hybernico arma ferret; non ſine gravi, & amantiſſimi patris, & inclyti illius herois cui chariſſimus fuit, & communi omnium, quotquot eum noverunt, mœrore, præmaturâ morte abreptum audio. Quamvis, quod ad eum attinet, terram cœlo, homines angelis, ærumnas fœlicitate, denique ætatem breviſſimam æternitate, commutavit: quod autem ad nos, ſupereſt adhuc alter, & diu ſuperſit precor, eâdem ſtir-

pe prognatus, eodem ingenio & indo-
le præditus, iiſdem doctrinæ & morum
præceptis imbutus, qui illi ſuccedat.
Faxit bonorum omnium author &
perfector, ut præclara virtutum ſemi-
na, quæ in tenero illius pectore pul-
chrè jam cernimus efflorеſcere, ad fra-
ternam indiès, adeoque paternam, ex-
creſcant maturitatem. Iam verò ut, ge-
neroſis hiſce animis piè ac doctè in-
formandis, propenſam in te volunta-
tem ſuã Mater noſtra lubens indicavit
eandẽ tibi deinceps quâcunq; ratione
præſtitura; ita & ejus filii, quibus poſ-
ſunt indiciis, animos ſuos honoris tu
ſtudioſiſſimos teſtificari ſummè cupi-
unt. Provectiores quidem, qui ſuam
gravioribus ſtudiis operam impende-
runt, opera tibi graviora, in perpetu-
am & tui & ſui nominis memoriam,
indiès exhibent. Ego verò, inter pu-
eros puerilibus jam diu exercitatus,
puerilia promo: ſed tamen ita pueri-
lia, ut adultos etiam perlegiſſe haud
pœnituerit. Siquidem continet hic li-
bellus Rhetorices artem, plenè, ſuc-
cinctè, & perſpicuè explicatam. Quic-
quid vel veteres, vel recentiores hac d

re uſpiam ſcripſerunt, id totum legitimâ methodo conformatum, ac inſignibus Poëtarum & Oratorum exemplis illuſtratum, hìc proponitur. Iſtud qualecunque obſervantiæ meæ μνημόσυνον amplitudinis tuæ patrocinio (honoratiſſime Mæcenas) conſecro : ut cujus piâ & ſincerâ munificentiâ, viri veræ ſapientiæ præceptis paſſim ſunt informati, ejuſdem auſpiciis, pueri etiam politioris diſciplinæ rudimentis erudiantur. Deus te, pro immensâ ſuâ bonitate, Eccleſiæ, Reipub. Academiæ, & ingenuis ejus alumnis, quàm diutiſſimè ſervet incolumem : & pro bonâ ſemente, quam hìc apud nos facis, meſſem in cœlis apud Chriſtum æternam largiatur. *Baſingſtochiæ*, 5. Idus Martii. 1600.

ΕΙΣ ΤΗΝ
ΤΟΥ ΒΟΥΤΛΗΡΟΥ
ΡΗΤΟΡΙΚΗΝ.

Ῥητορικὴ τεχνῶν φύτο δεύτερος ἀρτιεπειῶν·
Δεύτερος ὁ Βυτλὴρ ἔντειλε Ῥητορικῇ.
Δεύτερος, ἀλλὰ καὶ ὡς πάντως ἄλλων πρωτεῖα δέχεσθαι;
Δεύτερος, ἀλλὰ καὶ ὡς τὸ τρίτον οὐδὲν ἔχειν.

R. C.

J. M. Lectori.

SI *in Authoris operisve laudem, (studiose Lector) multorum hic, pro more, suffragia requiras; instar multorum sit hoc unum literati illius, &, ob exquisitam docendi methodum, de bonis literis optimè meriti, Magistri* IOANNIS BRINSLEY: *cujus in suo LVDO LITERARIO, or* The Grammar Schoole, *cap.* 16. *hæc sunt verba:* In stead of *Taleus* you may use Mr. *Butlers* Rhetorick of *Magdalens* in *Oxford*; being farre more easie to be learned of Schollars, and also supplying very many things wanting in *Taleus*: yea, the use and benefit will be found to bee farre above all that ever have been written of the same. *Et rursùs cap.*14. For the figures belonging to Poetry, and for rules of the Quantity of syllables, short and very plaine, see *Butlers* Rhetorick, chap. 14. *de Metro.*

æ

po

te

bre

ve

cix

Qu

lect

Etu

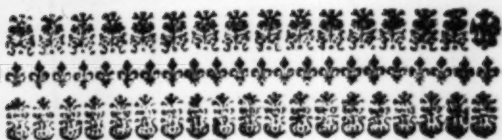
ceptu

lat a

sylv a

pigr

dolv

PRÆFATIO.

Nter celebres Artium scriptores, quorum demeretur locum Petrus Ramus, *eorum sit judicium, qui, cum eruditione, tum æquitate præstantes, optimè dijudicare & possunt, & volunt: meâ sanè sententiâ, si vel in præceptis veritatem, vel in methodo brevitatem, vel in exemplis perspicuitatem, vel in omnibus usum & utilitatem respicias.*

— tantum alios inter caput extulit omnes;
Quantum lenta solent inter viburna cupressi.

Hujus ego nomine, hoc tibi (ingenue lector) opusculum offero: quod siquid fructus ac emolumenti afferat, id omne illi acceptum referes. Quippe qui ipsius materiam, latas perlustrans probatissimorum authorum sylvas, studiosè exquisivit; exquisitam impigrâ succidit manu; succisam ad amussim dolavit, levigavit, conformavit. Quam sic præpara-

præparatam, ipse, structuris occupatus grandioribus, Audomaro Talæo *artifici certè non imperito, in perfectum opus compingendum commendavit: qui quidem commisso sibi munere, non invitâ (quod aiunt) Minervâ, perfunctus est. Quando tamen, quod in re tam difficili facile est, nonnulla peccentur; quædam sint immissa propè inutilia, quædam etiam omissa planè necessaria; operæ-pretium me facturum sensi, si supplerem quæ desunt, amputarem quæ supersunt, & paucula etiam indigesta suis restituerem locis: ut pulchrum hoc præstantis nostri architecti ædificium, omnibus suis numeris absolutum & completum, commodè tuis usibus inserviret. Istud quidem, studiosæ consulens juventuti, manibus pedibusque obnixè conatus sum: quod si voti compos effectum dederim, habeo quod expetivi præmium: sin optatum hunc finem sedula mea industria minùs videatur assequuta, veniam voluntas promeretur. Sed nigrum, precor, parumper abstine calculum: aspice, inspice, perspice primò: censuram deinde sperabo æquiorem. Et quam tandem? inquis: utcunque tua in hoc opere opella vituperio careat; non tamen ejusmodi est, ut laudem aliquam mereatur. Nam* difficilia

quæ

quæ pulchra : *atqui* facile est inventis addere. *Esto : neque enim gravabor ista mihi (ut cui non meum encomium, sed tuum commodum hanc suaserit provinciam)*

Et dici potuisse, & non potuisse refelli.

Quamvis de nimiâ facilitate, ubi ipse in re simili periculum feceris, minùs forsan constanter asseverabis.

Brevitati ubique Poetæ sequutus consilium [Quicquid præcipies esto brevis] In arte Poëtica. *summoperè studui : neque majori mihi fuit curæ, Rhetoricam nostram Rameam re cæteris auctiorem; quàm præceptionum & exemplorum compendio tibi quàm brevissimam exhibere;*

——————————— ut citò dicta
Percipiant animi dociles, teneantq; fideles.

Obscuritatem verò, individuam fere brevitatis comitem, (juxta illud

——Brevis esse laboro, Obscurus fio.——)

hîc prorsus sejungere eam dedi operam; ut, Ibidem. *notarum adminiculo, aperta satis & expedita omnia ausim polliceri. Quamvis brevitati, vel obscuræ, prolixitatem posthabeat Rhetor, ubi inquit,* Sæpè res parum est Invent. l. 1. ¶ 37. intellecta, longitudine magis, quàm obscuritate narrationis.

Quæ teneris tyronum memoriis non ita

necessario

necessariò erunt committenda, minusculis characteribus, distinctionis gratiâ, excudenda curavi; ne vel minimum in hoc stadio currentibus offendiculum obstet, quod eos in via retardare queat.

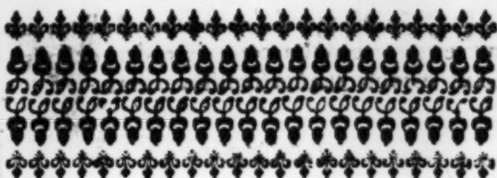
Troporum explicationes tropis ipsis in contextu subnectendas non censui: partim ut pueris in discendo labor minueretur, partim ne, si eas unà memoriæ mandarent, aptè, verè, & expeditè, de iis rebus oscitantes responderent, quas tamen minimè intelligerent. Rectiùs itaque post singula capita seorsim collocantur: unde discentibus petere licebit, quoties de iis hæsitaverint.

Capiti de Metro, nequid alibi quærere opus sit quod ad eum locum ritè spectat, compendiariam, de Metaplasmo, & syllabarum Quantitate, aliisque ad Metrum pertinentibus, doctrinam inserui: idque eò libentiùs, quòd Grammaticorum super hac re præcepta sint ferè, confusa, prolixa, imperfecta.

Cætera, in quibus dicendi discipulis non inutilem navavi operam, non est quod præmoneam: tute inter legendum per te deprehendas.

Hor. Ep. 6. lib. 1. Vive, vale. Si quid novisti rectius istis,
Candidus imperti: si non; his utere mecum.

Tui studiosus C. B. M.

RHETORICÆ Liber primus, DE ELOCVTIONE

Caput primum.

HETORICA (1) est Ars ornatè dicendi.

Partes Rhetoricæ duæ sunt: Elocutio & Pronunciatio.

Elocutio est (2) interna exornatio orationis: eaque per se (3) plurimum potest.

Elocutio est (4) Tropus aut Figura. Tropus est elocutio, quâ (5) vox à nativâ significatione in aliam immutatur. Communes ejus (6) affectiones sunt quatuor. Nam si tropus durior sit & inæqualior, (7) Catachresis dicitur: si elatior & audacior, (8) Hyperbole: si in una voce multiplex, (9) Metalepsis: si in pluribus continuatus, (10) Allegoria.

Hyperbole est (11) Auxesis, aut Miosis.

(12) In

(12) In Allegoriâ tenendum est illud, ut quo ex genere rerum cœperis, eodem desinas: secus inconsequentia fœdissima fuerit.

Ad Cap. I.

*V. (a) ad c. 1 lib. 1. Oratoriæ.

(1) Rhetorica hic, non ut * alicubi, pro universa illa de quavis quæstione orandi facultate; sed pro sola orationis exornatione sumitur: quam, tertio de Oratore libro, Antonius Crasso explicandam reliquit.

(2) *Interna*: quæ verbis ipsis ac sententiis inhæret: sicut Pronunciatio est orationis exornatio externa, quæ illi jam concinnatæ extrinsecùs advenit.

(3) *Plurimum potest*: Ut in Curione; qui, tametsi cæteris eloquentiæ laudibus maximè nudus esset; tamen Elocutionis splendore, & copiâ, & bonitate quâdam expeditâ, & profluente celeritate, orator proximus optimis numeratus est. Brut. ¶ 88.

(4) *Tropus aut figur* Quòd Tropus & Figura sint Elocutio, [hoc est orationis exornatio] sic Quint. lib. 1. cap. 8. *Enimvero jam majore curâ doceat Tropos omnes: quibus præcipuè, non poema modò sed etiam Oratio, ornatur: & Schemata utraque [i. figuras, quæque λέξεως, quæque διανοίας vocantur:] quorum ego, sicut Troporum, tractatum in eum locum differo, quo mihi de ornatu orationis dicendum erit*

(5) *Vox*. tam complexa, quàm incomplexa. Singulæ & solæ dictiones crebriùs quidem tropos admittunt; nonnunquam verò & conjunctæ: ut in Metonymiâ *suburbanum tuum gymnasium*, *florentis ætatis*: in Ironiâ *nec dico*, *non utor*: in Metaphorâ *sementem feceris gratias agere*: in Synecdoche *glacialem Oceanum*, *totum tribunal*. Hujusmodi voces complexæ in parœmiis frequentiores sunt: ut *laterem lavare*. i. frustra laborare· quemadmodum facit, qui laterem lavat. *Contra stimulum calcas*. i. repugnando tibi ipsi, non adversario, noces: ut facit qui contra stimulum calcat. *Lupum auribus teneo*. i. dubius sum utrum inceptum peragam, an eo desistam: veluti qui lupum auribus tenet. *Lupi illum videre priores*. i. obmutuit:

fi.us

ficut quem lupi priùs intuentur. *Delphicus gladius*. i. res diversis usibus idonea: qualis fuit gladius Delphicus: qui ad eum modum erat fabrefactus, ut eodem simul & sacras mactarent victimas, & nocentes afficerent supplicio. *Ex tripode dictum*. i. verum, quale putabatur, quicquid ex Tripode dictum fuit, &c. Quæ singula exempla singulos tropos habent: non autem in singulis, ut vides, vocibus, sed conjunctis. Itaque sic definit Quintil. lib. 8. cap. 6. *Tropus est verbi vel sermonis à propria significatione in aliam cum virtute mutatio*. Quanquam Talæus alibi, dum quod verum est ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἁπλῶς enunciat, secus sentire videatur.

(6) *Affectiones*.

Generalis tropi affectio est
- unius
  - inæqualis, Catachresis.
  - audacioris, Hyperbole.
- plurium
  - in uno verbo, Metalepsis.
  - in verbis pluribus, Allegoria.

(7) *Catachr*. Catachresis est durior & injucundior verbi immutatio, cùm scilicet nomen aliquod pro alio ponitur, in cujus locum non deductum esse, sed irruisse; non precariò, sed vi venisse videatur.

(8) *Hyperb*. Hyperbole est ementiens superjectio, sive audacior tropi superlatio: quæ quamvis sit ultra fidem, non tamen esse debet ultra modum: monere satis est mentiri Hyperbolen, nec ita ut mendacio fallere velit. Sed tum est Hyperbole virtus, cùm res ipsa de qua loquendum est, naturalem modum excessit. Conceditur enim amplius dicere, quia dici quantum est non potest. Hæc Q. l. 8. c. 6.

(9) *Metalep*. Metalepsis est tropi in uno verbo multiplicatio: quando nempe ex improprio significatur primò improprium, tum ex improprio illo fortè aliud improprium; atque ita deinceps, donec ad proprium veniatur: intercedente medio gradu transitum præbente: Q. l. 8. c. 6. *Est hæc in Metalepsi natura*, ut inter id quod transfertur sit medius quidam gradus, nihil ipse *significans*, *sed præbens transitum*.

(10) *Alleg-*

(10) *Alleg.* Allegoria est tropi continuatio: ubi nimirum ejusdem generis tropi plures conjunguntur. Allegoriæ autem præcipua laus est: quæ una aures nostras mirificè capit: Ut enim troporum singulorum ornatus magnus est; ita continuatorum & conjunctorum multò maximus.

(11) *Auxesis aut Mio*: Auxesis est, cùm augendi aliquid, & amplificandi gratiâ, verbum gravius proprii loco substituimus: ut cùm *liberalem, magnificum; severum, sævum; improbum, sacrilegum* dicimus. Miosis seu Tapinosis est, cùm minuendi & extenuandi causâ leviori utimur vocabulo, quàm res postulat: ut cùm *adulatorem, blandum* & *affabilem*; *prodigum* aut *audacem, liberalem* aut *fortem* nuncupamus.

Quæ defectum auget Hyperbole, Miosis est: ut cùm *homunculum, Pigmæum*; *stupidum, stipitem*; *qui non respondet, mutum* appellamus. Q. l. 8. c. 6. Hyperbole vulgò in usu est, & inter eruditos, & apud rusticos: videlicet, quia Naturâ est omnibus *augendi* res, vel *minuendi* cupiditas insita: nec quisquam vero contentus est.

(12) *In Alleg.* Sic docet lib. 8. cap. 6. Quintilianus.

Caput secundum.

I Μετωνυμία. *Transnominatio.*

TRopi (1) genera sunt Metonymia & Ironia, Metaphora & Synecdoche.

METONYMIA est tropus (2) causæ ad effectum; subjecti ad adjunctum; vel (3) contra. Metonymia causæ est efficientis, aut materiæ.

1 *Metonymia causæ. Efficientis.*

EFFICIENTIS, ut cùm inventor & author pro ipsis effectis rebus usurpantur. Pro Marc. *Quos amisimus cives, eos (4) Martis vis perculit, non ira victoriæ.* Georg. 1.

Aut dulcis musti (5) Vulcano decoquit humorem.

Sic

Sic (6) Oceanus & Tethys, Nereus & Doris, Neptunus & Amphitrite : Pontus etiam Metalepticôs, pro *mari* : (7) *Liber & Ceres* pro vino & pane in prosâ Catachresin habent. Lucani libro 4. Catachresis est visitatior. Catachresf.

(8) Vrebant montana nives, camposque jacentes
Non duratura conspecto sole pruina.

Metalepsis est pro Amer. *Accusant ii qui in (9) Fortunas hujus invaserunt.* & Æn. 4. Metalepsis.

Quin morere, ut merita es, (10) ferroque averte
dolorem.

Allegoria Eun. Ter. *Sine (11) Cerere & (12) Libero friget (13) Venus.* Allegoria.

Est præterea hìc valde usitatum, imò (quia verbum deest) necessarium, scriptores pro scriptis operibus appellare. Mart. lib. 14.

Pellibus exiguis arctatur (14) Livius ingens:
Quem mea non totum bibliotheca capit.

METONYMIA MATERIæ est, cùm nomen materiæ pro effecto ponitur. *Materia.*

Verr. 6. *cùm essent triclinia strata, (15) argentumque expositum in ædibus.* Metalepsis est Metam. 1. Metalepsis.

——— *& structis cantat (16) avenis.*

Item Æn. 8. *Labitur uncta vadis (17) abies* ———

(18) *Abies* tamen pro *tabellis* in prosa Catachresis est. Allegoria hìc quædam est. Horat. Epist. 2. lib. 1. Catachresis. Allegoria.

Non domus & fundus, non (19) æris acervus &
auri.
Ægroto domini deduxit corpore febres. 2. Leg.
(20) Æs & ferrum duelli insignia sunt, non sani.

Ad

Ad Cap. 2.

(1) *Genera.* Vox *genus* sæpissime ponitur pro specie intermediâ (quæ scilicet alias etiam species subjectas habet, quarum respectu genus esse possit) non solùm apud Ciceronem & Latinos omnes, sed & apud Aristotelem ipsum, ut capite de qualitate, ubi secundum, tertium, & quartum genus appellat qualitatis. (2) *Causæ.* Cùm Causa ponitur pro Effecto. De Causa & Effecto, cæterisque argumentis, per quæ Tropi fiunt, vide Oratoriæ l. 2. c. 2. (3) *Contra.* i. effecti ad causam, adjuncti ad subjectum. (4) *Marti* prælii : Mars enim armorum bellorumque inventor primus putatur veteribus. Diodor. Siculus lib. 5. Si Mart. in Amphitheatrum Cæs. Epigr. 24.

Ne te decipiat ratibus navalis Enyo,

I. navale prælium seu naumachia : nam Bellona Martis soror belli habetur & præliorum dea.

(5) *Vulcano.* igne. Vulcanus ignis inventor hoc modo fuisse fertur à Diodoro : cùm videret lapso fulmine sylvam ardere, materiam uberiorem adhibuit, ignisque usum præcipuè in metallis fabricandis mortalibus ostendit : itaque hic pro igne ponitur, ut etiam infrà : *Nec se Vulc.* &c. (6) *Oceanus.* Oceanus Cœli ac Vestæ filius, antiquissimus maris deus, conjugem habuit sororem Tethyn : Nereus filius Oceani & Tethyos uxorem sibi adjunxit sororem Dorin : Neptuno Saturni & Opis filio, cui in orbis divisione regnum maris contigit, nupsit Amphitrite Nerei & Doridis filia : Pontus Nerei filius fuit, frater Amphitrites : unde isti dii deæque pro mari usurpantur.

Oceanus, Æneid. 1.

Imperium Oceano, famam qui terminet astris.

Tethys Lucan. lib. 6.

Aut vaga cum Tethys Rutupinaque littora fervent,
Unda Caledonios fallit turbata Britannos.

Nereus, Metam. 1.

Nunc mihi quâ totum Nereus circumsonat orbem,
Perdendum est mortale genus. ———

Doris Eclog. 10.

Doris amara suam non intermisceat undam.

Neptunus

Neptunus Horat. Epist. 11. lib. 1.

Neptunum procul è terrâ spectare furentem.

Amphitrite, Metam. lib. 1.

——— ——— *Nec brachia longo*
Margine terrarum porrexerat Amphitrite.

Pontus autem non nisi per Metalepsin ponitur pro integro mari: primò enim transfertur ad illud mare significandum, quod à palude Mæotide usque in Tenedum insulam maris Ægei protenditur, ut Lucan. lib. 5.

Arctatus rapido fervet quà gurgite Pontus. Et Georg. 1.
Pontus & ostriferi fauces tentantur Abydi.

(unde etiam regio adjacens nomen suum sortita est: ut loco infrà citato. *Plurima sed pelago*, &c) Deinde per Senecdochen membri pro universo mari usurpatur: ut in Ibin.

Nec se Vulcanus, nec se tibi præbeat aer;
Nec tibi det tellus, nec tibi Pontus iter.

(7) *Liber. Vulcanum* pro *igne* vulgò audivimus: & *vario Marte pugnatum* eruditus est sermo: & *Venerem* quàm *coitum* dixisse magis decet: at *Liberum* & *Cererem* pro vino & pane licentiùs quàm ut fori severitas ferat, ait Quintilianus lib. 8. cap. 6. (8) *Vrebant.* Urere hic Catachresticôs dicuntur nives & pruinæ, pro exiccare & absumere, quæ ustionis sunt effecta. Nives enim & pruinæ naturalem rerum succum nimio suo frigore, ut sol & ignis nimio calore, exhauriunt: atque ita res ipsas absumunt & corrumpunt. Sic apud Ovidium Trist. 3. Eleg. 2.

Plurima sed pelago, terrâque pericula passum,
Vstus ab assiduo frigore Pontus habet.

(9) *Fortunas.* opes. Metalepsis: Duplex enim hic est tropus: Fortunæ pro Fortunâ Synecdoche est numeri, & Fortuna pro bonis & donis Fortunæ, Metonymia est causæ efficientis. (10) *Ferroque.* morte. Metalepsis: Nam ferrum pro gladio, aut ferreo aliquo telo, Metonymia est materiæ, & gladius pro morte, cujus est instrumentalis causa, Metonymia efficientis est. (11) *Cerere.* Sine pane & vino friget amor. Allegoria: continuatur enim Metonymia. Ceres prima dicitur usum frumenti homines docuisse, molere, & panem conficere, cùm anteà glandibus vescerentur. Diodor. 6. Plin. 7. (12) *Libero.* Diodor. lib. 4. ait,

Bacchum vini ex uva exprimendi rationem primùm tradidisse : quod ipsum nos antiquioribus literis persuasi tribuimus Noacho. (13) *Venus*. Veneri maturæ virginum ætatis, aliarumque rerum quæ circa nuptiarum sacra & fœdera celebrantur, curam dedisse Jovem scribit lib. 6. cap. 15. Diodor. unde Poëtæ illam cum amoris, tum pulchritudinis gratiæ, & deliciarum deam faciunt : ideoque pro his etiam interdum ponitur. Catull. de Quintiâ & Lesbiâ.

Lesbia formosa est, quæ cùm pulcherrima tota est,
Omnibus una omnes surripuit veneres.

i. gratiam, venustatem, delicias. (14) *Livius*. Historia de rebus Romanis 140 libris à Livio conscripta. (15) *Argentum*. Supellex, cujus materia fuit argentum. (16) *Avenis*. Fistulâ arundineâ. Metalepsis: Avenæ pro culmo avenaceo Synec. integri, culmus avenaceus pro culmo in genere Synec. speciei, culmus pro arundine Synec. est contraria generis pro specie (fistula enim, quâ hic cecinit Mercurius, ex arundine fiebat, in quam Nympha Syrinx est mutata) postremò arundo pro ipsâ fistulâ Metonymia est materiæ pro effecto. (17) *Abies*. Metalepsis : abies pro tabellis abiegnis Metonymia est materiæ, & tabellæ pro navi eadem est Metonymia. (18) *Abies*. Catachresis. Sic enim lib. 8. cap 6. Quintilianus, *Prosa non puppim pro navi, nec abietem pro tabellis recipiet.* (19) *Æris & auri*. nummi ænei, & aurei. Allegoria. (20) *Æs & ferrum*. arma ex ære, & ferro conflata : Alleg. conjunguntur enim hic duæ Metonymiæ *æs* & *ferrum*, ut suprà *æris* & *auri*.

Caput tertium.

2
Metonymia effecti.

METONYMIA EFFECTI est, cùm ex effectis efficiens significatur. Trist. lib. 1. Eleg. 1.

(1) Carminibus metus omnis abest : ego perditus ensem
Haesurum jugulo jam puto jamque meo.

Ibid.

Ibid. *Quas meruit pœnas jam dedit illud (2) opus.*
Æneid. 6. *Scipiadas (3) cladem Lybiæ* ——
Ter. Eun. *Ego pol te pro istis dictis & factis (4) scelus, ulciscar.* Hyperbole.

Est & Metonymia ista in epithetis. Pro Marc. *Victoria naturâ (5) insolens est, & superba.* Ibid. *victoriæ (6) ferocitatem extimescere.* Vbi Metalepsis est, ut etiam Æneid. 1. Metalepsis.
Sed pater omnipotens speluncis abdidit (7) atris.
Allegoria quædam hic est. Æneid. 6. Allegoria.
(8) Pallentesque habitant morbi, tristisque senectus.
(9) Sic Orator *præcipitem iram, hilarem adolescentiam, segne otium* dixit. Imo verò hinc & Poëtarum, & Oratorum plurima epitheta sunt.

Ad Cap. 3.

(1) *Carminibus.* Poëtis carmina componentibus. (2) *Opus.* Ovidius illius operis author. (3) *Cladem.* cladis effectores: qui cladem Lybiæ intulerunt. (4) *Scelus.* scelestè scelerum machinator. Auxesis: hinc enim graviùs & asperiùs hominem perstringit, quàm si sceleratum nuncupâsset. Similis est Hyperbole in Metonimiâ adjuncti. Hanc etiam Metonymiam habet Ulysses in illâ pro spoliis Achillis oratione, Metam. 13.
Si mea cum vestris valuissent vota, Pelasgi,
Non foret ambiguus tanti certaminis hæres.
i. armorum propter quæ certamen erit, & Vates ad Aristæum, amissis apibus, Georg. 4. *Magna lues commissa.* i. magnum scelus luis causa. (5) *Insolens.* i. insolentes & superbos faciens: tales enim victores reddit. (6) *Ferocitatem.* Metalepsis: victoriæ ferocitatem, pro ferocem victoriam, modus est quartus; & ferocem victoriam, quæ faciat victorem ferocem, secundus modus est. (7) *Atris.* profundis. Metalepsis: atris pro tenebrosis Metaphora est usitata: tenebrosis pro profundis Metonymia est effecti: profunditas n. in speluncis tenebrarum est causa. (8) *Pallentes.*

lentes. Pallentes dicuntur morbi, triſtiſque ſenectu[s]
quòd illi pallentes, hæc triſtes facit: ubi Metonymi[a]
in *pallentes* & *triſtis* continuatio facit Allegoriam. (
Sic Orat. Ut ait lib. 8. cap. 6. Quintilianus,

Caput quartum.

3 *Metonymia ſubjecti.* METONYMIA SUBIECTI eſt, cùm nomen proprium rei ſubjectæ ad ſignificandam rem adjunctam traducitur. Heroid. 16.

Non tu plus cernis, ſed plus temerarius audes:
Nec tibi plus (1) cordis, ſed minus (2) oris ine[ſt]

Catachreſis. Catachreſis eſt Epod. Ode. 12.

Polypus, an gravis hirſutis cubet (3) hircus in al[is]

Sic ponitur continens pro re contenta. Æneid. 1.

————*Ille impiger hauſit*
Spumantem (4) pateram, & pleno ſe proluit (5)
auro.

Serm. 2. Satyr. 3.

Danda eſt ellebori multò pars maxima avaris.
Neſcio an (6) Anticyram ratio illis deſtinet omn[em]

Eſt verò Metonymia hæc longè frequentiſſima, cùm locus pro ipſis incolis uſurpatur. Metam. lib. 1.

Neve foret (7) terris ſecurior arduus (8) æther,

Hyperbole. in Piſ. *Quòd in me (9) carcerem effudiſtis*, Hy

Metalepſis. perbole eſt. Metalepſis reperitur Æneid. 2.

Invadunt (10) urbem ſomno vinoque ſepultam.

Et Metam. 13.

(11) Pergama tum vici, cùm vinci poſſe coegi.

Allegoria. * Sive pro lege Manilia. Allegoria * pro Pompeio. *Teſtis eſt (12) Itali[a]*
quam ille ipſe Victor L. Sylla hujus virtute c[on]

conſili

consilio, confessus est fuisse liberatam: testis est Sicilia, quam multis undique cinctam periculis, non terrore belli, sed celeritate consilii explicavit: testis est Africa, quæ, magnis oppressa hostium copiis, eorum ipsorum sanguine redundavit: testis est Gallia, per quam legionibus nostris in Hispaniam iter Gallorum internecione patefactum est: testis est Hispania, quæ sæpissime plurimos hostes ab hoc superatos prostratosque conspexit.

(13) Aliter etiam locus ad res locatas traducitur. 1. de Orat. *Age vero, ne semper* (14) *forum, subsellia, rostra, curiamque mediteris*: quæ Allegoria est, ut rursus ibidem, *longè* (15) *Academiæ illi ac Lycio tuum hoc suburbanum gymnasium anteponam.*

Ex hoc genere etiam est illud, cùm ex possessore possessa res intelligitur. Aeneid. 2.

——Iam proximus ardet
(16) *Vcalegon*—— Ad Attic. Epist. 5. *Ego enim triduo cum Pompeio, &* (17) *apud Pompeium fuissem.* Et *malo tecum* (18) *apud te ambulare.* Cic. de Senect. *Cujus villam ego contemplans (non enim longè abest* (19) *à me.)*

Sic dicimus hominem devorari, cujus patrimonium devoratur. Heaut. Act. 3. Sc. 1. *Quid te futurum censes,* (20) *quem assiduè exedent?*

Sic (21) *ab Annibale cæsa apud Cannas sexaginta millia Romanorum* dicimus.

Sic litigantium clientum advocati personas suas pro clientum personis usurpant: pro Cæcinn. (22) *Restituisse te dixti: nego me edicto Prætoris restitutum esse.* Sic res qualibet pro adjuncto Temporis. Georg. 1.

Illa seges demum votis respondet avari
Agricolæ, bis quæ (23) *solem, bis* (24) *frigora sensit.*

Sic etiam nomen rei significatæ tribuitur signo. Fast. 1.

(25). *Iuppiter angustâ vix totus stabat in æde:*
Inq; Iovis dextrâ fictile fulmen erat. Vir. Ec. 3.
(26) *Orpheaq; in medio posuit, sylvasq; sequentes.*

Ad Cap. 4.

(1) *Cordis* prudentiæ, quæ in corde sedem habet: unde prudentes cordati dicuntur. Sic Mart. lib. 2. Ep. 8.

Quod si non illum, sed me peccasse putabis;
Tunc ego te credam cordis habere nihil.

(2) *Oris.* pudoris, qui se ore, i. vultu prodit. (3) *Hircus.* hircinus fœtor. Catachresis: quam eandem habet Catul. in Rufum.

Lædit te quædam mala fabula, quâ tibi fertur
Valle sub alarum trux habitare caper.

(4) *Pateram* (5) *Auro.* hic per spumantem pateram & plenum aurum intelligis omne illud vinum quo vasa ista impleta sunt: sed in *auro* est Metalepsis: nam aurum pro aureo cratere Metonymia est Materiæ. (6) *Anticyram omnem.* totius insulæ elleborum: ac si maximè insanirent avari, ideoque hâc herbâ qua cerebrum adversus insaniam purgatur, maximè indigerent. (7) *Terris.* hominibus terræ incolis. (8) *Æther.* cœlites, qui tenent æthera. (9) *Carcerem.* qui in vinculis & carcere erant, vel digni carcere. Hyperbole: graviùs enim & turpiùs sonat odiosum nomen carceris, quàm si incarceratos aut maleficos dixisset. (10) *Urbem.* Trojanos somno vinoque sepultos. Metalep. urbem pro Trojâ Synecdoche est generis, & Troja pro Trojanis Metonymia est subjecti. (11) *Pergama.* Trojanos. Metalep. Pergama, [i. arces Trojæ] pro ipsâ Trojâ Synecdoche est membri, & Troja pro Trojanis Metonymia est subjecti: qua Metalepsis sequitur lib. 14.

——*Danaas paverunt Pergama flammas.*

(12) *Italia.* hic Cicero *Italiam, Siciliam, Africam, Galliam, Hispaniam* posuit pro Italis, Siculis, Africanis

nis, Gallis, Hispanis. (13) *Aliter.* nempe cùm nomine loci significatur non ipsum locatum, sed locati adjuncta aut effecta. (14) *Forum.* Actiones Rhetoricas in foro, in subselliis, in rostris, in curiâ. Allegoria.

(15) *Academiæ.* per *Academiam*, *Lycium*, *Tusculanum*, suburbanum illud Gymnasium, intelligimus doctrinam celebratam in Academiâ à Platone, in Lycio ab Aristotele, in Tusculano à Cicerone. Allegoria. (16) *Ucale.* Ucalegonis domus. (17) *Apud Pomp.* in ædibus Pompeii. (18) *Apud te.* domi tuæ. (19) *A me.* à villâ meâ. (20) *Quem.* cujus opes assiduis comessationibus exhaurient. (21) *Annibale.* Quia ab exercitu cujus dux erat Annibal cæsi sunt. (22) *Restituisse.* Sic Cicero Pisonem advocatum partis adversæ alloquitur, tanquam Ebutio id diceret Cæcinna. (23) (24) Per *bis solem*, *bis frigora*, intelligit Poeta æstatem ac hyemem in binis annis: æstatem sc. ac hyemem anni in quo seritur, qui desinit calendis Januarii; & hyemem ac æstatem anni in quo metitur, qui calendis iisdem incipit. Sed est in *solem* Metalepsis: nam *sol* pro calore, quem efficit, Metonymia est causæ: & *calor* pro æstate, sicut mox *frigora* pro hyeme, Metonymia hæc est. vide (11) in Metonymia adjuncti. (25) *Juppiter.* Jovis statua. (26) *Orphea.* cælatas Orpheos & sylvarum imagines.

Caput Quintum.

METONYMIA ADIUNCTI est, cùm ex adjunctis res subjectæ significantur, Eclog. 8. 4 *Metonymia adjuncti.*

Necte tribus nodis (1) ternos Amarylli colores.

Sic nomina virtutum ipsarum pro bonis viris, & vitiorum pro malis, & multarum aliarum rerum, pro personis quibus adjunctæ sunt, usurpantur. Catil. 2. *Ex hac enim parte (2) pudor* Allegoria.

 pugnat,

pugnat, illinc petulantia: hinc pudicitia, illinc stuprum: hinc fides, illinc fraudatio: hinc pietas, illinc scelus: hinc constantia, illinc furor: hinc honestas, illinc turpitudo: denique æquitas, temperátia, fortitudo, prudentia, virtutes omnes, certant cum iniquitate, cum luxuria, cum ignavia, cum temeritate, cum vitiis omnibus: quæ perillustris est Allegoria.

Hyperbole. Ex hoc genere sunt illa Ciceronis Hyperbolica. *O (3) pestis! O labes! O audaciam incredibilem!* & similia. Hyperbole autem hic clarior existit, cùm virtutibus, vitiis, aliisque qualitatibus præcellentes, ipsarum qualitatum nominibus celebramus, aut etiam supra ipsas audaciùs efferimus: ut cùm *Aristidem non justum sed justitiam: adeoque (4) ipsâ justitiâ justiorem* prædicamus.

Metalepsis. Metalepsin verò gradibus suis auctiorem habet Silius lib. 4.

Advolat aurato præfulgens (5) murice ductor.

Et Aeneid. 1. Virgilius.

——*stratoque super discumbitur (6) ostro.*

Sic adjunctum temporis pro subjectis. Aeneid. 1.

Aspera tum positis mitescent (7) sæcula bellis.

De senect. *Temeritas est videlicet (8) florentis*

Catachresis. *ætatis, prudentia (9) senectutis:* Catachresis est Aeneid. 4.

——*oculisve aut pectore (10) noctem*

Accipit—— Metalepsis est Eclog. 7.

(11) Solstitium pecori defendite, jam venit æstas.

Sic signum pro re significatâ ponitur. pro Mil. *Cui omnem Italiæ (12) pubem.* Georg. 1.

Metalepsis. *Illum non populi (13) fasces, non (14) purpura regum*

Flexit—— Trist. lib. 1. Eleg. 2.

Neve precor magni (15) subscribite Cæsaris iræ.

Locu-

Locus ille in Pisonem insignem quæstionem ex intelligentiâ Metonymiæ hujus exprimit. *Veruntamen quoniam te non (16) Aristarchum, sed (17) Phalarin Grammaticum habemus, qui non notam apponas ad malum versum, sed Poëtam armis persequare; scire cupio quid tandem isto in versu reprehendas*, Cedant (18) arma togæ. —*Tu ne dicis (inquit) togæ summum Imperatorem esse cessurum. Quid nunc te, asine, literas doceam? Non opus est verbis, sed fustibus: non dixi hanc togam quâ sum amictus: nec arma, scutum & gladium hujus Imperatoris: sed quòd pacis est insigne, & otii toga, contrà autem arma, tumultus atque belli: more Poëtarum locutus hoc intelligi volui, bellum ac tumultum, paci atque otio concessurum.* Pro Marc. uterque tropus propriis verbis adjungitur. *Semperque mea consilia pacis & togæ socia, non belli atque armorum fuerunt.*

Est etiam hæc Metonymia in epithetis.

Aeneid. 1. (19) —*Mortalia temnitis arma.*

Et Theb. 8. (20) —*Armato turbavit funere manes.*

Ad Cap. 5.

(1) *Ternos colores.* terna licia, triplici diversa colore, ut paulò antè à Poëtâ dicitur. (2) *Pudor*, pudor hic pro verecundis, petulantia pro petulantibus, pudicitia pro pudicis, stuprum pro mœchis, &c. virtutes denique omnes pro probis, & vitia pro improbis ponuntur. Allegoria. (3) *O pestis!* O pestiferos cives! O nequitiæ labe aspersos! O incredibiliter audaces! Hyperbole. (4) *Ipsâ justitiâ.* Sic ipsâ nequitiâ nequior: cæcitate cæcior: deformitate deformior: ipsâ siti siticulosior: & similia. vide 15.

in notis ad cap. nonum. (5) *Murice.* veste purpurea ostro tinctâ. Metalep. murex pro ostro muricis succo Synecdoche est integri, ostrum pro purpureo ostri colore Metonymia subjecti, & purpureus color pro purpurei coloris amictu Metonymia est adjuncti pro subjecto. (6) *Ostro.* ostrum per similem Metalepsin significat hic purpureum torum. (7) *Secula.* qui seculis illis vixerunt. (8) *Florentis ætatis.* juvenum. (9) *Senectutis.* senum. Sic Met. 1.

Contigerat nostras infamia temporis aures.

& pro Marc. *Nulla unquam ætas de laudibus tuis conticescet.* (10) *Noctem.* pro somno qui noctu capitur Catachresis. ut cùm contrà *somnus* pro nocte capitur. Vide ei in notis ad Synæresin. (11) *Solstitium.* æstum Metalep. Solstitium pro æstate, in cujus initio fit, Metonymia est subjecti (qualis est Georg. 1.

Humida solstitia, atque hyemes orate serenas.)

Et æstas pro æstatis æstu Metonymia hæc est. (12) *Pubem.* juventutem, cujus ætatis pubes primò crescens est indicium. (13) *Fasces.* (14) *Purpura.* fasces & purpura insignia sunt authoritatis & imperii: quæ duo hic per fasces & purpuram significantur: sed in purpurâ est Metalepsis, qualis suprà in murice: purpura enim primò significat piscem qui murex dicitur. sed hic Metalepsis est uno gradu auctior: nam postrem purpurei coloris amictus pro regiâ authoritate per hanc Metonymiam adjuncti ponitur. (15) *Subscribite.* assentimini: subscriptio enim assentionis & approbationis est signum. (16) *Aristarchum.* Aristarchus Grammaticus fuit Alexandrinus, qui Homero longè inferior, ejus tamen poemata petulanter vellicare, quæque illius inscitiæ minus probarentur, iis, tanquam malis, notas apponere non verebatur: de quo Ovidius Pont. lib. 3. Eleg. 11.

Corrigere at res est tantò magis ardua, quantò
Magnus Aristarcho maior Homerus erat.

(17) *Phalarin.* Phalaris crudelissimus erat Agrigentinorum tyrannus, qui inter cætera suppliciorum instrumenta taurum habuit æneum, in quem igne subjecto ardentem damnati immissi, mugitum, bovis instar, edebant: cujus rei specimen artifex ipse Perillus, muneris loco, primus præbuit: tandem etiam ipse tyrannus, cùm diutiùs illius immanitas sustinere

non posset, quo alios exusserat tauro inclusus, vivus crematus est. (18) *Arma.* Hunc tropum in sequentibus orator ipse explicat. (19) *Mortalia.* hominum mortalium. (20) *Armato.* militum armatorum, qui cum armis & equis, dissiliente humo, absorpti sunt. Sic apud eundem Statium ibidem.

At non semianimi clamore Menæcea lapsus
Fallit Atys —— & ibidem.
Fassa pios gemitus lachrymasque in vulnera fudit.

Item Heroid. 2.

Castaque fallaci Zona recincta manu. Ibid.
Colla quoque infidis quæ se nectenda lacertis.

& Carm. l. 1. Od. 3.

Iracunda Jovem ponere fulmina.

.i. viri semianimis, virginis piæ, mei castæ, tui fallacis, ac infidi, ipsius Jovis iracundi. Hæc Metonymia poetis frequens est, nec inelegans: quoties nimirum epitheton, sive adjunctum in concreto (ut loquuntur Logici) subjecto, quod significat, proprium, rei alicui ad subjectum pertinenti accommodatur. ut hic *mortalis*, quod est epitheton hominis, tribuitur armis hominum: *armatus* epitheton militum, militum funeri: *semianimis* epith. Atys, quem Ætolus propè interfecerat, ipsius clamori: *Pius* epith. Ismenes, ejus gemitui: *castus* epith. Phyllidos, illius zonæ: *fallax* & *infidus* epith. Demophoontis, illius manui, & lacertis: & *iracundus* epith. Jovis, Jovis fulminibus.

Caput sextum.

IRONIA est tropus ab (1) opposito ad oppositum. II. Εἰρωνεία. Simulatio, irrisio.

Valet hic tropus cùm ad cætera omnia, tum inprimis ad jocandum: in eoque genere Socratem Cicero author est 2. Orat. lepore & humanitate cæteris præstitisse: unde & ipse εἴρων appellatus est, quod se imperitum fingeret, admirator aliorum tanquam sapientum.

(2) Percipitur autem Ironia vel pronunciatione, vel personâ, vel rei naturâ: nam si qua earum dissentit à verbis, apparet mentem etiam iisdem dissentire. Opposita sunt (3) disparata & (4) contraria.

1 *Ironia à disparato.* IRONIA A DISPARATO est, quando de personâ aliâ quidpiam dicitur, de aliâ intelligitur: sive affirmatū de utraq;, ut Eclog. 3

Tum credo, cùm (5) me arbustum videre Myconi
Atque malâ vites incidere falce novellas.

Sive negatum de alterâ, ut Metam. lib. 13.

——(6) *nec in his quisquam damnatus & exul*

Senec. Herc. fur. Act. 2.

(7) *At non per omnes exul erravit plagas.*

2 *Ironia à contrario.* (8) IRONIA A CONTRARIO est quando ex contrario contrarium significatur Ter. Andr. Act. 5. *O salve (9) bone vir: curasti probè.* 2. de Orat. *Crassus pro Aculeone cùm diceret, aderat contra Aculeonem Lamia deformis: qui cùm interpellaret odiosè, audiamus (inquit Crassus) pulchellum puerum: cùm esset arrisum, non potui mihi (inquit Lamia) formam ipse fingere, ingenium potui. Tum hìc, audiamus (inquit) disertum: multò etiam arrisum est vehementiùs.* Aeneid. 1. Catachresis est.

Catachresis.

Si genus humanum, & mortalia temnitis arma,
At (10) sperate Deos memores fandi atq; nefandi.

Item Georg. 4.

Alter erit maculis auro (11) squalentibus ardens.

Metalepsis. (12) Metalepsis frequentissimè occurrit.

Allegoria. Sed Ironia continuata facit Allegoriam gratiorem. In Clod. *Integritas tua te purgavit, (mihi crede) pudor eripuit, vita anteacta servavit.* Æneid. 4.

(13) *Egregiā verò laudem, & spolia ampla refertis*

Tu

Tuq; puer q; tuus, magnum & memorabile nomen;
Vna dolo divûm si fœmina victa duorum est.

Hic & (14) personæ, & (15) rei, & (16) pronuntiationis, si oratio bene proferatur, cum verbis dissensio manifesta est.

Est & Ironia quæ PARALIPSIS quibusdam dicitur: ut in his formulis, *prætereo, mitto.* 3 Παράλειψις. Præteritio.

Pro Pomp. *Sinite hoc loco, Quirites, (sicuti poetæ solent qui res Romanas scribunt) (17) præterire me nostram calamitatem, quæ tanta fuit, ut eam ad aures L. Luculli, non è prælio nuncius, sed ex sermone rumor afferret.* Æneid. 10.

Quid repetam exustas Erycino in littore classes? Allegoria.
Quid tempestatum regem, ventosque furentes
Æolia excitos, aut actam nubibus irim?

Prò Cluent. (18) *Mitto illam primam libidinis injuriam: mitto nefarias generi nuptias: mitto cupiditate matris expulsã matrimonio filiã.*

Ironia denique est, quæ APOPHASIS dicitur, Paralipsi (19) non dissimilis. Verr. 1. (20) *Nec ea dico, quæ si dicam, tamen infirmare non possis, &c. Sunt hæc & alia in te falsi accusatoris signa permulta, quibus ego non utor.* 4 Ἀπόφασις. Negatio.

Ad Cap. 6.

(1) *Opposita.* Sic in fine cap. 16. schol. Rhet. ipse Ramus: non autem à contrario ad contrarium; quomodo Talæus definiens, Ironiam à disparato excludit. (2) *Percipitur.* Sic Fabius lib. 8. cap 6. (3) *Disparata.* (4) *Contraria.* Disparata sunt res qualibet naturâ diversæ: ideoque unum multis pariter opponitur. Contraria sunt res sibi invicem naturâ repugnantes, ideoque unum uni tantùm opponitur: Vide Oratoriæ, lib. 2. c. 2. §. 3. ¶. 1. (5) *Me.* Se nominat Menalcas, sed Damœtam intelligit. (6) *Nec in his.*

Ulyſſes Ajacem taxans, negat quenquam ſui generi damnatum & exulem fuiſſe: ſed illud tacitè Ajac exprobrat, cujus pater Telamon, & patruus Peleus quòd Phocam tertium fratrem trucidâſſent, exulabant (7) *At non.* Sic Lycus ad Amphitryonem de Apol line, contrarium innuens de Hercule. (8) *Ironia contrario.* Ironia à contrario poteſt eſſe quadruplex nam

Contraria ſunt { Relata. Adverſa. Contradicentia. Privantia.

Ironia à relatis: ut ſi pater moleſto & contuma filio dicat, *Scilicet tu mihi pater eris, ego tibi filius ideoque (uti par eſt) parebo.* Ab adverſis: *Pulchellum puerum.* A contradicentibus: *Non agam tecum in ſummo:* huc referri poſſunt Paralipſis & Apophaſis A privantibus: ut ſi quis de divite dicat, *homo eſt, mihi crede, inops & egenus.* (9) *Bone vir.* Sic Simo Davum Ironicè affatur, ſceleſtum eum eſſe, peſſimèque ſe geſ ſiſſe ſignificans. (10) *Sperate.* timete: ut Æneid.

Hunc ego ſi potui tantum ſperare dolorem.

(11) *Squalentibus.* Splendentibus. Eſt in his voc bus Catachreſis: nam *ſperare dolorem*, & *ſqualere au* adeò ſunt abſona, ut vix alibi reperias. (12) *Meta lepſis.* Nam *integritas*, *purgavit*, & *prætereo*, ſu Metaphoræ. *utor* Synecdoche generis, pro comm moro, vel urgeo. (13) *Egregiam.* laudem nullam turpe potiùs dedecus & infamiam. (14) *Perſonæ.* Na verba ſunt Junonis ad Venerem & Cupidinem, qu capitali habuit odio: ideoque eos vituperio poti quàm laude afficeret. (15) *Rei.* Nam imbellem fe minam à potentibus diis ſuperari, leviculum eſt, ne laudem minimam mereatur. (16) *Pronunciation* Alia enim orationi ſimplici, alia ironicæ pronunciati convenit: quæ tamen interdum non ſervatur, ut perſonâ, vel rei naturâ ipſam Ironiam ſatis oſtendent te. (17) *Præterire.* Præterire ſe ſimulat orator ſuo rum calamitatem, quam tamen ſignificantiùs expri mere non poſſet. (18) *Mitto.* hic ut ſuprà quædam ſimulatè dicuntur prætermitti, quæ tamen diſert memorantur: ubi continuatio trium Ironiarum Al legoriam facit. (19) *Non diſſimilis.* Nam non nil

modr

modo loquendi differt, re & sensu prorsus eadem. (20) *Nec ea*. Hic *nec ea dico*, *non utor*, Apophasin similem habent.

Caput Septimum.

METAPHORA est tropus à (1) simili ad simile. III. Μεταφορά, *Translatio*.

Ideoque est ad unum verbum contracta similitudo. Tropus autem nullus est florentior quàm Metaphora, nec qui plus luminis afferat orationi: præsertim si ratione sumpta est, & ad sensus ipsos admovetur, maximè oculorum qui est sensus acerrimus. Nam & (2) *odor urbanitatis*, & *mollitudo humanitatis*, & *murmur maris*, & *dulcedo orationis*, sunt ducta à cæteris sensibus: illa verò oculorum multò clariora. Ad Attic. lib. 4. Epist. 16. *Amisimus mi Pomponi omnem non modo* (3) *succum & sanguinem, sed etiam* (4) *colorem & speciem pristinæ civitatis*. Catil. 3. *Tum verò clarissimis viris interfectis*, (5) *lumina civitatis extincta sunt*. Atque hinc est quod (6) *odoror* seu *olfacio*, *taneo*, *gusto*, & *audio*, interdum ponantur pro *intelligo*: *video* verò, *cerno*, & *perspicio*, sæpissime.

Nihil est autem in rerum naturâ, unde simile duci non potest; indidemque ideò & Metaphora. Pro Sext. *Cujus ego patrem* (7) *deum atque parentem statuo fortunæ nominisque mei*. Tusc. 1. *Honos alit artes, omnesque* (8) *incenduntur ad studia gloriâ*.

Metam. 1. ——*Dii cœptis*
(9) *Aspirate meis*—— Æneid. 4.
——*Magnoque irarum* (10) *fluctuat æstu*.

2. Orat. *Vt* (11) *sementem feceris, ita metes*.

Catachresis est Eclogâ 7. Catachresis.

(12) *Vir gregis ipse caper deerraverat*.——&
Quint lib. 8. cap. 6. *Capitis* (13) *nives*.

Unum

Unum hic est (14) oratoris præceptum. Si verearis ne paulò durior translatio esse videatur, molliendá sæpe est præposito verbo *ut ita dicam*, *si ita loqui licet*, aut simili formulâ: ut si, olim Marco Catone mortuo, *pupillum* senatum quis relictum diceret, paulò duriùs; sin, *ut ita dicam pupillum*, aliquantò mitiùs.

Metalepsis. Metalepsis est 3. de Orat. (15) *Syrtim patrimonii & Charibdin bonorum.* & apud Quintil. lib.10. cap.1. *Isocrates omnes dicendi (16) Veneres sectatus est.* Atque Georg. 4.

Immensasq; trahi (17) nubes, jamq; arbore summ

Confluere, & lentis (18) uvam demittere ramis.

Hyperbole. Hyperbole verò & Allegoria in Metaphoris præcipuam laudem obtinent: atque ex Hyperbolicâ Metaphorâ oritur mira sublimitas orationis, (19) cùm rebus sensu carentibus actum quendam & animos damus. Æneid. 1.

——*geminique (20) minantur*

In cœlum scopuli—— & Æneid. 8.

——*Pontem (21) indignatus Araxes*

Item pro Marc. *Parietes medius fidius, C. Cæsar, ut mihi videntur, hujus curiæ tibi gratias agere gestiunt.* Sic contra in Bruto. (22) *Latrant quidam oratores, non loquuntur.* Et in Piso. *Itaque admissarius iste, simul atque audivit à Philosopho voluptatem tantopere laudari, ad illius hanc orationem (23) adhinniit.*

Allegoria. Allegoriæ hic sunt multò illustrissimæ. Catil. 3. *Memoriâ vestrâ, Quirites, nostræ res alentur, sermonibus crescent, literarum monimentis inveterascent & corroborabuntur.* Verr. 4. *Ipse inflammatus scelere venit in forum, ardebant oculi, totoque ex ore crudelitas emicabat.* in Pis. (24) *Neque tam fui timidus, ut qui, in maximis turbinibus ac fluctibus Reip. navem gubernâssem, salvamque in portu*

collocâssem,

collocâssem, (25) frontis tuæ nubeculam, aut col- Hyperbole.
legæ tui contaminatum spiritum pertimescerem. Alios ego vidi ventos: alias prospexi animo procellas: aliis impendentibus periculis non cessi.

Ad Cap. 7.

(1) *A simili.* Metaphora omnis, cùm nihil aliud sit quàm brevis & occulta similitudo, per adverbium similitudinis [*quasi, tanquam, veluti,* &c.] resolvitur & explicatur. (2) *Odor.* hic quasi odor, quasi mollitudo, quasi murmur, & quasi dulcedo intelligitur. (3) *Succum.* (4) *Colorem.* justitiam, & ordinem: est enim justitia & legum observatio quasi succus & sanguis civitatis: civiles autem & externi mores quasi color & species ejusdem. (5) *Lumina.* quia veluti lumina splendent & celebrantur: itidem lib. 12. Epist. 5. ad Cassium. *Nunc autem opto ut ab istis orientis partibus virtutis tuæ lumen eluceat.* (6) *Odoror.* Hic quæ sensuum & præcipuè quæ visus sunt propria, ad animi actum denotandum transferuntur: *odoror.* Cic. ad Attic. lib. 4. Epist. 77. *Tu velim ex Fabio (si quem habes aditum) odorere, & istum convivam tuum degustes. Olfacio* Terent. Adelph. act. 3. *An non sex totis mensibus priùs olfecissem, quàm ille quicquam cœperit? Teneo* Terent. Heaut. act. 4. *Tenes quid dicam? Gusto* Cic. in Pis. *Non gustârat illam tuam Philosophiam. Audio* Eunuch. act. 2. P. *Capias tu illius vestem.* Chæ. *Vestem? quid tum postea?* P. *Pro illo te deducam.* Chæ. *Audio,* i. intelligo quorsum Eunuchi vestem inducerem: ipsa vox propria subsequitur. P. *Te esse illum dicam.* Chæ. *intelligo. Video* Cic. ad Torquatum lib. 6. *Summa tamen eadem est & idem exitus, quem ego tam video animo, quam quæ oculis cernimus. Cerno* Cic. 1. de Finib. *Quicquid porro animo cernimus, id omne oritur à sensibus. Perspicio* 2. de Fin. *Non satis perspicio ista varietas quæ sit.* (7) *Deum.* Hic tanquam Deum, atque parentem intelligis. (8) *Incenduntur.* ita ardenti excitantur studio, ut quodammodo incendi videantur: Metaphora est ab igne. (9) *Aspirate.* secundate, ut cùm auræ secundæ navium aspirant carbasis:

basis: Metaphora ab aëre. (10) *Fluctuat.* quasi fluctuans huc & illuc incerta rapitur: Metaphora ab aquâ: ut Æneid. 8.

——— *Magno curarum fluctuat æstu.*

(11) *Ut sementem.* reportabis præmium factis dignum: vid. Chil. 1. cent. 8. à terrâ ducitur hæc duplex Metaphora, quæ Allegoriam facit. (12) *Vir gregis.* mitiori metaphorâ caprarum maritus, i. admissarius: qui uno pleruanquè nomine hircus dicitur. (13) *Nives.* nivei seu cani capilli: Catachresis, quia translatio durior videtur. Eandem habet Horat. Car. 4. Od. 13. (14) *Orator.* 3. de Orat. (15) *Syrtim.* Metalepsis: nam Syrtim pro scopulo & Charybdin pro voragine Synecdoche est speciei, & scopulum patrimonii, aut bonorum voraginem pro luxurioso, qui patrimonium & bona sua prodigit, & quasi vorat, Metaphora est: est tamen in *Syrtim* & *Charybdin* Catachresis quædam: scopulum & voraginem (inquit ibidem orator) libentiùs dixerim. (16) *Veneres.* elegantias, Metalepsis: Venus pro venustate Meton. est efficientis, (vide numerum 13. in notis ad caput secundum) & venustas pro gratiâ & suavitate in dicendo Metaphora est. (17) *Nubes.* Duplex est hoc disticho Metalepsis. Nubes pro nube Synecdoche est numeri: & nubes pro examine, nubis instar, aërem obscurante, Metaphora est. (18) *Uvam.* Altera Metalepsis: *Uva* pro racemo, Synecdoche est membri: racemus pro examine, in morem racemi pendente, est Metaphora. Vide Hist. Apum c. 5. n. 42. (19) *Cum rebus.* Sic Arist. Theod. lib. 3. cap. 11. deinde Quintil. cap. 6. lib. 8. admonuerunt. (20) *Minantur in cœlum.* nempe in tantam altitudinem editi, ut cœlum pertingere videantur. (21) *Indignatus.* Araxes Armeniæ fluvius superstructum ab Alexandro magno pontem sua inundatione, dicitur evertisse. (22) *Latrant,* quasi latrant, quia præter rationem loquuntur. (23) *Adhinniit,* quasi adhinniit, quia ut lasciviens equus hinnitu, sic ille petulanti risu belluinum voluptatis appetitum prodidit: utraque Metaphora Miosin habet: prior enim ducitur à naturali canum voce, ut posterior ab equorum: quomodò rudere, quod est asinorum; grunnire, quod porcorum; gannire, quod vulpium; ululare, quod luporum est; &c. per

Miosin

Miosin hominem dicimus, cujus orationem extenuare, & ob futilitatem elevare volumus: ut enim cùm rebus inanimatis sensum, rationem & orationem attribuimus, Hyperbolica est Auxesis; sic cùm homini rationis participi brutorum animantium voces affingimus, Hyperbolica Tapinosis est. Sed in posteriori exemplo *admissarius* & *adhinniit* Allegoriam etiam faciunt. (24) *Neque tam.* insignis hæc est allegoria ter tribus vocibus continuata: similis est apud Horat. Car. I. Od. 14.

O navis referent in mare te novi
Fluctus? O quid agis? fortiter occupa

Portum. &c. (25) *Frontis tuæ.* frontis nubeculam & contaminatum spiritum Hyperbolicam elationem habent.

Caput Octavum.

SYNECDOCHE est tropus partis ad totum, aut contrà. Pars autem est membrum vel species. IIII. Συνεκδοχή, *Comprehensio, intellectio.*

SYNECDOCHE MEMBRI est, quando ex membro integrum significatur. And. act. 2. 1 *Synecdoche membri.*

Ridiculum (1) *caput.* Æneid. 2.

——(2) *animâque litandum*
Argolicâ.—— Ibidem.
Involvens umbrâ magnâ terramque (3) *polumque.*

Prosa *mucronem* pro *gladio*, & *tectum* pro *domo* recipiet: (4) non autem *puppim* pro *navi*, nec *abietem* pro *tabellis*. Catachresis habetur Serm. I. Sat. I. Catachresis.

Vt cùm carceribus missos rapit (5) *ungula currus.*
Metalepsis verò Eclog. I. Metalepsis.
Post aliquot, mea regna videns mirabor, (6) *aristas.*
& Metam. I.

Pulchra

Pulchra verecundo suffundens (7) ora rubore.

Hyperbole. Hyperbole Æneid. 2.

Sic, ô sic positum affati, discedite, (8) corpus.

Allegoria. Allegoria Cat. 1. *nullo me modo posse iisdem (9) parietibus tutò esse tecum, qui in magno periculo essem, quòd iisdem mœnibus contineremur.* & ibid. *Multorum te (10) oculi & aures non sentientem, sicut adhuc fecerunt, speculabuntur atque custodient.* (11) Sic numerus singularis pro plurali. Æneid. 2.

(12) *Hostis habet muros, ruit alto à culmine Troja.* Item Orat. 1. *Quid tam necessarium est, quàm tenere semper arma, quibus tectus esse (13) possis?*

Ad Cap. 8.

(1) *Caput.* pro homine. (2) *Animâque Argolicâ.* pro homine Græco. (3) *Polum.* Pro cœlo, cujus minima est particula. (4) *Non autem.* Verba sunt Quintiliani lib. 8. cap. 6. Puppis itaque posterior pars navis pro navi, licet in carmine frequentior sit, est tamen in prosâ Catachresis: cujusmodi etiam est *carina* infima navis pars: utramque eodem disticho habet Ovidius Heroid. 2.

Ah laceras etiam puppes furiosa reseci,
Ut quâ deserer er firma carina foret.

(5) *Ungula.* Ungula equina pro ipso equo, quia durior & inæqualior videtur translatio, Catachresis est. (6) *Aristas.* annos, Metalepsis: arista pro spicâ Synecdoche est membri, spica pro segete Synecdoche item membri, seges pro æstate, quo anni tempore in agris luxuriatur, Metonymia est subjecti pro adjuncto, æstas pro anno rursum Synecdoche membri pro integro. (7) *Ora.* vultû, Metalepsis: ora pro ore Synecdoche est pluralis pro singulari, & os pro integra facie Synecdoche est membri. (8) *Corpus.* Loquitur hic de se Anchises: est autem in hac voce Miosis quædã: significare enim vult hominẽ se esse animâ & vitâ penè destitutum. (9) *Parietibus.* hic parietes pro domo, & mœnia

mœnia pro urbe intelligis. (10) *Oculi & aures.* pro oculatis & auritis hominibus. (11) *Sic numerus.* Docet ſcholarum Rhetoricarum lib. 16. P. Ramus numerum pluralem eſſe totum quiddam, & ſingularem quandam illius partem: illum verò hujus genus, aut hunc illius ſpeciem (ut Talæus ſentire videtur) nuſquam dicit: per partem autem nihil aliud intelligit quàm membrum, pro quo per Synecdochen generis ſæpiſſime uſurpatur, quemadmodum & totum pro integro. Eſt itaque ſingularis pars ſeu membrum, non ſpecies pluralis, præſertim cùm ex unitatibus tanquam ex particulis multitudo omnis conſtituatur. (12) *Hoſtis.* hoſtes. (13) *Poſſis.* poſſimus, vel quilibet poſſit.

Caput Nonum.

SYNECDOCHE SPECIEI eſt, quando ex ſpecie ſignificatur genus. Georg. 1. 2 *Synecdoche ſpeciei.* Metalepſos.

(1) *Chaoniam pingui glandem mutavit ariſtâ.*

(2) *Poculaque inventis Acheloia miſcuit uvis.*

Catachreſis eſt Catil. 1. *Certè verendum non erat, ne quid, hoc* (3) *paricidî civium interfecto, invidiæ mihi in poſteritatem redundaret*, & Aeneid. 2. Catachreſis.

—— *Equum divinâ Palladis arte*

(4) *Ædificant.* —— Item ſerm. 2 Sat. 3.

Atqui vultus erat multa & præclara (5) *minantis.*

Sic (6) infinitum numerum dicimus pro magno. Orat. 2. *Cujus ex ludo, tanquam ex equo Trojano,* (7) *innumeri principes exierunt.* Cic. 2. de Divin. (8) *Sexcenta licet ejuſmodi proferre:* ubi Metalepſis eſt. (9) Hyperbole hìc eſt frequentior, cùm nomen ſpeciale rei cujuſpiam in ſuo genere præcellentis, pro generali ponitur. Juv. Sat. 2. *Ultra*

Hyperbole, Metalepſis. Hyperbole.

Vltra (10) Sauromatas fugere hinc libet & glaciale Oceanum, quoties aliquid de moribus audent,
Qui (11) Curios simulant, & (12) Bacchanalia (vivunt.
Item Trist. 1. Eleg. 2.
Me miserum! quanti montes volvuntur aquarum?
Iam jam tacturos (13) sydera summa putes.
Quantæ diducto subsidunt æquore valles?
Iam jam tacturas (14) Tartara nigra putes.
Audacior verò est, cùm singularia illa etiam superari ab aliquo dicimus. Trist. 3. Eleg. 11.
(15) Sævior es tristi (16) Busiride, sævior (17) illo,
Qui falsum lento torruit igne bovem.

Allegoria. Allegoria est Agrariâ 2. *Cùm haberet hæc Respublica (18) Luscinos, Calatinos, Acidinos, homines non solùm honoribus populi, rebusque gestis; verùm etiam patientiâ paupertatis ornatos: & tum cùm erant Catones, Philippi, Lælii, quorum sapientiam, temperantiamque in publicis privatisque, forensibus domesticisque rebus perspexeris; tamen ejusmodi res commissa est nemini.* & Mart. lib. 8. Ep. 56.
Sint (19) Mecœnates, non deerunt, Flacce, Marones;
Virgiliumque tibi vel tua rura dabunt.

Ad Cap. 9.

(1) *Chaoniam glandem.* (2) *pocula Acheloïa.* Chaonia regio est glandium feracissima, Achelous est fluvius eandem præterfluens: significat autem hic Poëta, per Chaoniam glandem & Acheloïa pocula, glandem & aquam in genere: sed est in posteriori tropo Metalepsis: nam Acheloïa pocula pro aquâ Acheloïâ Metonymia est subjecti, & aqua Acheloia pro quâlibet aquâ Synecdoche est speciei. (3) *Paricida.* (4) *Ædificant.* (5) *Minantis.* *Paricida* propriè dicitur, qui parentem cecidit, sed hic Catachresticôs ponitur pro interfectore:

interfectore: ubi etiam Auxesis est, sive amplificans Hyperbole: quòd scilicet atrocius adhibetur vocabulum, quàm factum fert. *Ædificare* propriè significat ædes struere: hic autem simpliciter struere. *Minari* hic pro promittere, ut in Synecdoche generis *promittere* pro minari. In quibus omnibus, quia durior & ingratior videtur immutatio, Catachresis est. (6) *Infinitam*, non sine Hyperbolicâ Auxesi. (7) *Innumeri*. multi. (8) *Sexcenta*. plurima, Metalepsis: duplex enim est Synecdoche: sexcenta pro innumera modus est primus, innumera pro multa secundus modus est. Hæc Metalepsis usitata est: ut in Aulular. Plauti. *Sexcenta sunt quæ memorem, si sit otium. Mille* etiam & *centum* per similem Metalepsin idem non rarò significant. ut Eclog. 2.

Mille meæ Siculis errant in montibus agnæ.

Et Æneid. 5. ——— *ceu nubibus arcus*

Mille trahit varios adverso sole colores. Æneid. 3.
Centum alii curva hæc habitant ad littora vulgò
Infandi Cyclopes, & altis montibus errant. & Æn. 6.
Non mihi si linguæ centum sint, oraque centum.

(9) Hyperbole ista *Antonomasia* vulgò dicitur. vid. 6. in notis ad cap. 1. (10) *Sauromatas, & glacialem Oceanum*, (11) *Curios*, (12) *Bacchanalia*, Auxesis est: hic enim, cùm loca remota, viros temperatos, & quodlibet intemperantiæ genus intelligat; superlatis earum specierum, quæ in his generibus maximè excellunt, nominibus utitur: ubi quatuor troporum continuatio Allegoriam facit. Sic *Epicurus* pro voluptuario, *Aristides* pro justo, *Crœsus* pro divite, *Sardanapalus* pro effœminato, *Midas* pro avaro, *Thersites* pro deformi, *Pœnus* pro perfido: quæ Auxesis est. Sic *Irus* & *Codrus* pro paupere, *Pygmæus* aut *nanus* pro brevis staturæ homine: quæ Tapinosis est, sive extenuans Hyperbole. (13) *Sydera*. (14) *Tartara*. Sydera pro sublimiori, & Tartara pro profundiori loco: in quibus est & Auxesis, & Allegoria. (15) *Sævior es* &c. Sic Eclog. 7.

Nerine Galatæa thymo mihi dulcior Hyblæ,
Candidior cycnis, hederâ formosior albâ.

ubi *sævior Busiride, sævior Phalari, thymo dulcior, cycnis candidior, hederâ formosior*, Auxeses sunt audaciores: quales innumeræ sunt, quæ in proverbia abierunt: ut

Japeto / Crono & / Titanibus / Chao & / Saturno } *antiquior.*	*Stentore clamasior.*
spongiâ bibacior.	*electro lucidior.*
nive candidior.	*Cretense mendacior.*
Melanione / Hippolyto } *castior.*	*auriculâ imâ mollior.*
Crasso / Cræso } *ditior.*	*Empusâ / Proteo* } *mutabilior.*
Prodico doctior.	*pice / scarabæo* } *nigrior.*
Ulysse dolosior.	*Pæno perfidior.*
Nestore facundior.	*Lynceo perspicacior.*
Codro generosior.	*lecytho pinguior.*
Labyrintho involutior.	*Milone robustior.*
iracundior Adriâ.	*pisce sanior.*
turture / littore / caute } *loquacior.*	*Socrate sapientior.*
	Catone severior.
	cerâ tractabilior.
	Pegaso velocior.
	cervo / cornice } *vivacior.*
	luscinia vocalior.
	purpurâ voracior. &c.

At

Tiresiâ / talpâ / leberide } *cæcior.*	*Messenâ servilior.*
Philonide indoctior.	*Gryllo / Corœbo / Melitide / Morycho* } *stultior.*
inutilior blace.	*plumbo stupidior.*
Leotrephide / Philetâ } *macilentior*	*limace / testudine* } *tardior.*
leberide nudior :	*Pisandro / Epeo* } *timidior.*
Iro / Codro } *pauperior.*	*Care vilior.*
Phœnice rarior.	

& similia, Mioses sunt : nam comparatio in defectibus magis minuit. Ex hujusmodi Hyperbolis amatoriam suam cantilenam composuit Polyphemus Met. 13.

Candidior folio nivei Galatea ligustri,
Floridior prato, longâ procerior alno,
Splendidior vitro, tenero lascivior hædo,
Levior assiduo detritis æquore conchis.
Solibus hybernis, æstivâ gratior umbrâ,

Nobilior

30

Nobilior pomis, platono conspectior altâ,
Lucidior glacie, maturâ dulcior uvâ,
Mollior & cycni plumis & lacte coacto,
Et si non fugias, riguo formosior horto.
Sævior indomitis eadem Galatea juvencis,
Durior annosâ quercu, fallacior undis,
Lentior & salicis virgis, & vitibus albis,
His immobilior scopulis, violentior amne,
Laudato pavone superbior, acrior igni,
Asperior tribulis, fœtâ truculentior ursâ,
Surdior æquoribus, calcato immitior hydro,
Et, quod præcipuè, si possem, demere vellem,
Non tantùm cervo claris latratibus acto,
Verùm etiam ventis, volucrique fugacior aurâ.

(16) *Busiride.* Busiris Neptuni filius immanis Ægyptiorum tyrannus, hospites Jovi immolare solitus est: qui cùm Herculi easdem insidias strueret, unà cum Amphidamante filio, & ministris aræ, ab eo interfectus est. (17) *Illo.* Phalarin describit: de quo in Metonymiâ adjuncti. (18) *Lucinos.* In Allegoriâ istâ troporum significatio hic ibidem ab oratore explicatur. (19) *Mecœnates.* Significant hic *Marones* & *Virgilius* viros doctos, *Mecœnates* verò doctorum patronos.

Caput Decimum.

SYnecdoche totius est, quando ex toto pars significatur: estque integri, vel generis. 3 *Synecdoche integri.*

SYNECDOCHE INTEGRI est, quando ex integro significatur membrum. Aeneid. I.

(1) *Pabula gustâssent Trojæ*, (2) *Xanthumque bibissent.* Metalepsis.

Epist. I. l. 4. Metalepsis est. *Res vides quomodo se habeat,* (3) *orbem terrarum, distributis imperiis, ardere bello.* & Aen. I.

——Ingens à vertice (4) *Pontus*

In

In puppim ferit——

Hyperbole. Hyperbole est Philip. 2. *Magister equitum, c ructare turpe esset, is vomens frustis esculentis num redolentibus gremium suum, & (5) tot tribunal implevit.*

(6) Sic numerus pluralis pro singulari. A Brut.

(7) *Nos populo imposuimus, & oratores visi sum* Trist. 1. Eleg. 1.

Nescit in immenso jactari (8) corpora Ponto:
Nescit agi ventis: nescit adesse necem.

Ad Cap. 10.

(1) *Pabula.* (2) *Xanthum.* partem pabuli, par Xanthi fluvii: non totum pabulum, non totum Xa thum. Sic Eclog. 1. *Aut Ararim Parthus bibet, Germania Tigrim.* (3) *Orbem.* imperium Romanu Metalep. orbem pro globo Synecdoche est mem pro integro: & globum terræ pro parte globi, qu est Romanum imperium, Synecdoche contraria integri pro membro. (4) *Pontus.* unda. Metaleps nam Pontus Nerei & Doridis filius pro illâ ma parte, quæ à palude Mæotide usque ad Tenedum i sulam in mari Ægeo protenditur, Metonymia effi entis est: mare Ponticum pro universo mari Syne doche est membri pro integro: & mare pro u seu fluctu maris, est Synecdoche contraria integri p membro. (5) *Totum tribunal.* Auxesis hic est ad fœd tatem facti exaggerandam. (6) *Sic numerus.* vide S necdochen membri. (7) *Nos.* De se tantùm loquit orator. (8) *Corpora.* Suum intelligit poëta corp quod in quanto jam versaretur discrimine, uxor queritur ignorare: eadem vox ibid. occurrit.

Ferte (quid hic facio?) rapidi mea corpora ven
Ausonios fines cur mea vela vident?

Capu

Caput Undecimum.

SYNECDOCHE GENERIS est, quando ex genere significatur species. Æn. 2. 4 Synecdoche generis.
——dolus an (1) *virtus quis in hoste requirat?* Cat. 2. *Sine dubio perdidimus* (2) *hominem.* Verr. 2. *Ad quam spem tam perniciosum, tam importunum* (3) *animal reservetis?*

Sic cùm (4) *vixisse*, & (5) *fuisse* dicimus, quæ jam mortua esse, & non existere intelligimus. Æneid. 2.

——Fuimus Troes, fuit Ilium, & ingens
Gloria Teucrorum——

Est autem hæc Synecdoche elegantior, cùm generali nomine, quod in eo genere maximè excellit, (6) κατ' ἐξοχὴν insignitur. Sic (7) *Tydides* & *Pelides*, pro *Diomede* & *Achille.* Sic (8) *Poëta* pro *Homero*, aut *Virgilio*: (9) *Orator* pro *Demosthene*, aut *Tullio*. Catachresis est Æneid. 2. Catachresis.

Non priùs adspicies ubi fessum ætate (10) *parentem Liqueris Anchisen?——* & Æneid. 1.

(11) *Promissi ultorem.* (12) *Erratum* pro *scelere* Hyperbole est. Allegoria hìc etiam est frequens. Hyperbole. Allegoria.

Catil. 1. *Exire ex* (13) *urbe consul hostem jubet.*

Ad Cap. 11.

(1) *Virtus.* Fortitudo. (2) *Hominem.* Hominem dicit pro Catilina. (3) *Animal.* Animal pro bestia

dicit

dicit orator. (4) *Vixisse*. (5) *Fuisse*. Vixerunt, fue-runt, & hujusmodi voces, generale quiddam in se complecti videntur: quæ enim fuerunt, vel tantùm fuerunt & jam non sunt, vel cùm fuerunt, tum sunt etiam: Quando igitur *fuimus*, & *fuit* significent hic fuisse tantùm, & non etiam nunc esse; Synecdoche est generis pro specie. (6) κατ' ἐξοχὴν per excellentiam

Antonomasia

sive ob eminentiam: Antonomasia vulgò dicitur: ut etiam cùm contrà per Synecdochen speciei, nomen proprium pro communi usurpatur. (7) *Tydides* & *Pelides*. Patronymica sunt loco propriorum posita: Erant enim Diomedes, & Achilles, hic Pelei, ille Ty-dei filii fortissimi. Itidem binos suscepit Atreus ex Ærope filios, Agamemnonem & Menelaum: per A-tridem tamen Agamemnonem intelligimus, quippe qui in expeditione Trojanâ rex regum diceretur: ut Horat. Epist. 1. —— *Nestor componere lites*

Inter Pelidem festinat, & inter Atridem.

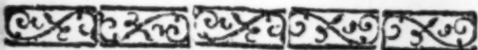
(8) *Poëta*. (9) *Orat*. Ut enim inter poëtas Home-rus apud Græcos, Virgilius apud Latinos; sic inter oratores Demosthenes apud illos, Cicero apud hos principes extiterunt. (10) *Parentem*. pro patre. Ca-tachresis: parere enim, unde parens dicitur, est tan-tùm fœminarum: ut ad matrem facilis, ad patrem verò durior translatio videatur. (11) *Promisi*. Pro-misi hìc ponitur Catachresticôs pro minatus sum, ut contrà in Synecdoche speciei. (12) *Erratum*. Tapi-nosis est, atrocitatem rei elevans: sic cùm *tetigisse* dicimus qui *alapam impegit*, aut *læsisse* qui *vulneravit*. (13) *urbe*. hic generalibus verbis, *urbe, consul, hostem* intelligis *Romã, Tullius, Catilinam*.

Epilogus tro-porum.

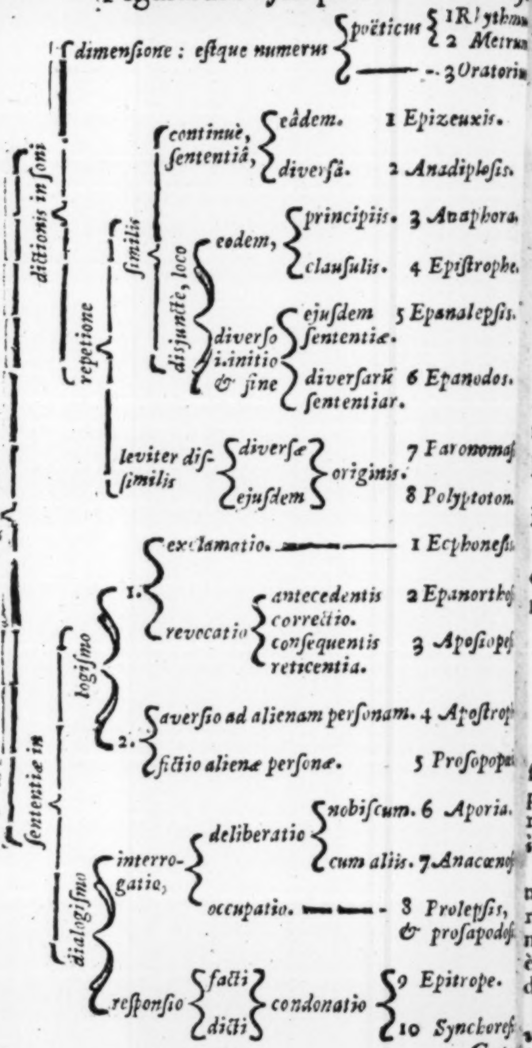
ATque hæc de Tropis: quorum si præstantia & ex-cellentia spectetur, longè princeps erit Metapho-ra: Ironia deinde succedet: tertia erit Metonymia: postrema Synecdoche. Usus autem etiam frequentis-simus est Metaphoræ: deinde Metonymiæ: tum Sy-necdoches: rarissimus Ironiæ. Hanc autem inducti-onem, octo Ciceronis consulares à P. Ramo obser-vatæ concluserunt. At præcipuè tres species, Meto-nymia, Metaphora, Synecdoche, sæpe conjunguntur. In Pis. *Unus ille dies mihi quidem instar immortalita-tis fuit, cùm senatum egressum vidi, populumque Ro-*

manum

manum universum : cùm ipsa Roma propè convulsa sedibus suis, ad complectendum conservatorem suum procedere visa est : quæ me ita accepit, ut non modò omnium generum, ætatum, ordinum, viri ac mulieres omnis fortunæ ac loci; sed etiam mœnia ipsa viderentur, & tecta urbis, ac templa lætari. Hic Metonymiæ sunt, *senatus*, pro *senatoribus*, *Roma* pro *Romanis* : Synecdochæ *tecta* pro *ædificiis*, *mœnia* pro *urbe* : Metaphoræ autem illæ ex inanimatis & brutis rebus, animatæ & actuosæ [*procedere*, *accepit*, *lætari*] præcipuam laudem obtinent.

Figura est
dictionis in soni
dimensione: estque numerus
poëticus
1 Rhythmus
2 Metrum
3 Oratorius
repetione
similis
continuè, sententiâ,
eâdem. 1 Epizeuxis.
diversâ. 2 Anadiplosis.
disjunctè, loco
eodem,
principiis. 3 Anaphora.
clausulis. 4 Epistrophe.
diverso i. initio & fine
ejusdem sententiæ. 5 Epanalepsis.
diversarũ sententiar. 6 Epanodos.
leviter dissimilis
diversæ originis. 7 Paronomas[ia]
ejusdem originis. 8 Polyptoton.
sententiæ in
logismo
1.
exclamatio. 1 Ecphones[is]
revocatio
antecedentis correctio. 2 Epanortho[sis]
consequentis reticentia. 3 Aposiope[sis]
2.
aversio ad alienam personam. 4 Apostro[phe]
fictio alienæ personæ. 5 Prosopopœ[ia]
dialogismo
interrogatio,
deliberatio
nobiscum. 6 Aporia.
cum aliis. 7 Anacœno[sis]
occupatio. 8 Prolepsis, & prosapodos[is]
responsio
facti
dicti
condonatio
9 Epitrope.
10 Synchores[is]
Cap[ut]

Caput Duodecimum.

EXpoſito in tropis primo genere elocutionis, ſequitur ut de figurâ ſecundo loco dicatur. Figura eſt elocutio quâ (1) orationis habitus à (2) rectâ & ſimplici conſuetudine mutatur. *Σχῆμα. Figura.*

Figura eſt dictionis, aut ſententiæ. Figura dictionis eſt figura, quâ oratio figuratur dictionibus aptè & jucundè inter ſeſe reſonantibus. Eſtque in ſonorum dimenſione vel repetitione. *Figura dictionis.*

Figura in dimenſione eſt ſuavis ille ſonorum in oratione (3) numerus.

Eſt autem hìc perpetuò nitendum, ut (4) vocalium in diverſis vocibus concurſus ſit quàm rariſſimus.

Ad Cap. 12.

(1) (2) Ut enim tropus ferè eſt ſingularum vocum; ſic figura conjunctarum eſt: utque vocum alia eſt propria, alia modificata; ſic orationum alia eſt recta, alia figurata: illam Græci ἀσχημάτιστον, hanc ἐσχηματισμένην vocant. Q. l. 9. c. 1.

(3) Quo uno nihil eſt cognatius noſtris animis: numero enim excitamur, & langueſcimus; & ad hilaritatem, triſtitiamque deducimur. Ejus verò gratia non ſolùm ducitur è menſuris ſyllabarum, ſed etiam è ſonis literarum; maximè vocalium, quæ vel grandiores, vel magis confertæ, in dictionibus reſonant.

(4) Orat. Perf. ¶ 30. *Nemo eſt tam ruſticus, qui ni vocales nolit conjungere.* & mox, *Crebram vocalium*

concursionem, magnâ ex parte, ut vitiosam, fugit Demosthenes. At Q. l. 9. c. 4. *Vocalium concursus cum accidit; hiat, & intersistit, & quasi laborat oratio; non tamen id, ut crimen ingens, expavescendum est, ac nescio negligentia in hoc, an sollicitudo, sit pejor. Inhibeat enim necesse est hic metus impetum dicendi, & à potioribus avertat.*

Caput decimum tertium.

NUmerus est poëticus, vel oratorius.

Numerus poëticus. Poëticus est, qui perpetuis certorum spatiorum legibus astringitur: (1)

Numerus poëticus est rhythmus, aut metrum.

Ῥυθμός. *Rhythmus numerus.* RHYTHMUS est numerus poeticus certum syllabarum numerum, nullâ habitâ quantitatis ratione, continens. Plerumque autem Epistrophen soni conjunctam habet (2): ut in illo Homeri nostri poemate.

Spencer.

Deeds soone doe die however nobly done,
And thoughts of men doe as themselves decay;
But wise words taught in numbers for to run,
Recorded by the Muses, live for aye:
Ne may with storming showres be washt away,
Ne bitter breathing winds with boistrous blast,
Nor age, nor envie, shall them ever wast.
Et paulo post.
For not to have beene dipt in Lethe Lake,
Achilles. Could save the son of Thetis from to die:
Homerus. But that blind Bard did him immortall make
With verses dipt in dew of Castalie:
Alexander. Which made the Easterne Conquerour to crie
O fortunate young man, whose vertue found
So brave a trump, thy noble acts to sound. (3)

Rhythmi genera partim syllabarum suarum

numero, partim variâ sonorum resonantium dispositione distingui possunt: sed ea (4) optimorum poetarum observatio optimè docebit.

Ad Cap. 13.

(1) Et ferè in fabulosis argumentis ad hominum mores imitandum & exprimendum: hinc tragœdia, comœdia, & cætera pöematis genera orta sunt: in quibus περιπέτεια καὶ ἀναγνώρισις, varietas casuum & agnitio tandē insperata delectarent animos: ad eamque rem Rhetorici cujusque ornamenti præcipua licentia est assumpta.

(2) Et est linguis vernaculis accommodatior.

(3) Decasyllabus iste Rhythmus, ut metrum Heroicum, præcipuè celebratur.

(4) Quales sunt apud nos Homero, Maroni, Ovidio, cæterisque melioris notæ priscis æquiparandi, D. PHILIPPUS SIDNEY, EDMUNDUS SPENCER, SAMUEL DANIEL, MICHAEL DRAYTON, JOSUAH SYLVESTER, ingeniosè pius FRANCISCUS QUARLES, &, quem cum honore memoro, Divinus ille vates GEORGIUS WITHER, aliique ingenio & arte florentes, quorum hæc ætas uberrima est. Quibus accedat ex Poëtis scænicis, Senecæ, Plauto, Terentio neutiquam inferior, tragicus comicus historicus GUILIELMUS SHAKESPEARE: aliique singularis illius artificii æmulatores non pauci.

Caput 14. *De Metro.*

§. 1. *De Metaplasmo.*

¶ 1.

METRUM est numerus poëticus certi Pedibus constans: quorum ultim ultimam habet indifferentem.

Hujus numeri gratiâ Metaplasmus [i.tran formatio quædam Dictionis] permittitur quando scilicet aliquid in eâ redundat, defic aut immutatur.

Redundat aliquid addendo, vel distrahend Deficit (1) elidendo, (2) auferendo, vel co trahendo.

Metaplasmi itaque quatuor sunt genera [in Elidendo, 2 in Addendo & Auferend 3 in Distrahendo & Contrahendo, ac 4 in Im mutando]

Primum genus Metaplasmi.

Primi generis duæ sunt species: [Synal pha & Ecthlipsis]

SYNALŒPHA est elisio (3) vocalis an vocalem (4) in diversis dictionibus.

ECTHLIPSIS est elisio consonantis M cum præeunte vocali in fine dictionis, voca sequente: Hor. Epist. 2. l. 1.

(5) *Syncerum est nisi vas, quodcunque infund accescit.*

At *heu*, (6) *ô*, *ah*, *iô* non eliduntur.

Atque hoc Metaplasmi genus (7) fere pe petuum est: reliqua rariora.

A

Ad ¶. 1.

(1) *Elidendo* (2) *auferendo.* Elidere est quod scriptione integrum est, scansione mutilare: auferre est etiam scriptione demere.

(3) *Vocalis.* Diphthongus hic rationem habet vocalis: ut

Agricolæ hyberno lætissima pulvere farra. Georg. 1.
Binæ aures, duplici aptantur dentalia dorso. Ibid.

(4) Eliditur aliquando vocalis ante vocalem in diversis, ejusdem dictionis compositæ, partibus: ut *graveolens, semianimis, semihomo, anteambulo, anteit.*

Cecropiumq; thymū, & graveolentia centaurea. Geo.4.
Semianimis lapsoque supervenit. ——— Æneid.12.
Semihominis Caci facies quam dira tegebat. Æneid.8.
Sū comes ipse tuus tumidiq; anteambulo regis. Mar.l.2.
Nunc præcedenti sequitur, nunc prævius anteit. Met.11.
Qui candore nives anteirent, cursibus æquor. Æn.12.

(5) *Syncerum.* Hic *um* in Syncerum, item *E* in quodcunque eliditur; *scit* autem ultima, cùm sit brevis, pro longâ habetur.

(6) ô tamen interdum unum tempus amittit: ut

Te Coridon ô Alexi. Trahit sua qemque voluptas. Ecl.2.

Vide mox Synalœpham omissam.

(7) *Fere perpet.* Nam Synalœpha (Græcorum more) interdum omittitur: ut *Synalœpha omissa.*

Et longùm formose vale, vale, inquit, Iola. Eclog. 3.
Credimus? An qui amant ipsi sibi somnia fingunt? Ec.8.
Nomen & arma locum servant; te, amice nequivi. Æn.6.
Tuque, ô Tybri, tu, ô genitor, cum flumine sancto. Æn.8.
Uno in lectulo erudituli ambo. Catull in Mamurratam & Cæsarem.
Implêrunt montes, flêrunt Rhodopeiæ arces. Geor.4.

Ubi vocales longæ non elisæ, dimidiam amittunt quantitatem.

Interdum etiam manent integræ: ut

Stant & juniperi, & castaneæ hirsutæ. Eclog.7.
Clamâssent ut littus Hyla, Hyla omne sonaret. Eclog.6.

Hic *A* in priori *Hyla* manet longum, in posteriori corripitur. Sic

Ter sunt conati imponere Pelio Ossan. Georg. 1.

Ubi *I* suam retinet quantitatem, *O* vero corripitur.

Manet aliquando & vocalis brevis : ut

Ponderis amissâ vi possint stare inani. Lucret. lib 1.

Et vera incessu patuit Dea : ille ubi matrem. Æn. 1.

Et bis iò Arethusa, iò Arethusa, vocavit. Met. 5

Ecthlipsis omissa. Est etiam ubi Ecthlipsis omittitur : ut apud Ennium citante Prisciano.

Insignita fere tum millia militum octo.

Quædam etiam hujus generis sunt apud Lucretium : ut

Corporũ augebit numerum, summamque sequetur. lib. 1

Nam quod fluvidum est è levibus atque rotundis. lib. 1

Namque papaverum aura potest suspensa levisque. lib. 3

Semina seque simul cum eo commiscuit igni. lib. 6

Quos etiam Ovidius imitari ausus est :

Digna sum, & cupio fieri matrona potentis. Epist. 9

Ut Aldinum habet exemplar : quamvis castigator nescio quis, ne metrum claudicaret plùs satis sollicitus, otiosã conjunctionis *que* adjectione sustentandum censuit. Sic enim aliàs legitur, *Dignaque sum*, &c.

S elisum. Veteres etiam *S*. cum sua vocali, ante vocalem elidebant ; ante consonantem tantùm *S*. ut Ennius.

Spernitur orator bonus, horridus miles amatur.

Vicit Olympia nunc senio confectus quiescit.

(Citat Cicero istud de Senectute, illud pro Murena) & Lucretius frequenter.

Nam fierent juvenes subitò ex infantibus parvis. lib. 1

Pondus uti saxis calor ignibus liquor aquaï. Ibid.

Nonne vides etiam patefactis temporis puncto. Ibid.

Et Hostilius Annal. 1.

Sæpe greges pecuum ex hybernis pastibus pulsi.

Catullus etiam ad Gellium dixit.

Affixus nostris tu dabis supplicium. Et Manil. lib. 2

Formosos Phœbus Geminos, Cyllenius Cancrum.

Sic Lucret. lib. 2.

Est è lævibus atque rotundis adnixa volare. Et lib. 4

Nonne vides igitur quàm puncto temporis imago.

Etiam Virgilius Æneid. 2.

Limina tectorum, & mediis in penetralibus hostem.

Et Æneid. 12.

Inter se coiisse viros, & decernere ferro.

Super-

Supereſt aliquando in verſu (qui inde Hypermeter dicitur) poſt pedes debitos ſyllaba, vocali aut M terminata, quæ à vocali ſequentem verſum inchoante, elidenda eſt. ut Eliſio Hypermetri.

Inſeritur verò ex fœtu nucis arbutus horrida :
Et ſteriles Platani &c. Georg. 2.
Barba erat incipiens, barbæ color aureus, aurea
Ex humeris &c. Met. 12.
Jamque iter emenſi turres & tecta Latinorum
Ardua cernebant &c. Æneid. 7.
Et tellus Cyrcæa, & ſpiſſi littoris Antium
Huc ubi &c. Met. 15.

Enclitica conjunctio *que* frequentiſſimè ſupereſt: ut

Si non tanta quies iret friguſque caloremque
Inter &c. Georg. 2.
Navigiis pinos, domibus cedroſque cupreſſoſque
Hinc radios &c. Ibid.
Jactemur doceas : ignari hominumque locorumque :
Erramus &c. Æneid. 2.
Aurea cui gradibus ſurgebant limina, nexæque
Ære trabes &c. Ibid.
Quem non incuſavi amens hominumque deorumque,
Aut quid in everſa vidi crudelius urbe ? Ibid.

Sed iſta partim antiquata, partim licenter à Poëtis uſurpata, notanda magis diſcentibus quàm imitanda ſunt.

§. 1. ¶. 2.

Metaplaſmi, in addendo & auferendo, ſex ſunt ſpecies: [Protheſis Aphæreſis, Epentheſis Syncope, Paragoge Apocope.] *Secundum genus Metaplaſmi.*

PROTHESIS eſt, quæ literam vel ſyllabam addit in principio : ut *(1) gnatus (2) tetuli.*

APHÆRESIS eſt, quæ à principio aufert : ut (3) temnere.

EPENTHESIS eſt, quæ addit in medio : ut *(4) alituum, (5) navita, (6) Induperator, (7) littera.*

SYNCOPE est, quæ è medio aufert: ut (8) *vincla*, (9) *virûm*, (10) *petii*, (11) *repostus*.

PARAGOGE est, quæ addit in fine: ut (12) *dicier*.

APOCOPE est, quæ à fine aufert: ut (13) *dixtin*, (14) *curru*.

Ad ¶. 2.

PR. (1) Pro *natus*: ut
——— *gnato ut medicarer tuo.* And. Act. 5. Sc.
(2) pro *tuli*: ut
Incepi dum res tetulit: nunc non fert. And. Act. 5. Sc.

APH. (3) pro *contemnere*: ut
Jejunus rarò stomachus vulgaria temnit. Hor. Sat. 2. l.

EP. (4) pro *alitum*: ut
Alituum pecudumque genus sopor altus habebat. Æn.
(5) pro *nauta*: ut
Navita de ventis, de tauris narrat arator. Prop. l. 2. El.
(6) pro *imperator*: ut
Quales nunc epulas ipsum glutîsse putamus
Induperatorem. ——— Juv. Sat.
Item *Indugredi sceleris, quin contrà sæpius olim.* Lucr.
At non esse tamen perplexis indupedita. Idem.
(7) pro *litera*: ut
Littera scripta manet.

Sic * *quattuor*, *Porsenna*, *quottidie*, &c. solent enim Poëtæ in quibusdam vocibus post syllabam naturâ brevem, ut eam producant, consonam immediatè sequentem geminare: præcipuè post præpositionem *re*, ut *relliquiæ*, *relligio*, *relligiosus*, *repperi*, *reppuli*, *rettuli*, *rellatus*, *redduco*, &c.

* *Quatuor* naturâ corripitur, sicuti *quotidie*, & *Porsena*: ut
Cedunt ter quătuor de cælo corpora sancta. Ennius.

(Quod etiam apparet in quăter & quăterni.) Sed Epenthesis hic ita invaluit, ut vix usquam correptum legas.

SYNC. (8) *Vincla* pro *vincula*. Sic (a) *circlus*, (b) *gubernaclum*, (c) *maniplus*, (d) *oraclum*, *periclum*, (e) *seclum*

clum, pro *circulus*, *gubernaculum*, *manipulus*, *oraculum*, *periculum*, *seculum*.

(a) *At primum laxos tenui de vimine circlos.* Geor.3.
(b) *Ipse gubernaclo rector subit ipse magister.* Æn.5.
(c) *Immundi meminere sues jactare maniplos.* Geor.5.
& *Disjectique duces, desolatique manipli.* Aen.9.
(d) *Rursus ad oraclũ Ortigiæ Phœbũq; remenso.* Æn.3.
(e) *Magnus ab integro seclorum nascitur ordo.* Eclog.4.
& *Talia secla suis dixerunt currite fusis.* Ibid.

(9) *virûm* pro *virorum*: Sic *deûm*, *divûm*, *superûm*, (a) *magnanimûm*, (b) *equûm*, (c) *sociûm*, *Teucrûm*, *Danaûm*, & similia: item (d) *currûm*: pro *curruum*, *Deorum*, *Divorum*, &c. Iste genitivus concisus frequentissimus est apud Poëtas.

(a) *Magnanimûm heroũ, pueri innuptæq; puellæ.* Geo.4
(b) *Et jam tempus equûm spumantia solvere colla.* Geo.2.
(c) *Oblitus decorisque sui, sociûmque salutis.* Aen.5.
(d) ——— *quæ gratia currûm.*
Armorumque fuit vivis, quæ cura nitentes. Aen.6.

(10) *petii* pro *petivi*: Sic (a) *lenibat*, (b) *vestibat*, (c) *polibant*, (d) *nutribat*, *dixti*, (e) *direxti*, *petiit*, (f) *percûsti*, (g) *amisti*, *accestis*, *admôrunt*, *gustáram*, *audieram*, (h) *pergite*, (i) *surpite*, (k) *extinxem*, (l) *vixet*, (m) *jûsso*, (n) *explêsse*, (o) *divîsse*; pro *leniebat*, &c. *dixisti*, *direxisti*, *petivit*, *percussisti*, *amisisti*, *accessistis*, *admoverunt*, *gustaveram*, *audiveram*, *porrigite*, *surripite*, *extinxissem*, *vixisset*, *jussero*, *explevisse*, *divisisse*.

(a) *Lenibat dictis animum, lachrymasq; ciebat.* Aen.6.
(b) *Tum mihi prima genas vestibat flore juventa.* Æn.8.
(c) *Certatim squammis serpentum auroq; polibant.* Ibid.
(d) *Nutribat teneris immulgens ubera labris.* Aen.9.
Sic *Vellera virgati custodibant calathisci.* Catul.l 1. Argonautica.
Atque hinuli pellis totos operibat amantes. Propert. l. 3. de avar. Puel.
(e) *Dardana qui Paridis direxti tela manusq;.* Aen.6.
(f) *Gaudes si cameram percusti forte penes te.* Horat. Sat. 3. lib. 2.
(g) *Simul consilium cum re amisti.* Eun. Act.2.Sc.2.
(h) *Cingite fronde comas, & pocula porgite dextris.* Æn.8.
(i) *Quiddam magnum addens, unum me surpite morti.* Hor. Sat. 3. l. 2.

(k) Cũ

(k) *Cũ genere extinxẽ memet super ipsa dedissem.* Æn. 4
(l) *Vixet cui vitã deus, aut sua dextra dedisset.* Æn. 11
(m) *Cætera quæ jusso mecũ manus inferat arma.* Ibid.
(n) ——— *animumque explêsse juvabit.* Æn. 1
(o) *Antiquo censu gnatis divisse duobus.* Hor. Sat. 3. lib. 2.

(11) *repostus* pro *repositus* : Sic (a) *compostus*, (b) *expostus*, (c) *impostus*, (d) *suppostus*, ablatâ vocali *I*.
(a) *Troja : nunc placidâ compostus pace quiescit.* Æn. 1
(b) *Obvia ventorum furtis expostaq; Ponto.* Æn. 10
(c) *Inarime Jovis imperiis imposta Typhoeo.* Æn. 9
(d) *Hic crudelis amor tauri suppostaq; furto.* Æn. 6

Cæterorum exemplis, ut frequentioribus, supersedeo.

PA. (12) *dicier* pro *dici* : ut
Est aliquid digito monstrari, & dicier, Hic est. Ovid.

AP. (13) *dixtin*, (14) *curru*, pro *dixtine*, *currui* : ut
Sed tamen iidem olim curru succedere sueti. Æn.
Sic *aspectu venatu*, pro *aspectui venatui* :
Siste gradum, teq; aspectu ne subtrahe nostro. Aen. 6
Venatu invigilant pueri, sylvasq; fatigant. Aen. 9

Dativus quarti flexus, quò faciliùs numeris Epicis inserviat, apud Poetam Apocopen semper patitur.

§. 1. ¶. 3.

Metaplasmi tertium genus.

Metaplasmi in Distrahendo & Contrahendo duæ sunt species, [Diæresis & Synæresis.]

DIÆRESIS est, quæ unam syllabam in duas distrahit : ut (1) *pictaï*, (2) *aheneus*, (3) *suëtus*, (4) *evoluïsse*, (5) *persoluënda*.

SYNÆRESIS est, quæ duas syllabas in unam contrahit : ut (6) *aurea*, (7) *aureis*, (8) *aureo* disyllaba : & (9) *abjete*, (10) *tenvia* trisyllaba.

Quædam contractè etiam scribuntur : aut aliquando, ut *Nil*, (11) *mî*, (12) *imperî*, *obît*, (13) *prêndo* : aut semper, ut *bigæ*, *quadrigæ*, *cogo*, *tibicen* : Ex *nihil*, *mihi*, *imperii*, *obiit* pro *obivit*

obivit per Syncopen, *prebendo, bijugæ, quadrijugæ, coago, tibiicen.*

Quædam licèt integrè scribantur, tamen in metri dimensione fere contrahuntur: ut *huic, cui, dii, ii,* (14): & composita, *proin, dehinc, deest,* (15).

Ad ¶. 3.

(1) *pictaï* pro *pictæ*. Genitivos primæ hunc in modum distrahere Lucretio solenne est: Virgilius id fecit quatuor tantum locis. DIÆ.

Aulaï in medio libabant pocula Baccho. Aen.3.
Æthereum sensum atq; auraï simplicis ignem. Aen.6.
Exultantq; æstu latices, furit intus aquaï. Aen.7.
Dives equûm, dives pictaï vestis & auri. Aen 9.

Hujus Diæresis ratio est, quòd quæ Latinis est Diphthongus *æ*, eadem Græcis est *αι*: Ideoque illi hos imitari & diphthongum hanc in *aï* dissolvunt, & *a* vocalem puram longam faciunt.

(2) *aheneus* pro *æneus*: ut
Si rectè facies ;; hic murus aheneus esto. Hor.Ep.1.l.1.
Sic *evohe* pro *evæ*.
Evohe Bacche fremens solum te virgine dignū. Aen.7.
Nam Græcè est *ἰυοι*, unde *Evæ*.
Evæ recenti mens trepidat metu. Carm.2.Od.19.
Sic apud Catull.
Verbosâ gaüdet Venus loquelâ. In Camer.
(3) *suëtus* pro *suetus*: ut
Cùm mihi non tantum furesq; feræq; suëtæ. Hor.Sat 8. lib.1.
ubi *u* liquescens fit vocalis: ut etiam in sequentibus:
Imo agite & positis quæ vox inopina suäsit. Thebaid.1.
Holus suäve multiplex herbæ genus. Virg. Hort.
Fundat ab extremo flavos Aquilone Suëvos. Luc.lib.2.
Imposito fratri moribunda relanguït ore. Met.6.
(4) *evoluïsse*, (5) *persoluënda*; pro *evolvisse, persolvenda.*
Debuerant fusos evoluïsse suos. Ovid.Epist.12.
Nunc quoque te salvo persoluënda mihi. Ovid.Ep.6.

ubi

ubi *v* consona in vocalem vertitur: ut etiam in sequentibus:

Stamina non ulli dissoluënda deo. Tibull. El. 7.
Sit satis ornatas dissoluïsse comas. Tibull. El 10.
Quod zonam soluït diu ligatam. Cat. ad pas.

SYNÆ. (6) *aurea.*

Aureâ composuit spondâ, mediamque locavit. Æn. 1.
Aureâ percussum virgâ versumque venenis. Æn. 7.
Sic *Aut nulla inter se duo sint ex omnibus eadē.* Lucr. 2.
Cætera de genere hoc eâdem ratione creantur. Lucr. 4.
Unâ eâdemq; viâ sanguisq; animusq; feruntur. Æn. 10.
Hâc eâdem rursus Lygdame curre viâ. Propert. lib. 3.
Sudando pinguem vitiis albumq; nec ostrea. Horat. Sat. 2. lib. 1.
Nec tantum Rhodope miratur & Ismarus Orphea. Ecl. 6.
Seu lento fuerint alvearia vimine texta. Geor. 4.
Canicies inculta jacet, stant lumina flammea. Æn. 6.

(7) *aureis.*

Atria: dependent lychni laquearibus aureis. Æn. 1.
Sic *Libra diei somniq; pares ubi fecerit horas.* Geor. 1.
Unius ob noxam, & furias Ajacis Oilei. Æn. 1.
Jam validam Ilioneï navem jam fortis Achatæ. Ibid.
* *Ferreiq; Eumenidū thalami, & discordia demens.* Æn. 6
Centum ærei claudunt vectes, æternaq; ferri. Ibid.
Eripere ei noli quod multò charius illi. Cat. ad Quint.

(8) *aureo.*

His finis fandi: solio tum Juppiter aureo. Æneid. 10.
Sic *Atq; eodem pacto rebus sint omnibus apta.* Lucr. 6.
Uno eodemq; igni, sic nostro Daphnis amore. Eclog. 8.
Rege sub Euristheo fatis Junonis iniquæ. Æneid. 8.
Cum refluit campis, & jam se condidit alveo. Æn. 9.
Nam per aquas quæcunq; cadunt, atq; aera deorsū. Lu. 2.
Desticere ipse oculus rem seorsum corpore toto. Lucr. 3.
Itē *Legibus his: quædā ratio discriminat omnia.* Lu. 2.
Bis patriæ cecidere manus, quin protinus omnia. Æn. 6.
Præferimus manibus vittas, & verba precantia. Æn. 7.

* Nisi Hypermetrum potiùs hunc versum dixeris, quia vocalis sequitur. *(9) abiete, (10) tenuia.*

Ædificant, sectâq; intexunt abiete costas. Æneid. 2.
Velleraq; ut foliis depectunt tenuia Seres. Geor 2.

ubi *I* & *V* vocales in consonas mutantur: etiam in sequentibus.

Sardoniches smaragdos: adamantes jaspidas uno. Mar. l. 5. Ep. 11.

Hærent

Hærent parietibus scalæ, postesq; sub ipsos. Æneid. 2.
Custodes sufferre valent, labat ariete crebro. Ibid.
Arietat in portas & duros obice postes. Æneid. 11.
Fluviorum rex Eridanus, camposq; per omnes. Geor. 1.
Item *Propterea quia corpus aquæ naturaq; tenuis.* Lu. 2.
Tenuis ubi argilla, & dumosis calculus arvis. Geor. 2.
Genua labant, gelido concrevit frigore sanguis. Æn. 12.

Lectorem obiter admonitum velim, fingi hic à quibusdam Synæresin hanc non animadvertentibus, contra hujus metri legem pro pede Dactylico, aliàs Proceleusmaticum, sive duplicem Pyrrichium, aliàs Anapæstum: & si Lucretiana illa.
[*Propterea quia corpus aquæ naturaq; tenuis.* Lib. 2.
Mittunt, effigies quoque debent mittere tenues.] Lib. 4.
& similia.]

Fortè occurrissent; dubium non est statuisse etiam eos, pro Spondæo Trochæum, seu Anapæstum poni.

Apud Lucretium, per Synæresin, *u* vocalis liquescit; quemadmodum per Diæresin *u* liquescens fit vocalis.
Et simili ratione animalia suapte vagari. Lib. 1.
Lanigeræ pecudes, & æquorum duellica proles. Lib. 2.
Et apud Lactantium in Phœnice.
Duodecies undis irrigat omne nemus.
(11) *mî*: ut
In tempore ipso mî advenis. And. Act. 5. Sc. 6.
(12) *imperî*: ut
Imperî rebus? prece quâ fatigent. Hor. Od. 2. lib. 1.
Item *Nec spes libertatis erat, nec cura peculî.* Ecl. 1.
Hic simul accepit patrimonî mille talenta. Hor. Sat. 3. lib. 2.

Et ibidem *Albucî, Perillî, Staberî, Arrî, Canusî, Menenî.*
(13) *prêndo*: ut
Deprêndi miserum est. Sat. 2. lib. 1.
(14) Sic *cuivis*, & cætera composita à *cui, diis, iis, iidem, iisdem.*
(15) Sic etiam *Proinde, deinde, deinceps, deeram, deero, deesse,* &c.

Rejicio etiam & *ejicio* interdum contrahuntur: ut
Tytere pascentes à flumine rejice capellas. Eclog. 3.
Tela manu rejicitq; canes in vulnus hiantes. Stat. Th. 4
Ejicit enim sulci rectâ regione viâque. Lucret. 4.

Scande

Scande *reice, reicit, eicit*. Abjectâ enim *I* consonâ per Syncopen, (quod aliis compositis à jacio usu venit: ut

Turpe putas abici quia sit miserandus amicus. Pont. lib. 2. El. 3.

Nil adicit penso Lachesis fusoque sororum. Mar. l. 4. Ep. 54.

Cur obicis magno tumulum, manesque vagantes. Lucan. lib. 17

Ipse manu subicit gladios, ac tela ministrat. Lucan. l. 7.) *e* & *i* contrahuntur in *ei*.

Synæresis exempla vide plura in tertia Regula de omnibus.

§. I. ¶. 4.

Metaplasmi quartum genus.

Metaplasmi in immutando species sunt quinque: [Tmesis, Metathesis, Antithesis, Diastole, Systole.]

TMESIS est, quæ compositæ vocis partes, alterius vocis interpositione, dissecat: ut (1) *qui te cunque*, (2) *inque salutatus*.

METATHESIS est, quæ literam eandem transponit: ut (3) *Pistris*, (4) *Tymbre*.

ANTITHESIS est, quæ unam pro alia ponit: ut (5) *olli*, (6) *vortunt*, (9) *optume*.

DIASTOLE est, quæ brevem syllabam producit: ut (8) *graviā*, (9) *cōr*.

SYSTOLE est, quæ longam corripit: ut (10) *tulĕrunt*, (11) *palŭs*.

Ad ¶. 4.

TM. (1) *qui te cunque*: ut

Qui te cunque manent iste certamine casus. Aen. 12. pro *quicunque te*.

Sic

Sic *Quæ me cunque vocant terræ.* Aen.1.
Quâ se cunq; furens medio tulit agmine virgo. Aen.11.
Quò res cunque cadent. ——— Aen.12.
Præterea tellus, quæ corpora cunq; alit, auget. Lucr.l.1.
Terraq; inumbratur qua nimbi cunq; feruntur. Lucret. lib. 5.
Quæ collata foris, & commoda cunq; venirent. Idem l.6.
(2) *inque salutatus* : ut
Hanc ego nunc ignaram hujus quodcunque pericli est,
Inq; salutatam linquo. Aenid.9. pro *insalutatamque.*
Sic *Ille pedem referens, & inutilis inque legatus.* Aen.10. pro *illigatusque.*
Nunc ego namque super tibi erunt qui dicere laudes. Eclog.6. pro *supererunt.*
Talis Hyperboreo septem subjecta trioni. Georg.3. pro *septentrioni.*
Et multo nebulæ circum dea fudit amictu. Aen.1. pro *circumfudit.*
Hac celebrata tenus sancto certamina patri. Aen.5. pro *hactenus.*
Eripuit nobis medioque sub æquore mersit. Ibid. pro *submersit.*
Impastus seu plena leo per ovilia turbans. Aen.9. pro *perturbans.*
Tum Pallas bijugis fugientem Rhætea præter
Trajicit. ——— Aen. 10. pro *præterfugientem.*
(3) *pistris* pro *pristis.* Πρίστις apud Aristotelem Hist. anim. lib. 6. cap. 12. belua est marina cetacei generis: in quo sensu pristis legitur apud Poetam. Aen.3. ubi de Scylla loquitur.
Prima hominis facies, & pulchra pectore virgo
Pube tenus : postrema immani corpore pristis.
Et Aeneid. 10. ubi de Tritone.
Frons hominem præfert, in pristin desinit alvus.
Hujus piscis nomen Mnesthei nauis Aenid. 5. sortita est: ubi Sergesti Centaurus dicitur, Gyæ Chimæra, & Cloanthi Scylla.
——— *Post hos equo discrimine Pristis,*
Centaurusque locum tendunt superare priorem.
Et paulò pòst alludens ad nominis etymon, (dicitur enim à Πρίειν quod est secare) ait poeta.
Sic Mnestheus, sic ipsa fugâ secat æquora Pristis.
unde satis liquet Pristis utrobique rite scribi: pro

qua voce nonnulli per Metathesin reponunt Pistris.
(4) *Tymbre* pro *Tymber*. *Tymbre* habetur Æneid. 10.
Nam tibi Tymbre caput Evandrius abstulit ensis.
Ponitur autem per Metathesin pro *Tymber*, quia rectus item est *Tymber* non *Tymbrus*: ut ibidem legitur.
Dancia Laridæ Tymberque simillima proles.

AN. (5) *Olli* pro *illi*: ut
Olli subridens hominum sator atque deorum. Æn. 1.
(6) *vortunt* pro *vertunt*: ut
Dii vortunt bene. Eun. Act. 2. Sc. 3.
(7) *Optume* pro *optime*: ut
Optume mihi te offers. And. Act. 4. Sc. 2.
Sic *volgus*. A. 3. 4. *vostrum*. 4. 4. *Pessuma, maxume*. E. 1. 2.

DIA. (8) *graviā*: ut Æneid. 3.
Dona dehinc auro graviā sectoque elephanto.
(9) *cŏr*: ut Heroid. 21.
Molle meum levibus cŏr est violabile telis.
Sic Manil. 5.
Incubuit Pontus, timuit naufrăgia tellus.
Quem Mantuanus sequutus est sext. Fast.
Perdidit, & fracto passa est naufragia clavo.
Idem Mant. Eclog. 6.
Cum muliĕre marem sociali fœdere jungens.
Penultimam enim in muliere rite corripiendam esse, ex Terentio satis apparet: ut And. Act. 1. Sc. 1.
Effertur: imus: interea inter muliĕres. & Scen 4.
Nec satis digna cui committas primo partu muliĕrem.
Nam etsi in hoc metro, cæteri pedes sint incerti, certè ultimus est Iambus. Etiam ex Plauto: ut Asin. Act. Scen. 1.
Quam amabam abduxit ab lenone muliĕrem. & Trucul. Act. 1. Scen. 4.
Prò dii immortales! non amantis muliĕris. & alibi passim: adeoq; ex Mart. lib. 1. Epig. 97.
Amethistinasque muliĕrum vocat vestes.
Itidem R*ĕcidere assiduo quoniam fluere omnia constat.* Lucret. 5.
In quem rĕcidimus quicquid mortale creamur. Met. 10.
Diastole plerunque reperitur in ultima dictionis syllaba secundum, tertium, quartum, aut quintum pedem Heroici carminis inchoante: ut

Pectoribus

Pectoribus inhians spirantia consulit exta. Æneid.4.
Luctus ubique, pavor, & plurima mortis imago. Æn.2.
Ostentans artempariter, arcumque sonantem. Æn.5.
Sustinet, ac natæ Turnique canit Hymenæos. Æn.7.
Liminaque laurusque dei totusque moveri. Æn.3.
Que, ante dictionem duabus inchoatam consonantibus, sæpius quidem producitur : sed illic positionem potiùs locum habere dixerim : vide primam regulam generalem de omnibus.

(10) *tulērunt :* ut SY.
Matri longa decem tulērunt fastidia menses. Eclog.4.
Sic *Occidērunt magnis qui gentibus imperitârunt.* Lucret. lib. 3.
Miscuēruntque herbas, & non innoxia verba. Geor.3.
Obstupui, stetēruntque comæ, & vox faucibus hæsit. Æneid. 2.
Gutturaque imbuērunt, infantia lacte canino. In Ibin.
Quid tibi profuērunt, Circe, Perseïdes herbæ? De remed. lib. 2.
Virgilio annuērunt gaudentes rure Camœnæ. Sat.10. lib. 1.
Dii tibi divitias dederunt artemque fruendi. Hor. Ep. 4. lib. 1.

(11) *Palūs :* ut
Regis opus sterilisque diu palūs aptaque remis. Horat. Art.
Sic *Thesea prensuras semisēpita manus.* Heroid.10.
Vade, vale, cavē ne titubes, mandataque frangas. Idem Ep. 13. lib. 1.
Tu cavē defendas, quamvis mordebere dictis. Trist.1. El. 1.
Nisi mavis hic esse imperativum antiqui *cavo :* nam aliàs producitur : ut
Ergo cavē liber, & timidâ circumspice mente. Ibid.
Si quid aget majus, differ tua cœpta, cavēque. Pont. lib. 3. El. 1.

Supra in *smarăgdos* Positio corripitur.

Caput

Caput 14. §. 2.

De quantitate Syllabarum.

PEs est Dimensio certâ syllabarum Quantitate definita.

Quantitas est quâ syllaba brevis, aut longa, aut communis dicitur.

Syllaba brevis unius est temporis: &, si opus est, notatur in vocali hoc apice ◡

Longa duorum est: &, si opus est, notatur in vocali hoc apice -

Communis modò brevis est, modò longa.

Quantitas cognoscitur regulis, vel exemplis.

Regulæ sunt generales, vel speciales.

¶. 1.

GENERALES DE OMNIBUS SYLLABIS TRES.

Positio.

Prima regula.

1. VOCALIS ANTE DVAS Consonantes, quarum altera saltem in eâdem dictione cum vocali est, producitur: ut Met. 7. *Mox ubi pollicita est quò sit fiducia major.*

Hic

Hic præter syllabas *pol*, *est*, & *sit*; *mox* etiam & *ma* positione longæ sunt. Nam duplex potestatem habet duarum consonantium, & J consona pro dupli-ci habetur: sed vide secundam regulam specialem de mediâ syllabâ.

¶ Etiam vocalis brevis dictionem finiens ante duas consonantes nonnunquam producitur: ut

Et libella aliquâ si ex parte claudicat hilum. Lucr. 4.
Occulta spolia, & plures de pace triumphos. Juv. Sat. 8.
Nil opus est morte pro me: sed amore, fideque. Trist. 5. lib. 15.
Officii causa pluribus esse dati. Pont. 1. l. 8.
Nulla fugæ ratio, nulla spes, omnia muta. Catu. Argon.
Pro segete spicas, pro grege ferre dapem. Tib. lib. 1. Eleg. 5.

Enclitica Conjunctio *que* sæpissimè: ut

Terrasquē, tractusq; maris, cœlumque profundū. Ecl. 4.
Lappæquē, tribuliq;, interq; nitentia culta. Georg. 1.
Tribulaquē, traheæque, & iniquo pondere rastri. Ibid.
Brontesquē, Steropesque, & nudus membra Pyrackmon. Aeneid. 10.
Alchandrumq;, Haliumque, Noëmonaquē, *Prytanimq;*. Aeneid. 9.
Cæranon, Iphitidemq;, Alastoraquē, Chroniūq;. Met. 13.

Hoc autem fit more Græcorum, qui vocalem brevem tam in fine dictionis, quàm alibi ante duas consonantes producere solent: ut

Κίλλαν τε ζαθέην, Τενέδοιό τε ἶφι ἀνάσσεις. Iliad. α.
Δεινὴ δὲ κλαγγὴ γένετ' ἀργυρέοιο βιοῖο. Ibid.
Μάντι κακῶν οὐ πώποτέ μοι τὸ κρήγυον εἶπας. Ibid.
Ναὶ μὰ τόδε σκῆπτρον, τὸ μὲν οὔποτε φύλλα καὶ ὄζους Ibid.

Excipe.

Vocalis naturâ brevis ante mutam cum liquidâ *L* vel *R* in eadem dictione communis est: ut *patris volucris, Atlas locuples.*

Nisi in compositis, ubi prior vox in mutam desinit, posterior à liquidâ inchoatur: illic enim, tanquam voces

voces essent separatæ, fit positio: ut *ăbluo*, *ŏbruo*.

¶ Etiam liquida *N* post quasdam consonas in Græcis dictionibus, & *M* alicubi brevem vocalem præcedentem ancipitem facit: ut

Ad mandata Prŏgnes, & agit sua vota sub illis. Met 6.

Hanc vocem Petronius Arbiter (quem Quintilianus & Macrobius citant) etiam corripuit.

Atque urbana Prŏgne quæ circum gramina fusa.

O mutis quoque piscibus
Donatura Cўcni, si libeat, sonum. Carm. 4. Od. 3.

Carmen est Glyconium cum Asclepiadeo alternatum.

Quid refert? cornix non ideò ante cўcnum. Au. Epist. 20.

Quæ capta est alio nupta Lacæna Cўcno. Mart. 9. Epist. 106.

Bistoniis habitata viris, Polўmnestoris illic. Met. 13.

Vadit ad artificem diræ Polўmnestora cædis. Ibid.

Ecce inter primos Therămnæo à sanguine clausi. Sil. lib. 8.

Delectat Marium si perniciosus Ichneumon. Mar. l. 7. Ep. 86.

Movit Ajacem Telamone natum.
Forma captivæ dominum Tĕcmessæ. Carm. 2. Od. 4.

Diphthongus.

Secunda regula de omn.

II. DIPHTHONGUS LONGA est: ut *bēi*, *nēuter*, *āulæa*.

Sic *Maia*, *Cæus*, &c.

Mæotis tamen Trist. 3. El. 12. propter sequentem vocalem, primam corripit.

Longior antiquis visa Mæotis hyems.

Cùm aliàs producatur: ut

Regna Thoas habuit Mæotide clarus in orâ. Pont. 3. El. 2.

Quâque fretum torrens Mæotidis egerit undas. Luc. 3.

Diphthongus in fine dictionis sequente vocali interdum

terdum

terdum corripitur. Vid. Synalæpham omissam.

Præpositio *præ* in compositione semper brevis est sequente vocali: sed de eâ vide primam regulam specialem de primâ.

Synæresis.

Tertia regula de omn.

III. SYNÆRESIS SIVE CRASIS * syllabam producit: ut *nîl*, *côgo*, *obît*, *dêero*, & similia.

Magnus civis obît, & formidatus Othoni. Juv. Sat. 6.
Sic *Dum trepidant ît hasta Tago per tempus utrumque.* Æneid. 9.
Author abît operis, sed tamen extat opus. Ovid. ad Liv.
Sceptra Palatini, sedemque petît Evandri. Æneid. 9.

Ita enim legendum est: non, ut vulgò habetur, *petivit*: quia diphthongus *Eu* necessariò producitur.

Difficiles aditus primos habet: haud mihi deero. Serm. 1. Sat. 9.
Verùm ubi vehementi magis est commota metu mens. Lucret. lib. 3.
Vehemens & liquidus puroque simillimus amni. Hor. Ep. 2. lib. 2.
Per terras, amnes, atque oppida cooperuisse. Lucr. l. 5.
Aut nulla inter se duo sint ex omnibus eadem. Lucr. lib. 2.

* Vocalium scilicet: nàm *i* & *u* in consonas mutatæ non mutant quantitatem: ut in *abiete tenuia* trisyllabis. Vide 9. & 10. in notis ad §. 1. ¶. 3.

§. 1.

§. 2. ¶. 2.

REGULÆ GENERALES DE PRIMA ET MEDIA TRES.

Vocalis ante vocalem.

Prima regula.

I. VOCALIS ANTE VOCALEM brevis est: ut *dĕus.*

Excipe.

Primò *E* inter duo *I* in genitivis & dativis quintæ declinationis producitur: ut *faciēi.*(a)

2. Penultima genitivorum secundam pronominis formam habentium communis est: ut *unius, illius.* Sed in *alterĭus* semper est brevis, in *alīus* semper longa.

3. Prima in *fio* longa est, nisi sequantur e & r, ut *fĭerem.*

4. Vocativi propriorum, & genitivi primæ (b) distracti, penultimam producunt: ut *Caī Pompēi, aulāi aquāi.*

5. *Ohe* priorem syllabam habet (c) communem, *Eheu* verò longam.

6. Vocalis ante alteram in Græcis dictionibus (d) subinde longa fit: ut (1) *Machāon, Pandīon, Brisēis, Latōis,* Nerēius, *Minōius,* & *Minōus:* (2) *Ilionēa,* Neronēus, (3) *Thalīa, magīa, Medēa, cisborēa,* & similia.

Sic

Sic āer, Dēiphobe, Pīerides, herōis, Enȳo, (4)
Sed (5) platea, chorea, & conopeum E purum variant.

(a) Lucretius illud E producit, I non præcedente: ut
Tempore inane potest vacuum subsistere rēi. Lib.2.
Nec jacere indu manus via quâ munita fidēi. Lib.3.
(b) Vide Diæresin.
(c) *Obe jam satis est, obe libelle.* Ma.l.4.ep.ult.

(d) Quædam enim voces Græcæ vocalem puram producunt, quædam corripiunt, quædam variant, ut in regulis & exemplis subnotatis liquet.

(1.) Masculina in *aon* & *ion*, patronymica fœminina in *eïs* & *oïs*, ac possessiva in *eïus*, *oïus*, & *oüs*, primas terminationum vocales producunt; ut

Machāon, Amythāon, Didymāon, Lycāon, &c. *āon.*
Amphīon, Arīon, Hyperīon, Ixīon, Methīon, Pandīon, &c. *īon.*
Brisēis, Cadmēis, Chrysēis, Echinēis, Elēis, &c. *ēis.*
Latōis, Deōis, Minōis, &c. *ōis.*
Nerēius, Priamēius, Semelēius, Elegēius, &c. *ēius.*
Minōius, Acheloïus, Troïus, &c. *ōius.*
Minoüs, Argōus, Eōus, herōus, Inōus, Lesbōus, Sardōus, &c. *ōus.*

Excipe in *aon* & *ion* crescentia per *o* longum: ut *Phāon, Deucalīon* &c.
In *eis* *Nereïs*, quæ penultimam etiam corripit: ut Met.15.
Discedunt, placidisque natant Nerēides undis. At Æneid.5.
Nerēidum, Phorcique chorus, Panopeaque virgo. & Mart.l.4.E.57.
Nympharum pariter Nerēidumque domus.
Item Carm. lib.3. Od.8.
Neptunum & virides Nerēidum comas.

(2.) Accusativi in *ea* à nominativis in *eus*, & possessiva in *eïs* E purum variant, modò communem, modò Ionicam dialectum sequentes: ut
Orphēa, Salmonēa, Ilionēa, Idomenēa, Caphareus.

Orpheaque in medio posuit sylvasque sequentes. Eclog.
Vidi & crudeles dantem Salmonea pœnas. Aen.
Ilionea petit dextrâ lævâque Serestum. Aen.
ēūs. *Idomenea ducem desertaque littora Cretæ.* Aen.
ĕūs. *Saxa triumphales fregere Capharea puppes.* Prop. lib. 3. Et
Graia Capharea currere puppis aquâ. Trist. 5. El.

Sed hic quæ producuntur, sæpè scribuntur per diphthongum *æ*: ut
Quæstor ab Icario Cynaræa littore Cypri. Lucan. l.

Dicitur & *Cynarcius.*
Coryciæque coma, Cynareiaque germina, & altis. Stat. 5. sylv.

& *Cynarēius.*
Verùm aut Persephone Cynerēius ibis Adonis. A. Epit. 33.

Hujus varietatis ratio est, quòd possessiva Græca in ειος Ionicè terminantur in ιος: unde Latini, ad Græcorum imitationem, quædam per *eius*, *æus*, *ēius* aut *ēūs* penult. longâ ab ειος terminatione communi (vid. 3. reg.) quædam per *ĕūs* pen. brevi ab ιος terminatione Ionicâ scribunt.

Prætereà Iones terminationem istam poëticè vertunt in ηιος, undè Latini quædam etiam per *ēius* antepen. productâ: de quibus in primâ regulâ.

ī & ē: (3) *I* & *E* vocales ex diphthongo ει longæ sunt: ut *Darīus*, *Sperchīus*, *Clīo*, *Phthīa*, *energīa*, *elegīa*, *Ironīa*, *magīa*: *Ænēas*, *Epēus*, *Lagēus*, *cichorēa*, & *um*, *centaurēa* & *um*, *panacēa*: *Lycīum* vel *Lycēum*: *Chīus* adjectivum.
Consulis & Chīo solvite vincla cado. Tibul. 2. l. 1.

Hujus generis sunt pleraque fœminarum nomina in *ia* & *ea*: ut *Thalīa*, *Amphigenīa*, *Deïdamīa*, *Iphigenīa*, *Laodamīa*, *Cassiopēa*, *Cytherēa*, *Deïopēa*, *Galatēa*, *Medēa*, *Panopēa*.

¶ (Notandum hic est Græcam diphthongum ει, Latinè tam per *ei* & *e* diphthongum, quàm *i* aut *e* longum scribi: ut *Calliopeia*, *Panopæa*) vid. reg. 2.

Chiragra verò illud *I*, quamvis non purum, tantùm corripit: ut
Nodosa corpus nolis prohibere chĭragrâ. Horat. Ep. 1.
Sed nil patrono porrigit, hæc chĭragra est. Mar. l. 1. Ep. 99.

(4) Denique

(4) Denique vocales longæ & breves ante vocalem manent immutatæ. Ex ancipitibus item *a* & *i*: modò enim longæ sunt, modò breves; eam in suis vocibus quantitatem obtinentes, quæ numeris Heroicis aptissima esset.

At Masculina in *ius*, fœminina in *ia*, & neutra in *ium* unà cum possessivis in *ius I* purum (nisi veniat ex diphthongo *ei*) corripiunt: ut *Parthenius*, *Chios* subst. *ĭus.* *ĭa.* *ĭum.*

Romæ laudatur Samos, & Chĭos, & Rhodus absens. Hor. ep. 11. l. 1.

Academia, Acedia, Arcadia, harmonia, Maria, naumachia, sophia, symphonia, Gymnasium, Elysius, Nereïus.

Nam multùm harmoniæ Veneris differre videntur. Lucret. lib. 4.

Exultat Maria cùm prima affamina sensit. Juvenc. l. 1.

Do tibi naumachiam, tu das epigrammata nobis. Mar. lib. 1. ep. 6.

Florentis virides sophiæ complectitur umbras. Virg. Ciris.

Ut gratas inter mensas symphonia discors. Horat. Art.

Aliquando tamen, quò nativus accentus servetur, producunt: ut

Angelus intactæ cecinit properata Mariæ. Sedul. l. 2.

Sortiti æthereæ coluerunt dogma sophiæ. Prud. Symm.

Y verò ubique corripitur: ut *Hўades*, *Halcyoneus*, *Lўbia*, *carўota*: nisi in *Enyo*, *Thyas*, *Cyaneæ*.

(5) *Ut mediam facias navali ponte platēam.* Auson. urb. 7.

Dispositum & latas nomen servare platēas. Idem urb. 9.

Istos qui in platēâ modò huc modò illuc. Cat. ad Aurel.

Puræ sunt platēæ nihil ut meditantibus obstet. Hor. ep. 2. lib. 2.

Ad numerum motis pedibus duxere chorēas. Met. 14.

Pars pedibus plaudunt chorēas, & carmina dicunt. Æneid. 6.

Ut testudineo tibi, Lentule conopēo. Juv. Sat. 6.

Interque signa turpe militaria
Sol aspicit conopēa. Epod. Od. 9.

Derivatio.

Secunda regula de pr. & med.

II. DERIVATIVA PRIMITIvorum quantitatem sequuntur: ut *ănĭmus, ănĭmosus, ănĭmare.*

Excipe.

1. Pauca à brevibus deducta primam producunt:

Vox vōcis à *vŏco.*	*Iūnior* à *jŭvenis.*
Lex lēgis à *lĕgo.*	*Mācero* à *Măcer.*
Rex rēgis & *rēgula* à *rĕgo.*	*Stīpendium* à *stĭpe.*
Tēgula à *tĕgo.*	*Stāturus* à *stătum.*
Sēdes à *sĕdeo.*	*Lāterna* à *lăteo.*

Regina etiam primam producit: sed deducitur à *rege*, ut *heroina* ab *herōe.*

Stāturus & composita quæ *A* servant: ut *constāturus, prostāturus, obstāturus, extāturus,* ipsum *A* producunt.

Hinc acies statura ducum est, Cæsarne senatus. Lucan. lib. 2.

Quæ sic orsa prior, spes ne obstatura Pelasgis. Thebaid. 7.

Constatura fuit Megalensis purpura centum. Mart. 10. ep. 41.

Ergo ubi concipiunt quantis sit cladibus urbi
Constatura fides superum. Lucan. lib. 2.

Quæ *A* in *I* mutant, retinent quantitatem supini: ut *præstĭturus, restĭturus, instĭturus.* Lucr. l. 2.

2. Pauca

2. Pauca à longis deducta primam corripiunt.

Dux dŭcis à *dūco*.
Dĭcax & in * *dĭcus* desinentia à *dīco*.
Fĭdes à *fīdo*.
Sŏpor à *sōpio*.
Nŏto, as, à *nōtu*.
Năto, as, à *nātu*.
Vărico sus à *vārix*.
ŏdium ab *ōdi*.
Lŭcerna à *lūceo*.

* *Ut maledicus, causidicus, &c.*

Desiderativa penultimam corripiunt à participiis longis: ut *Esŭrit* ab *Esūrus*. Sic *parturio, nupturio, cœnaturio, dormiturio, micturio, scalpturio*, &c.

Motor, motio, motus, mobilis, primâ longâ, & *stator, statio, status, stabilis*, primâ brevi, sequuntur quantitatem supinorum unde derivantur. Quare non sunt excipienda, ut quidam docent, quòd scilicet prima in *movere* brevis est, in *stare* longa.

¶ Crebrò fit ut, literâ aliquâ mutatâ, mutetur & quantitas: veluti *fomes* & *fomentum*, primâ longâ, à *foveo* brevi: sic *jucundus* à *juvo*, *humanus* ab *homo*: Sed *posui, genui, fragor*, & *fragilis*, brevia sunt; à *pono, gigno, frango*, longis derivata.

Compositio.

Tertia regula de pr. & med.

III. COMPOSITA SIMPLICium quantitatem sequuntur: ut *ănĭmare, exănĭmare*.

Proinde quanta sit prima syllaba vocis simplicis dissyllabæ, per accentum in compositâ ostenditur: ut *impūrus pūrus, versicŏlor cŏlor*.

Excipe.

1 Primam simplicium longam corripiunt *innŭba, pronŭba* à *nūbo*; *dejĕro, pejĕro* à *juro* (*u*).

Connubium commune reperitur.

2 Primam simplicium brevem producunt (b) *ambĭtus* ab *ĭtus* ad differentiam nominis: *īdem* masculinum ab *ĭs*: nam *ĭdem* neutrum priorem corripit.

3 *Utĭque sĭquidem. vidēsis*, & *valēdico*, ultimam simplicium longam corripiunt.
Nec superare queunt motus utique exitiales. Lucret.2
Obtundunt siquidem curarum pondera sensus. Gal.El.5
Auriculas? videsis ne majorum tibi forte. Pers.Sat.1
Idque quod ignoti faciunt valedicere saltem. Trist.1 El. 7.

4 *Quandōque, ubīque, & * ibīdem*, ultimam simplicium communem tantùm producunt: *quandŏquidem* & *ubĭvis* corripiunt: at *ubicunque* ancipitem simplicis quantitatem servat: ut
Clamat iò matres, audite ubĭcunque Latinæ. Æn.
Servor ubĭcunque est, uni mea gaudia servo. Met.

* *Ibidem* apud veteres, Lucretium, Virgilium, &c. tantùm producitur: Mamertus tamen ex natura simplicis corripuit.
Cognosces ibĭdem, ne pergas tradere fatis.

(a) Adde *cognĭtum* & *agnĭtum* à *nōtum*.
(b) *Jussit & ambitæ circundare littora terræ.* Met.1
Cumque suo demens expellitur ambitus auro. Claud. coss. Ho.

Appendix

Appendix ad §. 2. ¶. 2.

TRIBUS HISCE REGULIS SEQUENTES DUAS ANNUMERES.

Vocalis ante Q.

Quarta regula de pr. & med.

IV. VOCALIS ante *Q*, nisi per aliam regulam producatur, brevis est: ut *nĕque*, *nĕqueo*, *lĭqueo*, &c.

At *liquor* verbum producitur. Unde, *liquens*, *liquidus*, & *liquor* nomen, ab utrovis derivata, variantur: ut

——— *Aut cum līquentia mella.* Æneid. 1.
Principio cælum, & terras, camposq; līquentes. Æn.6.
Crassaque conveniunt līquidis, & liquida crassis. Lucret. lib. 4.
Pondus uti saxis, calor ignibus, līquor aquaï. Idem l. 1.
——— *gelidos potura liqueres.* Met.6.

Liquesco etiam apud Ovid. producitur: ut
Sic mea perpetuis liquescunt pectora curis.

Sed *liquo*, *liquefacio*, & *liquesio* sunt regularia.

Nam *æquus iniquus*, *antiquus obliquus*, *quaque nequaquam*, *utrōque aliōqui*, & composita à *ne* adv. prohibendi, ut *nēquis*, *nēquando*, *nēquam*, *nēquitia*, *nēquaquam*, *nēquicquam*, & similia per alias regulas produci liquet.

Sequana & *Liquetius* [fluvii] producuntur: sed illud fieri potest, quia Propria. vid. V. regulam.

Nĕqueo componi dicitur non à *ne*, sed à *nec*, ut item reliqua *ne* corripientia, *nĕfas*, *nĕfastus*, *nĕfarius*, *nĕfandus*, &c.

Variatio Propriorum.

Quinta regula de pr. & med.

V. PRIMAM & mediam in nominibus propriis, nisi natura syllabæ repugnet, poëtæ sæpiùs variant; eam nimirùm quantitatem, quæ numeris suis facillimè quadraret, usurpantes: ut Claud. de rapt. Proserp. lib. 3.

Ăcis. *Lucus erat propè flumen Acin quod candida præfert.*
Ācis. *Præterit & ripas herbifer Aci tuas.* Fast. l.4
Batāvus. *Jam puer auricomo performidate Batavo.* Sil. l.3
Batăvus. *Vangiones, Bataviq; truces quos ære recurvo.* Luc. l.1
Bīthyni. *Proxima Bithynes solem quæ condit, Ionas.* Clau. Eut.2
Thyni thraces erant quæ nunc Bithynia fertur. Ibid.
Ne Cibyratica, ne Bithyna negotia perdas. Hor. Ep. 6. l.1
Bĭthyni. *Vix mi ipse credens Thyniam Bithynosque.* Catull. ad Sirmion.
Quanquam & Cappadoces faciant equitesque Bithyni. Juv. Sat. 7.
Būsīris. *Busirim domui? sævoque alimenta parenti.* Met.9
Lucibus immitos citiùs Busiridis aras. Thebaid.12
Bŭsīris. *Non trucibus monstris Busirim infandumq; dedisti.* Ibid.
Cācus. *Cacus Aventinæ timor atque infamia sylvæ.* Fast.1
Căcus. *Hic Cacus horrendum Tyberino in gurgite monstrum.* Met. 9.
Cўbĕle. *Hinc mater cultrix Cybele, Corybantiaq; æra.* Æn.3
Cўbēle. *Occurrit comitum: Nymphæ quas alma Cybele.* Æn.10
Dĭana. *Constiterant, sylva alta Jovis lucusve Dianæ.* Æn.9
Dīana. *Exercet Diana choros, quam mille sequntæ.* Æn.1
Dianam teneræ dicite virgines. Carm. lib. 1. Od. 21
Scis Lebedus quam sit Gabiis desertior atque
Fīdenæ. *Fidenis vicus.* Horat. Epist. 11. l. 1.
Fĭdenæ. *Hi tibi Nomentum Gabios urbemq; Fidenam.* Æn.6
Grādivus. *Gradivumq; patrem Geticis qui præsidet arvis.* Æn.3
Urbis & invicti geniter Gradive Quirini. Met.15
Grădivus. *Et genus à magno ducentem forte Gradivo.* Met.6
Gȳges. *Principio Phalarim, & succiso poplite Gygem.* Æn.9
Gўges. *Centimanumq; Gygē, semibovemq; virum.* Trist. 4. El.6
Hўmen. *At mihi nec Juno, nec Hymen, sed tristis Erynnis.* Feroid. 6.

Hymen ô Hymenæe, Hymenades ô Hymenæe. Catul. Car. mp. *Hymen.*
Inde Lycam ferit, exectum jam matre peremptâ. Æn.10. *Lycas.*
Protinus Antheum & Lycam prima agmina Turni. Ib. *Lycas.*
Quàq; fretum torrens Mæotidis egerit undas. Lucan.2. *Mæotis.*
Responsis horrent divum & mæotica tellus. Æn 6.
Longior antiquis visa Mæotis hyems. Trist.3.Eleg.12. *Mæotis.*
Ionioque mari, Maleæque sequacibus undis. Æn.5. *Malĕa.*
Nec timeam vestros curva Malea sinus. Eleg.2.16. *Malēa.*

Orion Orionis, Græcè ὠρίων ὠρίωνος, primam & tertiam naturaliter producunt: poëtæ tamen communes faciunt.

Teste tulit cœlo victi decus Orionis. Lucan.9. *ōriōnis.*
Armatumque auro circumspicit Oriona. Æn.3.
Diversasq; urbes, nitidumq; Orionis ensem. Met.13. *ōriŏnis.*
Ecce facit mediis natas ab Orione Thebis. Ibidem. *ŏriōnis.*
Sævus ubi Orion hybernis conditur undis. Æn.1. *ōriŏn.*
Cum subitò assurgens fluctu nimbosus Orion. Æn.1. *ŏriōn.*
Præstat Trinacrii metas lustrare Pachini. Æn.3. *Păchinus.*
Læva Pachine tibi, Lilybæo crura premuntur. Met.5.
E quibus imbriferos versa est Pachinus ad Austros. Met. 13. *Pāchinus.*
Fulmine & excussit subjectum Pelion Ossæ. Met.1. *Pēlion.*
Ossaq; cum Pelio cumq; Hæmo cesserit Othrys. Sil.l.3. *Pēlion.*
Minacis aut Etrusca Porsenæ manus. Epod.Od.16. *Porsĕna.*
Hanc spectare manum Porsena non potuit. Mart. l.1. Epig. 22.
Nec non Tarquinium ejectum Porsenna jubebat. Æn.8. *Persēnna.*
Nec repetita sequi curat Proserpina matrem. Geor.1. *Prŏserpina.*
Vidisti Siculæ regna Proserpinæ. Sen.Herc.fur.Act.2. *Prōserpina.*
Non sane est tibi partus honos per bella: Pyrene. Tib.1. *Pyrene.*
Jamq; Pyrenææ quas nunquam solvere Titan. Luc.4. *Pyrenæus.*
Pyrene celsâ nimbosi verticis arce *Pȳrene.*
Divisos Celtis altè prospectat Iberos. Sil. lib.3.
Trans freta, trans Gallos, Pyrenæumque cucurrit. Clau. bel. Get. *Pȳrenæus.*
Collis Aventini sylvâ quem Rhea sacerdos. Æn.7. *Rhēa.*
Sæpe Rhea questa est toties fœcunda nec unquã. Fast.4. *Rhĕa.*
Phœbeamque Rhodon, & Jalisios Telchinas. Met 7. *Rhŏdus.*
Rhodus Carpathium in pelagus se inclinat apertũ. Luc. *Rhōdus.*
Vincebant nec quæ turba Serapin amat. Mart.l.9. Epig. 30. *Serāpin.*
Regum Serapin, Nilus veneratur Osirim. Idem. *Serăpis.*

Sichæus. *Huic conjux Sichæus erat ditissimus agri.* Æn.1
Sichæus. *Quos inter medius venit furor ille Sichæus.* Ibid.
Sidŏnius. *Obstupuit primo aspectu Sidonia Dido.* Æn.1.
Sidŏnius. *Sidoniam picto chlamydem circundata limbo.* Æn.4.
Tyros. *Carthago, aut antiqua Tyros, flammæque furentes.* Æneid. 4.
Et Phœnissa Tyros quarū nunc insula nulla est. Met.15.
Tyros. *A Tyro hâc profugos posuistis sede Penates.* Met.3.
Vatĭcanus. *Et Vaticano fragiles de monte patellas.* Juven.Sat.6.
Vatĭcanus. *Redderet laudes tibi Vaticani montis imago.* Carm.1. Od.20.

Similiter hic & vocibus cognatis eandem quantitatem tribuere negligunt: ut

Asia. *Post quàm res Asiæ Priamiq; evertere gentem.* Æn.3.
Asius. *Atq; Ephire, atq; Opis, atq; Asia Deïopea.* Geor.4.
Dant per colla modos, sonat amnis, & Asia longè Pulsa palus. Æneid. 7.
Britanni. *Et penitus toto divisos orbe Britannos.* Eclog.1.
Britones. *Quà nec terribiles Cimbri, nec Britones unquam.* Juven. Sat. 15.
Italia. *Tutari Italiam, detrudere finibus hostem.* Æn.7.
Italis. *Italides quas ipsa decus sibidia Camilla.* Æn.11.
Italicus. *Graia quis Italicis author posuisset in oris.* Met.13.
Italus. *Et sæpe Hesperiam sæpe Itala regna vocare.* Æn.3.
Italus. *Saxa vocant Itali mediis quæ in fluctibus aras.* Æn 1.
Prodimur, atq; Italis longè disjungimur oris. Ibidem.
Lāvinum. *Fata tibi cernes urbem & promissa Lavini Mœnia.* Æneid. 1.
Lāvinius. *Nec prolem Ausoniam, & Lavinia respicit arva.* Æneid. 4.
Priamus. *Vix Priamus tanti totaque Troja fuit.* Heroid.1.
Priamedes. *Hanc tibi Priamides mitto Ledæa salutem.* Heroid.15.
Sicānia. *At freta Sicaniæ saltem sedesq; paratus.* Æneid.1.
Sicānius. *Sicanio prætenta sinu jacet insula contrà.* Æneid 3.
Sicānus. *Cætera Elisæis aderit gens Sicana votis.* Sil.14.
Sicānus. *Vomere verterunt primùm nova rura Sicano.* Ibidem.
Sic tibi cum fluctus subter labere Sicanos. Eclog.10.
Undiq; conveniunt Teucri mistiq; Sicani. Æneid.5.
Sĭculus. *Mille meæ Siculis errant in montibus agnæ.* Eclog.2.
Sicelis. *Sicelides musæ paulò majora canamus.* Eclog.4.
Quid mihi cum Lesbo? Sicelis esse volo. Heroid.21.

Tybris utiq; primam producit: ut Æneid.8.

Tybris. *Tum reges, asperq; immani corpore Tybris:*

A

A quo post Itali fluvium cognomine Tybrin.
At *Tyberis* corripit: ut
Quà Tuscum Tyberim & Romana palatia servas. Geo.1. *Tÿberis.*
Intereà genitor Tyberini ad fluminis undam. Æn.10. *Tÿberinus.*
Istis obiter observatis, cætera diligentiæ tuæ relinquo.

Hanc libertatem recentiores etiam, veteres imitati, sibi vendicant: ut
Deceptum miseratus Adam quem capta venenis. Aus. Edyl. 1. *ădam.*
Tinxit ei innocuum maculis sordentibus Adam. Prud. Enchirid. *ādam.*
Deo offerendum sancti Abelis ferculo. Prud. Perist. *ăbel.*
Rusticus invidiâ pastorem sternit: in Abel. Idem Enchirid. *ābel.*
Utque bonus dubiis Jacobum ad Sydera rebus. Buchan. Psal. 2. *Jăcobus.*
Quippe Jacobū ultrò legit; lectumq; dicavit. Psal. 135. *Jācobus.*
Quiq; Basana Ogus magnâ ditione tenebat. Idem ibid. *ŏgus.*
Stravit Ogum magno fidentem corpore frustrà. Psal. 136. *ōgus.*

§. 2. ¶. 3.

REGULÆ SPECIALES DE PRIMA TRES.

Præpositio.

Prima regula.

1. PRÆPOSITIO IN COMPOSITIONE suam retinet quantitatem, ut *trăduco*: *Trans-* ni positio vetet, ut *ăddo, rējicio*; aut vocalis ante vocalem: ut *dĕhiscens, prăustus.*

Quantitas præpositionum, etiam earum quæ nunquam extra compositionem reperiuntur, (quales sunt *am, di, dis, re, se, con,*) communibus omnium vocum

am regulis cognoscenda est. Siquidem *am*, ac *dis*, sem-
dis per producuntur positione: & *con* etiam: nisi se-
con quente vocali, vel suum N amittat, ut *coacervo*; (tum
enim corripitur vocali ante vocalem) vel illud N mu-
tet in *M*, ut *comedo*: tum autem corripitur, quia M
circum finale priscis breve erat: quod etiamnum apparet in
di compositis: ut *circumago*, *circumeo*: *di* producitur
se quia desinit in *I*: *se* item quia monosyllabum in E:
re *re* verò breve excipitur.

Excipe.

1 Di corripitur in *dĭrimo* & *dĭsertus*.

2 *Pro* corripitur in *prŏcella*, *prŏfari* *prŏfi-
teor*, *prŏfugio* *prŏficiscor*, *prŏnepos* *prŏneptis*, *prŏ-
fanus* *prŏfestus*, *prŏfundus* *prŏfecto*.

† Nomen & verbum. 3 *Procuro*, *profundo*, *propello*, *propulso*, † *pro-
pago* primam syllabam habent ancipitem.

Propago nomen propriè sumitur pro vite vetuli,
vel pro palmite quæ ex illâ * propagatur: unde trans-
fertur ad significandum genus & stirpem, aut etiam
prolem & progeniem quæ inde nascitur. In priori
sensu Virgilius bis produxit.

Sed truncis oleæ melius propagine vites. Georg.2.
Sylvarumque aliæ pressos propaginis arcus. Ibidem.

In posteriori bis item corripuit.

Esse sinent: nimium vobis Romana prŏpago. Æn.6.
Sit Romana potens Italâ virtute prŏpago. Æn.12.

Unde quidam colligunt vocem hanc propriè sump-
tam primam producere, Metaphoricè verò eandem
corripere debere: *Propago* tamen verbum etiam in
translatâ significatione Primam variat.

Ut prōpaganda possint procudere sæcla. Lucret.lib.5.
Nec potuisse prŏpagando procudere prolem. Ibidem.

Videtur itaque mihi Virgilius in hac varietate nihil
aliud voluisse, quàm primam in nomine communem
facere, ut Lucretius fecerat in verbo: hic autem cor-
ripuit, illic produxit, carminis ratione, non signifi-
cationis diversitate, id postulante: Neque enim tro-
pus quantitatem mutare solet. Sed sequere tutum ju-
dicium.

* De propagandi ratione, vide Plin. lib.17. c.17. Rami in scrobem depressi terrâ obruuntur, post bienniū amputantur, & sequenti anno transferuntur.

In probo probus, probrum proprius, procax procus, procul proceres, prope propero, propinquus protervus, (quæ primam corripiunt) *pro* præpositio non est censenda: *Probrum* & *proprius* primam quoque producunt: verùm id fit non naturâ, sed ratione mutæ sequentis cum liquidâ.

Pro præpositio Græca brevis est quia scribitur per Omicron: ut in *prŏpheta, prŏpino, prŏpola, prŏpontis, prŏlogus, Prŏmetheus, &c.*

Re in *refert* impersonali producitur: ut

Quid tamen hoc rēfert, si se pro classe Pelasgâ
Arma tulisse rĕfert? sed ex *re* nomine, non præpositione, ut hoc posterius, componi dicunt Grammatici.

Disyllaba præterita & supina.

Secunda regula de pr.

II. PRÆTERITA ET SVPINA Disyllaba priorem producunt: ut *mōvi mōtum.*

Excipe.

Præterita sex *bĭbi, fĭdi, dĕdi, scĭdi, stĕti, tŭli*; & decem supina, *quĭtum sĭtum, lĭtum ĭtum, rŭtum rătum, dătum sătum, stătum* & *cĭtum* à * *cieo cies*, corripiunt primam.

* Nam *citum* à *cio cis* priorem habet longam.

Geminata præterita.

Tertia regula de pr.

III. PRÆTERITA PRIMAM geminantia primam corripiunt: ut *pŭpugi tĕtendi, cĕcidi cĕcidi.*

§. 2. ¶. 4.

REGULÆ SPECIALES DE MEDIA TRES.

Accentus.

Prima regula.

I. ACCENTVS IN HYPER-dissyllabis ostendit quantitatem penultimæ: ut *dóminus, humánus*.

Nam si antepenultima acuatur, penultima corripitur: ut *dómĭnus, sánguĭnis, légĕre*. Si penultima acuatur, eadem producitur: ut *humānus, virtūtis, amāre*.

Composita à *dare* quæ primæ sunt conjugationis, analogum accentum & quantitatem non servant, quia verbum simplex *A* corripit ubique: ut *dăre circúndăre, dăbis pessúndăbis*. Cùm cæteroqui primæ conjugationis characteristica, ut etiam secundæ & quartæ, perpetuò producatur: ut *stāre, flēre, scīre*.

Adjectiva in *inus* penultimam acuunt: unde apparet eandem produci: ut *matutínus*. Præter *diūtĭnus prīstĭnus, crástĭnus perendĭnus, hornótĭnus serōtĭnus*, & materialia: ut *fagĭnus oleágĭnus, crystállĭnus adamántĭnus, cóccĭnus carbásĭnus*. Adjectiva in *osus*, præterita in *vi*, & eorum supina, penultimam acuunt: ut *animósus, petívi, petítum*.

Plurium aliquando in eâdem dictione syllabarum quantitates per accentum cognosci possunt: ut in *penĕtrābĭlis* trium; *bi* quia hic est penultima, *tra* quia penultima est in *penetrábam*, & *ne* quia in *penetro*: in *collŏcūtĭōnĭbus* quinque: ut enim *ni* hic est penultima, sic *o* in *collocutiónis*, *ti* in *collocútio*. (quæ etiam brevis est per primam regulam de primâ & mediâ) *cu* in *collocútum*, & *lo* in *colloquor*.

Excipe,

Excipe.

1. Composita à *facio* A vocalem brevem in prosâ acuunt: ut *benefácis. frigefácit.*

2. Syllabæ *rimus* & *ritis* futuri conjunctivi, quæ in prosa acuunt penultimam, in metro eandem communem habent.

Hujus generis sunt genitivi secundam pronominis formam habentes: de quibus supra.

Pituita etiam, *phrenésis*, *platéa*, *choréa*, & *conopéum*, penultimam acutam variant.

Præcipuè sanus nisi cum pītuīta molesta est. Horat. Epist. 1. lib. 1.

Dulcia se in bilem vertent, stomachoque tumultum
Lenta feret pītuīta —— Idem Sat. 2. lib. 2.

Mucusque & mala pītuīta nasi. Catull. ad Furium.

Persius contrà pen. corripit: sed tum Catullum sequutus primam producit.

Somnia pītuĭta qui purgatissima mittunt. Sat. 2. Sic

Quum furor haud dubius, quum sit manifesta phrenēsis. Juv. Sat. 14.

Declamas in febre Mathon hanc esse phrenēsin. Mart. lib. 4. Epig. 81.

Ex vitio cerebri phrenēsis furiosa movetur. Seren.

De tribus reliquis vide primam regulam de primâ & mediâ cum annotationibus ad eandem.

Composita ex vocibus numeri.

Secunda regula de med.

II. COMPOSITA EX VOCIbus numeri, quarum prior paulùm mutata in *I* desinit, eandem *I* mediam corripiunt; ut *causĭdicus, multĭplico.* (1)

His

His annumerantur compoſita à *ſemi* & *ſeſqui*: ut *ſemĭvir*, *ſeſquĭpes*. Et quæ à numeralibus componuntur: ut *bĭceps*, *trĭformis*, *quadrĭremis*. Etiam ſequente *I* conſonâ: ut (2) *bĭjugus*, *quadrĭjugus*, & *is*. Præter (3) *quotidie*, (4) *biduum*, & *triduum*, quæ ſunt communia.

Huc etiam ſpectant compoſita cum *lentus* & *bundus*, quæ vocales haſce particulas præcedentes corripiunt: ut *opŭlentus*, *fremĕbundus*. (5)

At *A* ante *bundus* producitur: ut *errābundus*, *ſudābundus*.

(1) Sic *munĭficus munĭceps*, *armĭger frugĭfer*, *altĭtonans arcĭtenens*, *cornĭpes tubĭcen*, *cœlĭcola parĭcida*, *amplĭfico ſignĭfico*, & ſimilia. Auſonius tamen licenter producit *matricida*: quod ea vox non aliter metrum ſuum ingrederetur.

Matrīcida Nero proprii vim pertulit enſis. De 12. Cæſarib.

Pro quâ voce Joſeph. Scalig. *matrī que cida* per Tmeſin legit.

Genitivus *quantivis* producitur: ſed hic nulla eſt mutatio, quia fit ex genitivo *quanti*.

Scilicet & *īlicet* producuntur: ſed non componuntur ex vocibus numeri.

Tibicen, *bigæ*, *quadrîgæ*, producuntur per Craſin.

Item *meridies*, ut enim à *tibia* fit *tibiicen*, & contractè *tibîcen*; ita à *medius* fit *mediidies*, & (*D* verſo in *R*) contractè *meridies*, ut Etymologis placet.

Inter tepentes poſt merīdiem buxos. Mart. l. 3 Epig. 20.

Prīdie etiam & *poſtrīdie* longa ſunt: ſed in illis quoque quædam eſt Synæreſis, pluribus ſyllabis in in unam contractis: componuntur enim ex *priori die* & *poſteriori*.

(2) *Martis equi bĭjuges, & magni currus Achillis.* Georg. 3.

Centum quadrĭjugos agitabo ad flumina currus. Ibid.

Turrigeræq; urbes bĭjugiq; ad fræna leones. Æneid. 10.

Quadrĭjuges in equos, adverſaq; pectora tendit. Ibid.

(3) *Levum*

(3) *Levis dropace tu quŏtīdiano.* Mart. lib. 10. Epig. 65.
Quŏtīdianam refice nauseam nummis. Mart. lib. 10. Epig. 37.
Conjugis in culpa flagravit quŏttīdianâ. Cat. ad Mal.

(4) *Biduum* & *triduum* communia censentur, quòd cùm sint naturâ brevia, apud Terent. ubiq; producantur: ut
Non hercle, aut si adeò bīdui est aut trīdui. And. Act. 2.
Ego impetrare nequeo hoc abs te bīduum. Eun. Act. 2.
Imò & Mart. producit *triduum*: ut
Si totus tibi trīduo legatur. Lib. 2. Ep. 6.

(5) Sic *gracĭlentus, sanguinŏlentus, vinŏlentus, viŏlentus, escŭlentus, fraudŭlentus, lucŭlentus, lutŭlentus, pŭlverŭlentus*, &c. Item *gemĕbundus, tremĕbundus, morĭbundus, pudĭbundus, querĭbundus*, &c. Quamvis Mantuanus metri gratiâ licenter dixerit,
——— *quem virūlenta Megæra*
Vincere cum toto non evaluisset Averno.

Composita à facio.

Tertia regula de med.

III. COMPOSITA EX FACIO aut *fio*, & voce numeri quæ paulùm mutata in E definit, ipsam E mediam communem habent: ut *tepefacio, liquefio.*

Alta tepēfecit permistâ flumina cæde. Cat lib. 1. Arg.
Frigida deserto tepĕfecit membra cubili. Idem ad Mal.
Thura liquēfaciunt, inductaq; cornibus aurum. Met. 7.
Sic mea perpetuis liquĕfiunt pectora curis. Pont. 1. El. 2.
Constet an immensum patēfiat adusque profundum. Lucret. lib. 1.
Atq; patĕfecit quas ante obsederat ater. Idem 4.
Causa patēfiet quæ ferri pelliciat vim. Idem 6.
Pristinus in speculum decor excitat & putrĕfactus. Prud. Apoth.
Et tamen hæc cùm sint quasi putrĕfacta per imbres. Lucret. 2.

Licèt

Licèt Virgilius omninò corripiat : ut

Cogit hyems, eademq; calor liquĕfacta remittit. Geo. 4.
Ibat & ingenti motu stupĕfactus aquarum. Ibidem.
Laxat claustra Sinon : illos patĕfactus ad auras. Æn. 2.
Multa gemens, magnoq; animũ labĕfactus amore. Æn. 4.
Fusus humi viridesq; super madĕfecerat herbas. Æn. 5.
Sanguine singultantem atro patĕfacta cruore. Æn. 9.
Annuit, & totum nutu tremĕfecit Olympum. Ibidem.
Subjecit rubor, & calĕfacta per ora cucurrit. Æn. 12.

§. 2. ¶. 5.

Regulæ Speciales De Ultima Tres.

Prima regula.

1. IN *AIV, CN, AS ES OS*, finita producuntur.

Excipe.

Corripiuntur.

in *A* { 1. *ită, quiă,* (1) *eiă.* (2)
2. omnes (3) casus præter vocativos à Græcis in *as*, & ablativos primæ : ut *ô Thomā*, ab *hac musā*. }

Sed (4) numeralia in *ginta* sunt communia : ut *triginta*.

in *I* { 1. *nĭsi,* (5) *quasĭ,* (6) *sicutĭ.* (7)
2. (8) dativi & vocativi Græcorum : ut *huic Palladĭ, ô Amaryllĭ*. }

Sed *mihi, tibi, sibi, ubi, ibi*, sunt communia.

in C *lăc, nĕc, donĕc.* Sed (9) *fac*, & pronomen *hic*, & neutrum *hoc*, modò non sit ablativi casus, sunt communia.

in

in N
1. *ăn, forsăn, forsităn, tamĕn,* cum compositis *attamĕn, veruntamĕn, ĭn* cum compositis *exĭn, subĭn, deĭn, proĭn,* & voces illæ quæ Apocopen patiuntur, *mĕn', vidĕn',* &c. (10)
2. Accusat. in *an* à nominat. in *a*: ut *Iphigeniăn.* (11) *An.*
3. Recti in *en* crescentes per *I* breve, ut *carmĕn.* *En.*
4. Accusativi in *in* & *yn*: ut *Alexĭn, Itўn.* *In & Yn.*
5. Græca in *on* per Omicron: ut nominat. *Iliŏn,* Accus. *Caucasŏn.* *On.*

in As
1. Græci recti crescentes per *ados,* ut (12) *Pallăs.*
2. Græci accusativi plurales quintæ declinationis, ut *craterăs, heroăs.*

in Es
1. *penĕs,* & *ĕs* cum comp. ut *potĕs, prodĕs.*
2. recti per *I* vel *E* breve crescentes, ut *milĕs,* (13) *præpĕs*: præter *ariĕs, abiĕs, pariĕs, Cerĕs,* & (14) *pĕs,* cum compositis, ut *sonipĕs, quadrupĕs.*
3. Græca neutra, & nominativi plurales, ut (15) *hippomanĕs, Cyclopĕs.*

in Os
1. *compŏs, impŏs,* & *ŏs ossis.*
2. Græca per Omicron, ut nom. *Chaŏs,* genit. *Palladŏs.*

(1) *Ferret ad aurigeræ caput arboris, eiă per ipsum.* Valer. lib. 8.
Eia Dei laudes Solymææ pangite turres. Buch. Psal. 147.

(2) Despauterius & Aldus addunt *Puta,* cùm pro *videlicet* ponitur, citato hoc versu,
Hoc pută non justum est, illud male, rectius istud. Pers. Sat. 4.
Sed plerique codices, etiam quæ Aldinæ editionis sunt, pro *puta* legunt *puto.*

Et *posteà* apud Ovidium semper corripitur: ut
Posteà mirabor cur non sine litibus essent. Fast. 1.
Posteà præteriti tumulis redduntur honores. Fast. 2.
Sed divisis vocibus legendum contendunt *post ea.*
Nam composita similia, *anteà, intereà, præterea, propterea*, semper producuntur: ut
Ubi iste post phaselus anteà fuit. Cat. Carm. 4.
Posteaquam tamen decompositum à *posteà* corripitur,
Posteaquàm rursus speculatrix arva patere. Victor.
Etiam *contrà* correptum legitur: ut
Ne fortè hæc per se cogant nos contrà fateri. Lucret. l. 1.
Contrà jacet Cancer patulam distentus in alvū. Manil. 2.
Sed licenter hoc fieri videtur, cùm aliàs ubiq; producatur: etiam apud ipsum Lucretium: ut
At contrà gravius plus in se corporis esse. Lucret. 1.
Unde Aldus pro priori versu legit,
Ne contra hæc per se cogant nos fortè fateri. Et Lamb.
Ne fortè hæc per se cogant nos esse fateri.
(3) Quidam nominativi propriorum Græcorum, Græcorum more, interdum producuntur: ut
Dat Nemeæ comites & quas in prælia vires. Theb. 4.
Quos Pylos, & dubiis Maleā vitata carinis. Ibid.
Non tegeā, non ipsa dea vocat alite fælix. Ibid.
Mittit Hypermnestrā de tot modo fratribus uni. Heroid. 14.
Implebit Mariā, Christum paries sacra virgo. Prud. Enchir.

(4) Sunt qui numeralia in *ginta* tantùm produci dicunt: sed leguntur etiam brevia: ut
Mutua quod nobis ter quinquagintă dedisti. Mart. 3. ep. 40.
Sexagintă teras cùm limina mane senator. Mart. 12. ep. 26
Nonagintă dies sine te, charissime, traxi. Auf. ep. 5.
Hoc aiunt: vix sex & quadragintă per annos. Juvenc. lib. 2.
Ter trigintă quadrum partes per sydera reddens. Manil. 2.

(5) Lucretius produxit *quasi*: ut
Et devicta quasī cogatur ferre patique. Lucret. 2.
Sed non hac poëticâ licentiâ. Nam aliàs corripitur: ut

Et

Et quasi longinquo fluere omnia cernimus ævo. Ibid.
Et quasi cursores vitaï lampada tradunt. Ibid.

(6) *Sicutī quadrupedum cùm primis esse videmus.* Lucret. 2.

(7) Adde *cui* disyllabum.
Collatus cuī gallus est Priapus. Mart. 11. ep. 72.
Et credit cuī Posthumi[illegible]*a dives.* Mart. 1[illegible]. ep. 49.

(8) Dativi Græcorum quintæ declinationis, (sicut etiam nominativi plurales) interdum producuntur: nempe formam sequentes tertiæ Latinorum, juxta quam etiam inflecti solent, ut
Ut rapiat Paridi, quam Paris ante sibi. Heroid. 13.
Mæonidēs (agnorat enim) consistite dixit. Met. 5.
At nomina tertiæ Lat. quæ Græcè erant primæ, dativum, tanquam Latina, omnino producunt; ut *Orestī, Euripidī, Pyladī.*

(9) *Hos fāc Armenios, hæc est Danaïa Persis.* Ovid. 1. de art.
Phyllī fāc expectes Demophoonta tuum. Heroid. 2.

(10) *Educet vidēn' ut geminæ stant vertice cristæ.* Æneid. 6.
Nostin' an exciderint mecum loca? venimus ambo. Heroid. 12.
Nam quòd illud objiciunt,
Istuc unde abii redeo. nemon' ut avarus: Serm. 1. Sat. 1. & illud.
Tun' ille Æneas, quem Dardanio Anchisæ. Æneid. 1.
Probatissima exemplaria Apocopen non habent.

(11) Nam à nominativis in *as* producuntur: ut *Æneān.*

(12) *Pallas* dea, quia genitivum facit in *ados*, ultimam corripit: sed *Pallas, antos* producit, juxta specialem regulam: ut
Filius huic Pallas, olli comes ibat Achates. Æneid. 8.

(13) *Præpes* à *præpetendo* dicitur: (ut Etymologis placet) quasi loca *præ* aliis minùs pernicibus *petens*: quod arguit genitivus exeuns in *petis*, non, ut compo-

sita à *pede*, in *pedis*. Ultimam autem corripit : ut
- - *quem præpĕs ab Idâ.*
Sublimem pedibus rapuit Jovis armiger uncis. Æn 5.
sed nescio quomodo inter composita à *pede* irrepserit, & ultimam producere dicatur.

(14) *Pēs etiam & camuris hyrtæ sub cornibus aures.* Georg. 3.
Stat sonipēs, ac frena ferox spumantia mandit. Æn 4.
Tollit se arrectum quadrupēs, & calcibus auras. Æn. 10.
Omnia magna loquens modo sit mihi mensa tripēs, & Ser. 1. Sat. 3.

Recentiores tamen corripiunt composita : ut
Qui bipĕs, & quadrupes foret, & tripĕs, omnia solus. Auf. Ed. 11.
Non recipit natura hominis modò quadrupĕs ille. Prud. Apoth.

Sicut etiam corripiunt composita à *par*. Vide 8. in notis ad secundæ regulæ exceptiones.

(15) Nam Græcè scribuntur per Epsilon : at nominativi plurales interdum producuntur. Vide 8. supra.

Secunda regula.

de ult.

II. IN *E* (1) *B D, L R T, I S V S* (2) *Y S*, finita corripiuntur. (3)

(1) Hebræa in *B & D* producuntur : ut *Job, Jacob, Bogud, David* : cujus obliqui apud Juvencum penultimam item producunt : ut
Urbs est Judææ, Bethleem Davīda canorum. Lib. 1.
Nam genitus puer est Davīdis origine clara. Ibidem.

Quam Buchananus, quòd Hebraicē scribatur per Hiric parvum, ubique corripit : ut
Davĭdis & sacro perfudi tempora olivo. Psal. 89.

(2) *Tethys* apud Virg. ponitur ultimâ longâ.
Teque sibi generum Tethys emat omnibus undis. Georg. 1.

Sed

Sed non ideò *ys* producitur, magis quàm *an* ab *A* quia Ovid. dixit

Qui legis Electrān, & egentem mentis Orestem. Trist. 2.

Utrobique enim Diastole locum habet.

(3) Porrò *Y* vocalis Græca corripitur: ut

Moly vocant superi: nigrâ radice tenetur. Met. 14.

Ars tua, Tiphy, jacet, si non sit in æquore fluctus. Trist. 4. El 3.

Etiam *M* non elisium breve est. Vid. Ecthlipsin omissam, & notas ad primam regulam de primâ.

Excipe.

Producuntur

in E:

1. monosyllaba, ut *mē*, *dē*, *sē*: præter *quĕ*, *nĕ*, *vĕ*, conjunctiones encliticas, *re* præpositionem, & adjectiones syllabicas *cĕ*, *tĕ*, *ptĕ*. (1)
2. ablativi quintæ declinationis, ut *rē*, *diē*, unà cum adverbiis inde enatis, ut *hodiē*, *quotidiē*, *pridiē*, *postridiē*, *quarē*; & *refert* impersonale. (2)
3. secundæ personæ singulares imperativorum activorum secundæ conjugationis, ut *docē*. (3)
4. adverbia ab adjectivis secundæ declinationis formata, ut *minimē*, *validē*, & per Syncopen *valdē*: item *fermē*, (4) *ferē*, *ohē*: præter *benĕ* & *malĕ*.
5. Græca per Eta, ut nom. *lethē*, voc. *Anchisē*.

in L (5) *sol* (6) & Hebræa quædam, ut *Baāl*, *Michaēl*. (7)

in R

- in *R*
  1. monoſyllaba hæc *fār*, *lār*, *fūr*, *cūr*, *Nār*, *vēr*, & (8) *pār* cum compoſitis, *compār*, *impār*, *diſpār*. (9)
  2. Græca per Eta, ut *aēr*, *æthēr*, *cratēr*: præter *patĕr*, & *matĕr*.
- in *Is*
  1. monoſyllaba, ut *līs*, *vīs*, & ejus compoſita, *quamvīs*, *quidvīs*, &c. præter *ĭs*, *quĭs*, & (10) *bĭs*.
  2. recti creſcentes per *I* longum, ut *Samnīs*, *Salamīs*; genitivo *ītis*, *īnis*.
  3. obliqui plurales, ut *musīs*.
  4. ſecundæ perſonæ ſingulares, quarum plurales deſinunt in *ītis* penultimâ productâ, ut *audīs*, *velīs*, *dederīs* futurum; pl. *audītis*, *velītis*, *dederītis*. (11)
  5. Græca per *eis*, ut *Simoīs*, *Pyroīs*.
- in *Vs*
  1. monoſyllaba, ut *sūs*, *plūs*.
  2. recti per *V* longum creſcentes, ut *virtūs*.
  3. omnes caſus quartæ inflexionis: præter nominativos, & vocativos ſingulares.
  4. Græca per *ous*, ut hic *Panthūs*, hujus *Clīūs*: præter compoſita à *pous*, ut (12) *Polypŭs*.

(1) Ut in *hiſcĕ*, *tutĕ*, *tuoptĕ*, & ſimilibus.

(2) Et *Fame* ablativus produci ſolet, quia *fames* olim quintæ declinationis fuit: ut

Sollicitæ volitant morbis, algoque, famēque. Lucr. l. 3.
Amiſſis, ut fama, apibus morboque famēque. Geor. 4.
Jamque famē patrias altique voragine ventris. Met. 8.
Hoc ſi contigerit famē peribis. Mart. l. 1. Ep. 100.
Ipſa famē ſtimulante furens: herbaſque ſepulchris. Tibul. 1. l. 5.

(3) *Cavē* quandoque breve reperitur: Vide Syſtolep.

Vidĕsis etiam & *valĕdico* corripiuntur: Vide tertiam exceptionem compositorum.

(4) *Jamque ferē sicco subductæ littore puppes.* Æneid. 3.

Corripitur tamen apud Ausonium:

Nam tecum ferĕ totus ero, quocunque recedam. Epigr. 103.

(5) *Per duodena regit mundi sōl aureus astra.* Geo. 1.

Bis me sōl adiit gelidæ post tempora brumæ. Trist. 4. lib. 6.

(6) Aldus addit *Pol*: quàm rectè ipse viderit. Cùm enim sit adverbium jurandi per Pollucem, ut *edepol* per ædem Pollucis; videtur potiùs corripiendum, quia πολυδεύκης (unde Pollux) scribitur per Omicron: cui astipulatur illud Ennii,

Nec pŏl homo quisquam faciet impune animatus.

Nil producitur per Synær: Vide tert. reg. de omnib.

(7) Sic *Gabriēl, Daniēl, Raphaēl, Israēl, Micōl, Phicol,* &c.

(8) *Ludere pār impār, equitare in arundine longâ.* Ser. 2. Sat. 3.

Sed composita, ut producuntur juxta quantitatem simplicis, ita etiam à recentioribus corripiuntur juxta regulam: ut

Succumbit Phrygio, coitus fuit impăr utrique. Prud. Symma.

Quicquid dispăr habet cumulum discretio carpit. Idem Hamar.

Idem fit in compositis à *Pes*.

(9) Ovidius produxit *vir* & *cor*: ut

De grege nunc tibi vīr, & de grege natus habendus. Met. 1.

Molle meum levibus cōr est violabile telis. Heroid. 21.

Sed utrumque licenter fecit: Vid. Diast. Nam aliàs corripitur: ut

Hic vĭr hic est tibi quem promitti sæpiùs audis. Æn. 6.

Molle cŏr ad timidas sic habet ille preces. Trist. 5.

(10) *Bis* deducitur à δὶς brevi per Antithesin: ideoque etiam corripitur: ut

Et bĭs idem facimus nimium si, Stella, videtur. Mar. l. 1. Ep. 45.

Troja bĭs Oetæi numina capta dei. Prop. l. 3. El. 1.

Tum bĭs ad occasus, bis se convertit ad ortus. Met. 1.
Læta bĭs octono tibi jam sub consule pubes. Aus. Epit.

Licet Grammatici *quis* & *is* à monosyllabis long[a] excipientes illud omiserint.

(11) At *possis* semel apud Juvenalem corripitur.

Tam jejuna fames? cum possĭs honestius illic. Sat.

Quo tamen loco Despauterius *poscis* legendum es[se] contendit: & Stephanus *possit*. Tu fortasse genuin[â] servatâ lectione, Systolen hic agnosces, ut suprà i[n] adverbio *contrà*.

(12) In hac voce, ut ultima, naturâ longa, corripitur; sic prima, naturâ brevis, apud Latinos producitur.

Tertia regula

de ult.

III. O FINITA COMMUNIA sunt: ut *sermo, amo, amando, porrò.*

Excipe,

Producuntur in O:

1. monosyllaba, ut *prō, stō*: item *ergō* pro *causâ*.
2. dativi & ablativi, ut huic *dominō*, ab hoc *servō*.
3. adverbia ab adjectivis derivata, ut *tantō, liquidō, eō*, & composita, *ideō, adeō*: præter *sedulò, mutuò, crebrò, serò*, quæ sunt communia.
4. Græca per Omega, ut (1) *iō*, hæc { *Sapphō, Didō*, } hujus { *Androgeō, Apollō*, } hunc { *Athō. Apollō* }

Corripiuntur *sciŏ, nesciŏ, citŏ, illicŏ*, & *quomodŏ*: *Modo, quoque, ambo, duo, ego, atque homo*, (2) fere brevia sunt.

(1) Et nomen proprium, & adverbium: ſed priorem illud producit, hoc corripit.

(2) Non ſemper: nam productionis etiam exempla ſunt: út

Hoc quid putemus eſſe qui modò ſcurra. Cat. ad Varum
Ulla poteſt decreta modò tu vive ſuperſtes. Victorin.
Ambò florentes ætatibus, Arcades ambo. Eclog. 7.
Europamque, Aſiamque, duō vel maxima terræ. Auſ. Epiſt. 19.
Auſus egò primus caſtos violare pudores. Virg. in Diris.
Sicut ego ſolus me quoque pauperior. Auſ. ep. Cræ.
Separor unus egō, ſed partem ſumo minorem. Auſ. ad Gall.
Unus homō nobis cunctando reſtituit rem. Ennius.

Quarum ſyllabarum quantitates hiſce regulis cognoſci nequeunt, exemplis & authoritate poëtarum obſervandæ ſunt. Verùm ſi Authoritas tyronibus ſubitò non occurrat; conſulatur Smetii Proſodia: quæ prompto hac in re illis remedio erit.

Caput 14. § 3. ¶ 1.

De Pedis generibus.

PEs eſt diſyllabus vel triſyllabus: & uterque ſimplex, aut miſtus. *Pedis genera.*

Diſyllabus ſimplex eſt:
- PYRRICHIVS ex duabus brevib. ut *dĕŭs.*
- SPONDÆVS ex duabus longis, ut *mūsās.*

Miſtus eſt:
- IAMBVS è brevi & longa, ut *dĕōs.*
- CHOREVS è longa & brevi, ut *ārmă.*

Vulgò Trochæus. *Vulgò Tribrachys.*

Trisyllabus simplex est:
- TROCHÆVS è tribus brevib. ut *lĕgĕrĕ.*
- MOLOSSVS è tribus longis, ut *vīrtūtēs.*

Mistus est:
- DACTYLVS è longa & duabus brevib. ut *dīcĕrĕ,*
- ANAPÆSTVS è duabus brev. & longa, ut *flŭvĭōs.*

Sunt & alii pedes trisyllabi, imò tetrasyllabi, pentasyllabi, & hexasyllabi; quos non otiosâ quidem Grammaticorum curiositas commenta est: sed hi instituto nostro possunt sufficere. Trisyllabos tamen reliquos, ac tetrasyllabos, quòd eorum aliquoties apud authores mentio fiat, hîc etiam adjicere non pigebit.

Trisyllabi omninò traduntur octo.
Quatuor itaque restant.

Bacchius,	ut	*ĕgēstās.*
Palimbacchius,		*pōrtārĕ.*
Amphibrachys,		*bĕnīgnŭs.*
* Amphimacrus,		*vērbĕrāns.*

* seu Creticus.

Tetrasyllabi sedecim.

Proceleusmaticus,	ut	*rĕlĕgĕrĕ.*
Dispondæus,		*ōrātōrēs.*
Pæan primus,		*āmbrŏsĭŭs.*
Pæan secundus,		*sŭpērbĭă.*
Pæan tertius,		*sŭpĕrārĕ.*
Pæan quartus,		*cĕlĕrĭtās.*
Epitritus primus,		*săcērdōtēs.*
Epitritus secundus,		*cōmprŏbārūnt.*
Epitritus tertius,		*cōncōrdĭæ.*
Epitritus quartus,		*cōntēmplātōr.*
Ionicus major,		*sāltābĭmŭs.*
Ionicus minor,		*Lăcĕdæmōn.*
Choriambus,		*prōspĕrĭtās.*
Iambochoreus,		*ălēxāndĕr.*
Dichoreus,		*cāntĭlēnă.*
Diiambus,		*ămœnĭtās.*

Tetrasyllabi

Tetrasyllabi autem isti, sicut etiam pentasyllabi, & hexasyllabi, *διποδίαι* rectiùs, seu pedum *συζυγίαι*, quàm pedes, appellantur. Quid enim aliud est Proceleusmaticus, quàm duplex Pyrrichius? Quid aliud Dispondæus, Dichoreus, Diiambus, quàm duo Spondæi, Chorei, Iambi? quod vel ipsorum nomina indicant. Item Pæan primus, nonne idem est quod Choreus Pyrrichius? secundus, quod Iambus Pyrrichius? tertius, quod *Pyrrichius Choreus? quartus, quod Pyrrichius Iambus?* & sic de cæteris. Rectè itaque illi, de quibus Orator, * *Pæan, quòd plures habeat syllabas quàm tres, Numerus à quibusdam, non Pes, habetur.* Probat idem Quintilianus: † *Quicquid enim supra tres syllabas habet; id ex pluribus est Pedibus.* — *Dipodia, i. bini pedes.* / * Orat. perf. ¶ 43. / † l. 9. c. 4.

Pedes pentasyllabos numero triginta duos, & hexasyllabos sexaginta quatuor, tam ob nimium tædium, quàm nullum usum, missos facio.

Caput 14. § 4. ¶ 2

De Metri generibus.

ATque hæc de Metri definitione. Genera ejus multa sunt: (Numerus enim potest infinitis pene modis variari & conformari) summâ autem sunt quinque: quæ Pedum numero distinguuntur: [dimetrum, trimetrum, tetrametrum, pentametrum, & hexametrum.] — *Metri genera.*

Dimetrum est ADONIUM, constans è Dactylo & Spondæo: ut *Fŭlmĭnă mōntēs.* — *Adonium.*

Trimetrum est Glyconium & Pherecratium.

GLYCONIUM constat è Spondæo, & duobus Dactylis: ut *Mæcēnās ĕquĭtŭm dĕcŭs.* — *Glyconium.*

PHERECRATIUM è Spondæo, Dactylo, & Spondæo: ut *Lātōnāmquĕ sŭprēmō.* — *Pherecratium.*

Tetrametrum est ASCLEPIADEUM, è — *Asclepiadeum.*

** Vulgò Spondæo, Dactylo, syllabâ longâ.*

* Molosso, Anapæsto, & duobus Dactylis. Carm. lib. 4. Od. 8.

ērēptūm Stÿgĭīs flŭctĭbŭs Aēăcūm
Virtus, & favor, & lingua potentium
Vatum, divitibus consecrat insulis:
Dignum laude virum Musa vetat mori.

Ubi videndum est, ut Anapæstus finiat dictionem. Ternis aliquando Asclepiadeis additur Glyconium. Carm. lib. 3. Od. 16.

Crēscēntēm sĕquĭtūr cūrā pĕcūnĭăm,
Majorumque fames: Iure perhorrui
Latè conspicuum tollere verticem,
Mæcēnās ĕquĭtūm dĕcŭs.

Interdum binis & Glyconio interseritur Pherecratium. Carm. lib. 1. Od. 21.

Dīānām tĕnĕræ dīcĭtē vīrgĭnēs,
Intonsum pueri dicite Cynthium,
Lātōnāmquĕ sŭprēmō
Dīlēctām pĕnĭtūs Iŏvī.

Tetrametrum Iambicum vide mox in Hexametro.

Pentametrum est Phaleucium, Sapphicum, & Elegum.

Phaleucium sive Hendecasyllabum.

PHALEVCIVM constat è Spondæo, Dactylo, & tribus Choreis. Mart. lib. 10. Ep. 47.

Vītām quæ făcĭūnt bĕātĭōrēm,
Jucundissime Martialis, hæc sunt:
Res non parta labore, sed relicta;
Non ingratus ager, focus perennis;
Lis nunquam, toga rara, mens quieta;
Vires ingenuæ, salubre corpus;
Prudens simplicitas, pares amici;
Convictus facilis, sine arte mensa;
Nox non ebria, sed soluta curis;
Non tristis torus, attamen pudicus;
Somnus qui faciat breves tenebras:
Quod sis esse velis, nihilque malis;

Summum

Summum nec metuas diem, nec optes.
Catullus tamen pro Spondæo nunc Choreum, nunc Iambum usurpat: ut Ad Marc. T. C.
Disertissime Romuli nepotum,
Quot sunt, quotque fuère, Marce Tulli,
Quotquè post aliis erunt in annis,
Gratias tibi maximas Catullus
Agit, pessimus omnium poëta:
Tantò pessimus omnium poëta,
Quantò tu optimus omnium patronus.

SAPPHICVM constat è Choreo, Spondæo, Dactylo, Choreis duobus: cui ter dicto addendum est Adonium. Carm. l. 2. Od. 10. *Sapphicum.*
Sæpĭŭs vēntīs ăgĭtātŭr īngēns
Pinus, & celsæ graviore casu
Decidunt turres, feriuntque summos
Fūlmĭnă mōntēs.

ELEGVM constat, duobus primis locis, Dactylo vel Spondæo, * tertio Spondæo (cujus prior syllaba dictionem claudet) cum Anapæstis duobus. Ab Epico verò nunquam separatur. Trist. Elegia 1. *Elegum sive Elegiacum.* ** Vulgò cum syllabâ longâ, & duobus dactylis cum syllabâ item longâ.*
Parve (nec invideo) sine me liber ibis in urbem:
Hei mĭhī quōd dŏmĭnō nōn lĭcĕt īrĕ tŭō.

Hexametrum est Epicum, & Iambicum.

EPICVM præcipuè celebratur, constans quatuor primis locis è Spondæo vel Dactylo, quinto Dactylo, & sexto Spondæo. Virgil. Æneid. 1. *Epicum, sive Heroïcum.*
Armă vĭrūmquĕ cănō, Trōjæ quī prīmŭs ăb ōrīs.
Quinto tamen loco Spondæus aliquando substituitur: ne verò nimia metri tarditas aures offendat, (a) Dactylum tum quartus postulat: ut Eclog. 4.

Chara deúm soboles, magnūm Iŏvĭs īncrēmentum.

(*a*) Hanc legem ter neglexit poëta. Georg.3.
Saxa per, & scopulos, & depressas convalles. Æneid.3.
Nereïdum matri, & Neptuno Ægeo. Et Æneid.7.
Aut leves ocreas lento ducunt argento.

Atque Ovidius in Metamorph. semel, nempe lib.1.
Perque hyemes, æstusque, & inæquales autumnos.

¶ Notandum hic est versum Spondaicum (quem poëtæ Dactylicis venustè identidem interponunt) tetrasyllabâ, aut trisyllabâ dictione, terminari. Tetrasyllabâ, ut

Ante tibi Eöæ Atlantides abscondantur. Georg.1.
Cecropiumq; thymum, & graveolentia centaurea. Geo.4.
Constitit, atque oculis Phrygia agmina circumspexit. Æneid.2.
Armatumque auro circumspicit Oriona. Æneid.3.
Cornua velatarum obvertimus antennarum. Ibidem.
Proximus huic, longo sed proximus intervallo. Æn.5.
Et lucus latè sacer additur Anchisæo. Ibidem.
Pallantis proavi de nomine Pallanteum. Æneid.8.
Discedens chlamydemque auro dedit intertextam. Ibid.
Nec non & sacri monstrat nemus argileti. Ibidem.
Posse viam ad muros, & mœnia Pallantea. Æneid.9.
Quales Threïciæ cum flumina Thermodontis. Æn.11.
Margine terrarum porrexerat Amphitrite. Met.1.
Inter Hamadryadas celeberrima Nonacrinas. Ibidem.
Aëreæque Alpes, & nubifer Apenninus. Met.2.
Dum redit, itque frequens in virgine Nonacrinâ. Ibid.
Pictarumque jacent fera corpora pantherarum. Met.3.
Extimulata fame mugitibus armentorum. Met.5.
Sylvarum lucos circumspicit antiquarum. Ibidem.
Usque sub Orchomenon, Psophidaque, Cyllinenque. Ibid.
Et vetus in telâ deducitur argumentum. Met.6.
Nexilibus flores hederis habet intertextos. Ibidem.
Lumina versârunt, animam simul exhalârunt. Ibid.
Fumificisque locum mugitibus impleverunt. Met.7.
Hic illic ubi mors deprênderat exhalantes. Ibidem.
Sacra Jovi quercus de semine Dodonæo. Ibidem.
Noverat ante alios faciem ducis Europæi. Met.8.

Ille

Ille suis Delphis, hic vertice Cyllenæo. Met. 11.
Aptarique suis primùm jubet armamentis. Ibidem.
Nam tibi sævorum sævissime centaurorum. Met. 12.
Longus in angustū quà clauditur Hellespontus. Met. 13.
Mileus: & longo cælaverat argumento. Ibidem.
Undarum sparsas Symplegadas elisarum. Met. 15.

Trisyllabâ verò, ut

Pro molli violâ, pro purpureo Narcisso. Eclog. 5.
Stant & juniperi, & castaneæ hirsutæ. Eclog. 7.
Muneribus tibi pampineo gravidus autumno. Georg. 2.
Saxa per, & scopulos, & depressas convalles. Georg. 3.
Tunc ille Æneas quem Dardanio Anchisæ. Æneid. 1.
Ardea, Crustumerique, & turrigeræ Antemnæ. Æn. 7.
Quod fieri ferro, liquidove potest electro. Æneid. 8.
Servabat senior, qui Parrhasio Euandro. Æneid. 11.
Perque hyemes, æstusque, & inæquales autumnos. Met. 1.
Nubibus esse solet, aut purpureæ auroræ. Met. 3.
Phœbeamque Rhodon, & Ialisios Telchinas. Met. 7.
Penelopesque socer cum Parrhasio Ancæo. Met. 8.
Orgia tradiderat cum Cecropio Eumolpo. Met. 11.
Hæc inter Lapithas, & semihomines Centauros. Met. 12.
Esse viros fama est in Hyperboreâ Pallene. Met. 15.
Hæc Helenum cecinisse penatigero Æneæ. Ibidem.

Monosyllabum tamen *diis* bis apud Virgilium in fine Spondaici reperitur.

Cum sociis, natoque, Penatibus, & magnis diis. Æn. 3.
Cum patribus, populoque, Penatibus, & magnis diis. Æneid. 8.

IAMBICVM est hexametrum, quod omnibus locis capax est Iambi. Epod. Od. 16. Iambicum.

Sŭīs ĕt ĭpsă Rōmă vīrĭbŭs rŭĭt.

Potest tamen, ad celeritatem temperandam, Spondæus in impari quolibet loco collocari. Epod. Ode ultimâ.

Quid obseratis āuribus fŭndĭs preces?
Nōn sāxa nudĭs sŭrdiora navitis
Nĕptūnus altō tŭndit hybĕrnŭs salo.

Hìc autem quod alternatim subsequitur carmen,

men, binis ſæpius pedibus mutilatur. Ep. Od. 2.

Beatus ille qui procul negotiis,
Ut priſca gens mortalium,
Paterna rura bobus exercet ſuis
Solutus omni fœnore.
Nec excitatur claſſico miles truci,
Nec horret iratum mare,
Forumque vitat, & ſuperba civium.
Potentiorum limina.

Eſt etiam ubi tetrametrum Iambicum ſine hexametro legitur Prudent. Cath. Hymn. 11.

Quid eſt quòd Arctum circulum
Sol jam recurrens deſerit?
Chriſtus ne terris naſcitur.
Qui lucis auget tramitem.

¶ Licèt porro huic Metro (ne voces, in quibus ſyllabæ breves concurrunt, prorſus excludantur) pro longa, quæ duorum eſt temporum, breves duas interdum reponere.

Iambi & Spondæi diſſolutiones.

Unde Hexametrum, ſecundo, tertio, & quarto loco, pro Iambo Trochæum recipit: pro Spondæo Dactylum tertio, Anapæſtum quinto, & utrumque primo: atque, apud Senecam, Proceleuſmaticum etiam, non rarò, primo, & Dactylum quater quinto. Sed bini ſaltem Iambi perpetuò ſervantur.

Aut amitè levi rara tendit retia. Epod. Od. 2.
Libet jacere modò ſub antiquâ ilice. Ibidem.
Alitibus atque cavibus homicidam Hectorem. Ep. Od. 17.
Quin ubi perire juſſus expiravero. Ep. Od. 5.
Priuſque cœlum ſidet inferius mari. Ibidem.
Poſitoſque vernas Ditis examen domus. Ep. Od. 2.
Pavidumque leporem & advenam laqueo gruem. Ibid.
Niſi capere vellet. Thyeſt. A. 2. S. 1.
Tumet animus irâ. Theb. A. 2. S. 1.
Ego laticis hauſtu ſatior?
Scelus aliqua tutum, nulla ſecurum tulit. Hippol. A. 1. S. 2.

Pate-

Patefacite. Hippol. ad finem.

Tetrametrum verò interdum habet, primo loco, pro Spondæo Dactylum aut Anapæstum; secundo, pro Jambo Trochæum.

Cănĭdĭa tractavit dapes. Ep. Od 3.
Vidērĕ prŏpĕrantes domum. Ep. Od. 2.
Bĭpătēns pugillar expedi. Aus. Ep. 138.

Iambicum itaque metrum ex omnibus Iambis ultimum duntaxat sibi servavit immutatum. Immò vel sexto etiam loco, quinto Iambum retinente Spondæum habet: sed hujusmodi versus Scazon, sive Cho-Iambus, i. claudus Iambus dicitur: ut Scazon.

Si non molestum est, teque non pĭgēt Scāzōn. Mart. l. 1. Epig. 97.
Sed non videmus manticæ quŏd in tĕrgo ēst. Catul. ad Var.
Nec fonte labra prolui cābāllīnō.
Nec in bĭcĭpĭti somniasse Pārnāssō
Mĕmĭni, ŭt repentè sic pŏētă prodīrēm. Pers. Prol.

Nonnunquam Scazonti miscetur tetrametrum.

Verona docti syllabas ămăt vātīs,
Marone fælix Mantua est:
Censetŭr Apōna Livio suo tēllūs.
Stellâque nec Flacco minus:
Appollodoro plaudit imbrĭfĕr Nīlūs,
Nasone Peligni sonant:
Duosquĕ Sĕnĕcas, unicumquĕ Lūcānūm
Facundĭ lŏquĭtur Corduba:
Gaudent jocosæ Canio sŭō Gādēs,
Emĕrĭtă Dĕciano meo:
Te, Liciane, gloriabĭtŭr nŏstră,
Nec me tacebit Bilbilis. Mart. l. 1. Epig. 61

Atque hæc præcipua sunt metri genera: cætera, si cui sit animus cognoscere, ex poëtis animadverti possunt.

Caput

Caput 15.

Numerus Oratorius. NUmerus Poëticus, certis adstrictus Pedibus, expositus est. Oratorius est (a) numerus solutus, qui ex Pedibus quidem constat, sed incertis, & (b) liberis.

1 Primum hic est præceptum, In Prosa (c) versum fugito: citare tamen licet aliunde, authoritatis aut voluptatis gratiâ.

2 Deinde (d) principium vel exitum carminis, nec principium, nec exitum prosæ facito.

3 Principii cura sit minor; medii pene nulla; (e) clausulæ verò maxima: in qua unâ Numeri perfectio & absolutio præcipuè apparet & intelligitur.

4 Clausulæ numerus (f) senis, plus minus, syllabis observetur.

5 (g) Ex longis clausula tardior & rarior; rarissima ex brevibus, & incitatior: at (h) ex temperatione longarum & brevium gratior est, & frequentior. Hic autem excellit (i) Dichoreus; quem pes quilibet disyllabus, præcipuè Iambus, in dictione hyperdisyllabâ aptè præcedit.

6 Numerus perpetuò (k) variari debet: ne, aut animorum judiciis, aut aurium satietate, repudietur; aut similitudine artificium deprehendatur.

Ad

Ad Cap. 15.

(a) *Numerus solut.* Orat. Perf. ¶ 37. *Sit igitur cognitum in solutis etiam verbis inesse numeros.* Et mox, *Neque numerosa esse, ut Poema; neque extra numerum, ut sermo vulgi est, debet oratio: alterum nimis est vinctum, ut de industria factum appareat; alterum nimis est dissolutum, ut pervagatū ac vulgare videatur.*

(b) *Liberis.* Orat. lib. 3. ¶ 26. *Liberior est oratio, & planè, ut dicitur, sic est verè soluta: non ut fugiat tamen aut erret; sed ut sine vinculis sibi ipsa moderetur. Non enim hic pedes, ut in Metro, certâ aliquâ lege sunt vincti; sed, pro dicentis arbitrio, ubique variandi.* Vide (k).

(c) (d) Theod. l. 3. c. 8. *Figuram orationis oportet neque metricam esse, neque sine numero.* Quod præceptum sic explicat Q. † *Versum in oratione fieri multò fœdissimum est totum; sicut etiam in parte deforme: Utique si pars posterior in clausula deprehendatur; aut rursus prior in ingressu: nam quod est contrà, sæpe etiam decet.* Attamen * *Versus sæpe in oratione per imprudentiam dicimus; quod vehementer est vitiosum: sed non attendimus, neque exaudimus nosmet ipsos. Senarios verò effugere vix possumus. Magnam enim partem ex Iambis nostra constat oratio. Eligit ex multis Isocratis libris, triginta fortasse versus Hieronymus, plerosque senarios: quo quid potest esse turpius? Sed tamen hic corrector, in eo ipso loco quo reprehendit, immittit imprudens ipse senarium.* Atque his etiam verbis Correctoris corrector, nisi quod quartus locus pro Iambo habet Choreum, (qui, totidem & temporum & syllabarum, solâ differt quantitatum transpositione) senarium ipse confecit.

† l. 9. c. 4.

* Orat. Perf. ¶ 36.

(e) *Clausulæ.* Or. P. ¶ 39. *Plerique censent cadere tantùm numerosè oportere, terminarique sententiam.* Et Orat. l. 3. ¶ 31. *Clausulas diligentiùs servandas esse arbitror, quàm superiora; quòd in his maximè perfectio atque absolutio indicatur.*

(f) *Senis.*

(f) *Senis.* Or. P. ¶ 43. *Hos cùm in clausula pedes nomino; non loquor de uno pede extremo: adjungo (quod minimum sit) proximum superiorem: sæpe etiam tertium.*

(g) *Ex longis.* Orat. P. ¶ 43. *Fluit omnino numerus à primo, tum incitatiùs brevitate pedum; tum proceritate tardiùs: cursum contentiones magis requirunt; expositiones rerum, tarditatem.* Sed non habet eam celeritas, quam tarditas dignitatem & gravitatem: sic enim Orator, † *Trochæum, qui est eodem spatio quo Choreus,* * *Cordacem appellant; quia contractio & brevitas dignitatem non habet.* † *Spondæus verò, etsi, quòd est è longis duabus, hebetior videtur, & tardior: habet tamen stabilem quendam, & non expertem dignitatis, gradum.* Sic item Q. * *Pedes, quò longis syllabis magis stabiles; hòc graviorem faciunt orationem: breves celerem ac mobilem.* Cæterum perversâ quantitatum collocatio, contrariâ corrigatur prolatione: brevia sc. voce tardiori, & longa celeriori, proferendo.

† Orat. Perf. ¶ 37.
* κόρδαξ saltatio comica, Theod. l. 5 c. 8.
† Or. Perf. ¶ 43.
* l. 3. c. 8.

(h) *Ex temperatione.* * *Commendatur itaque Creticus, & Pæan; qui quàm commodissimè putantur in solutam orationem illigari:* † *Pæan primus in primo viget, jacet in extremo; in Pæana quartum optimè cadere censent veteres. Probatur etiam Iambus & Dactylus: nec Spondæus repudiandus: Etsi enim, quòd est è longis duabus, hebetior videtur & tardior; habet tamen stabilem quendam, & non expertem dignitatis gradum: in concisis membris multò magis: paucitatem enim pedum, gravitatis suæ tarditate compensat. Dochimus* [i. Bacchius Iambus] *quovis loco aptus est; dum semel ponatur: iteratus aut continuatus, numerum apertum & nimis insignem facit:* quemadmodum & cæteri pedes. Unde Orator, * *Ego autem sentio omnes in oratione esse quasi permistos & confusos pedes: nec effugere possemus animadversionem; si semper iisdem uteremur.*

* loco suprà citato.
† Vide Theod. l. 3. c. 8.
* Orat. Perf. ¶ 37.

(i) *Dichoreus.* Orat. Perf. ¶ 43 *Cadit* † *Dichoreus per se ipse præclarè:* Ut exemplis ibidem declaratur. *O Marce Druse, patrem appello:* In priori inciso sunt duo

† Dichoreus Ciceroni gratissimus

duo Chorei: in posteriori syllabam brevem sequuntur * Iambus Spondæus. *Et tu dicere solebas, sacram esse remp.* in priori sunt Choreus, Pyrrichius, Spondæus; in posteriori Choreus, Spondæus, Pyrrichius. Iterum, *Quicunque eam violâsset, ab omnibus ei pœnas esse persolutas.* In priori sunt Iambus, Pyrrichius, Choreus: in posteriori tres Chorei: nihil enim ad rem, extrema illa longa sit, an brevis. Deinde, *Patris dictum sapiens, temeritas filii comprobavit.* In postremo Iambum sequitur Dichoreus: quo talis clamor concionis excitatus est, ut admirabile esset. Verborum ordinem immutato, & facito, *Comprobavit filii temeritas*; jam nihil erit. At eadem verba, eadem sententia: animo istuc satis est, auribus non satis. Contrà, si arripias dissipatam aliquam sententiam, eamque, ordine verborum paulùm commutato, in quadrum redigas; efficiatur aptum illud, quod fuerit antea diffluens, ac solutum. Sume de Graccho apud Censores illud, † *Abesse non potest, quin ejusdem hominis sit, probos improbare, qui improbos probet.* Quantò aptiùs ita dixisset? *Quin ejusdem hominis sit, qui improbos probet, probos improbare.* Ergo numeri gratiâ * Hyperbaton permittitur. † Sit enim sæpissime aspera & dura, dissoluta & hians oratio; si ad necessitatem ordinis verba redigantur: nec aliud potest sermonem facere numerosum, quàm opportuna ordinis mutatio.

in una pro Pomp. oratione plus centies adhibetur.

* *Neq; enim Ecthlipsis aut Synalœpha in prosa locum habet: M verò non elisum breve est. Vide suprà Ecthlipsin omissam.*

† Orat. Perf. ¶ 26.

* V. c. 34.

† Q. l. 8. c. 6.

(b) *Variari debet.* Or. P. ¶ 43. *In orationis Numero, nihil est tam Vitiosum, quàm si semper est idem* Et postea, *Quod optimum est, id crebriùs fieri non oportet. Primùm enim numerus agnoscitur: deinde satiat: postea contemnitur. Commutationibus autem variis si utemur; nec deprehendetur manifestò, quod à nobis, de industria fiat; & occurretur satietati.* * *Virtutes enim ipsæ tædiũ pariunt, nisi gratiâ Varietatis adjutæ.*

* Q. l. 9. c. 4.

† Or. Perf. ¶ 33.

☞ Numeri origo & usus.

† *Qui Isocratem maximè mirantur, hoc in ejus summis laudibus ferunt, quod verbis solutis numeros* * *primus adjunxerit. Cùm enim videret Oratores cum severitate audiri, Poetas autem cum voluptate; tum dicitur numeros secutus, quibus etiam in oratione uteremur; cùm jucunditatis causâ, tum ut varietas occur-*

* Antiquiores tamen hujus artificii authores fuisse Thrasymachum & Gorgiam, author est infra Orator.

reret

reret ſatietati. Imò etiam ut multò majorem vim habeat. † *Neque verò Demoſthenis fulmina lantopere vibrarent, niſi numeris contorta ferrentur.*

† Or. Perf. ¶ 46.

Atque hæ: de Oratorio Pedum Numero: quem tamen elegantiùs & faciliùs variare, uſus quàm Ars, Praxis diſerti Oratoris, quàm periti Rhetoris preceptio, edocebit.

Caput 16.

FIgura dictionis in dimenſione ſoni ejuſmodi eſt: ſequitur quæ eſt in ſoni repetitione: & quidem ſimilis aut diſſimilis. Similis continuè vel disjunctè. Continuè eſt Epizeuxis, aut Anadiploſis.

Ἐπίζευξις *ſubjunctio.*

EPIZEVXIS eſt, quando ſonus ſimilis continuè in eadem ſententia iteratur: idque vel in parte vocis, vel in voce integrâ. Epizeuxis partis vel eſt principii, ut Georg. 1.

Et ſola in ſiccâ ſecum ſpatiatur arenâ. Et Met. 1.

O utinam poſſem populos reparare paternis
Artibus: atq; animos formatæ infundere terræ!

Hic *S.* & *P.* ter, *A* bis, & *F* ſemel in dictionum initiis iterantur: nam præpoſitiones *re* & *in* Epizeuxin literæ nihil videntur impedire.

vel finis, ut De reſponſione Aruſp.

Titus Annius ad illam peſtem comprimendam, extinguendam, funditus delendam natus eſſe videtur.

In ſequentibus eſt Epizeuxis vocis. Ter. And. *O Myſis, Myſis.* Ver. 7. *Crux, crux (inquam) infœlici & miſero.* Virg. Eclog. 5.

Ipſa ſonant arbuſta, deus, deus ille, Menalca, Heroid. 21.

Si,

Si, nisi quæ facie poterit te digna videri,
Nulla futura tua est; nulla futura tua est.

Interdum Parenthesis interponitur: res tamen eòdem recidit: quia, tanquam Parenthesis non sit, geminatio illa continuatur. Philippic. 2. *Hastâ positâ pro æde Iovis Statoris, bona (miserum me, consumptis enim lachrymis, tamen infixus animo hæret dolor!) bona (inquam) Cn. Pompeii Magni, voci acerbissimæ subjecta præconis.*

Caput 17.

ANADIPLOSIS est, quando similis sonus continuè in diversis sententiis, id est in fine præcedentis & principio sequentis, repetitur. Eclog. 10 Virg. 2 *Anadiplosis reduplicatio.*

Pierides, vos hæc facietis maxima Gallo:
Gallo, cujus amor tantùm mihi crescit in horas.

Hæc figura ter iteratur, & eodem verbo. Catil. 1. *Hic tamen vivit: vivit? imò verò etiam in senatum venit.* Item, *Vivis: & vivis non ad deponendam, sed ad confirmandam audaciam.* Item, *Quamdiu quisquam erit, qui te defendere audeat, vives: & vives, ita ut nunc vivis.* Heroid. 1.

Me pater Icarius viduo discedere lecto
Cogit, & immensas increpat usque moras.
Increpet usque licet, tua sim, tua dicar oportet:
Penelope conjux semper Vlyssis ero.

Georg. 4. Anadiplosis Epistrophen & Epanalepsin conjunctas habet.

——Oceanitides ambæ:
Ambæ auro, pictis incinctæ pellibus ambæ.

Reperitur

Sed in propositis exemplis finis tantùm dictionis servatur: insequentibus autem dictio ipsa iteratur. Philip 2. *Doletis tres exercitus populi Romani esse interfectos? interfecit Antonius. Desideratis clarissimos cives? eos quoque eripuit Antonius. Autboritas hujus ordinis afflicta est? afflixit Antonius.* Ex Anaphorâ verò & Epistrophe conjunctis fit SYMPLOCE. Agrar. 1. *Quis legem tulit? Rullus. Quis majorem populi partem suffragiis privavit? Rullus. Quis comitiis præfuit? idem Rullus.* Mart. lib. 2.

Συμπλοκὴ *complexio.*

Capto tuam (pudet heu) sed capto, Maxime, cœnã;
Tu captas alias: jam sumus ergo pares.
Manè salutatum venio: tu diceris isse
Antè salutatum: jam sumus ergo pares.
Sum comes ipse tuus, tumidiq; antcambulo regis:
Tu comes alterius: jam sumus ergo pares.

Caput 20.

REpetitiones in eodem loco hæ sunt: sequentes duæ diversis, Epanalepsis & Epanodos.

5 Ἐπανάληψις *resumptio.*

EPANALEPSIS est, quâ similis sonus in principio & clausulâ ejusdem sententiæ repetitur. Verr. 4. *Saluti enim eorum potiùs consulam, quàm voluntati.* Æneid. 1.
Multa super Priamo rogitans, super Hectore multa.
Verr. 7. *Multi & graves dolores inventi, parentibus & propinquis multi.* Mart. l. 1. Ep. 33.
Non amo te, Sabidi, nec possum dicere quare:
Hoc tantùm possum dicere, Non amo te.
Ovid. Fast. l. 6.

Qui bibit inde furit: procul hinc discedite queis est
Cura bonæ mentis: qui bibit inde furit.

Caput 21.

EPANODOS est, * qui sonus similis in principio & clausulâ diversarum sententiarum, sed interdecente Anadiplosi, ite aur. Verr. 3. 6 Ἐπάνοδος *regressio.* * *i. quà soni duo, alter in principio, alter in fine sententiæ, ordine inverso in sequenti sententiâ iterantur.*

Habuit honorem ut proditori, non ut amico fidem.

Pro Planc. *Gratiam qui refert habet: & qui habet, eo quòd habet, refert.* Heroïd. 2.

Demophoon, ventis & verba, & vela dedisti:
Vela queror reditu, verba carere fide.

Eclog. 8.

Crudelis mater magis, an puer improbus ille?
Improbus ille puer, crudelis tu quoque mater.

Cic. * *Vestrum jam hic factum deprehenditur P. C. non meum: (at pulcherrimum quidem factum) verùm, ut dixi, non meum, sed vestrum.*

* Citat Fabius l. 9. c. 3.

Caput 22.

FIguræ dictionis in repetitione sonorum similium sic habent: in repetitione sonorum leviter dissimilium duæ sequuntur, Paronomasia & Polyptoton. 7 Παρονομασία *adnominatio.*

PARONOMASIA est, cùm dictio, literæ aut syllabæ alicujus commutatione, significatione quoque commutatur Ver. 2. *Nam ut apertus in corripiendis pecuniis; sic in spe corrumpendi judicii.*

judicii. Catil. 1. *Ut non emissus ex urbe, sed in-missus in urbem esse videatur.* Tale est illu[d]
a Lib 9. c. 3. [a] Quintil. *Emit morte immortalitatem.* Mar hinc joci materiam arripuit lib. 1. Ep. 99.

Litigat, & podagrâ Diodorus, Flacce, laborat:
Sed nil patrono porrigit, hæc chiragra est

b De Orat. Inde etiam est illud [b] Catonis: *qui cùm cui-dam dixisset, Eamus deambulatum; & ille, Quid opus est de? Imò verò, inquit, quid opus est te?*

Caput 23.

8 Πολύπτωτον. *Variatio casuum. Significat hic casus omnem in voce variationem: sive per modum, tempus, personam, casum, genus, vel numerum, ea fiat.* * *Lib. 9. c 3.* Κλίμαξ *gradatio.*

POLYPTOTON est, cùm ejusdem originis variis casibus voces inter se consonant. Pro Cæl. *Ipsius autem veneni quæ ratio fingitur? ubi quæsitum est? quo pacto? cui? quo in loco traditum?* Æneid. 4.

Littora littoribus contraria, fluctibus undas
Imprecor, arma armis. —— Verr. 7. *Certus locus, certa lex, certum tribunal, quo hoc reservetur.* Et apud Quint. * *Non ut edam, vivo, sed ut vivam edo.* Est etiã hic CLIMAX seu gradatio quædam: gradibus enim suis continuatur Polyptoton in vocibus dissimilibus; ut suprà Anadiplosis in similibus. Ovid. 3. Fast.

Mars videt hanc, visamque cupit, potiturque cupitâ.

Ad Heren. *Africano industria virtutem, virtus gloriam, gloria æmulos comparavit.* Eclog. 2.

Torva leæna lupum sequitur, lupus ipse capellam,
Florentem cytisum sequitur lasciva capella.

Ad

Ad Cap. 22, & 23.

¶ Iterantur in iisdem locis soni dissimiles, in quibus & similes: itaque non abs re fuerit, præcedentium figurarum nomina huc transferre; ut repetitiones sonorum leviter dissimilium, in Paranomasiâ & Polyptoto, suis etiam generibus distinguantur.

Epizeuxis in Paronomasiâ est Æneid. 2.
Fit via vi. ————.

Epizeuxis in Polyptoto Met. lib. 15.
Heu quantum scelus est in viscere viscera condi,
Congestoque avidum pinguescere corpore corpus,
Alteriusque animantem animantis vivere letho?

Anadiplosis in Paronomasiâ. Æneid. 4.
Cui pharetra ex humeris, crines nodantur in aurum:
Aurea purpuream subnectit fibula vestem.

Anadiplosis in Polyptoto Met. 1.
Jamque nocens ferrum, ferroque nocentius aurum
Prodierat: prodit bellum quod pugnat utroque.

Anaphora in Paronomasiâ Met. 2.
Neu te dexterior tortum declinet ad anguem;
Neve sinisterior pressam rota ducat ad aram.

Anaphora in Polyptoto De resp. arusp.
Homines te propter pecuniam judicio liberârunt: hominibus injuria tui stupri dolori non fuit: homines tibi arma, alii in me, alii post in illum invictum civem dederunt: hominum beneficia prorsus concedo tibi.

Epistrophe in Paronomasiâ Quint. lib. 9. cap. 3.
Neminem posse alteri dare matrimonium, nisi penes quem sit patrimonium.

Epistrophe in polyptoto Met. 1.
Oscula dat ligno: refugit tamen oscula lignum.

Symploce in Paronomasiâ Catil. 1.
Ut exul potius tentare, quàm Consul vexare rempub. possis.

Epanalepsis in Paronomasiâ Met. 1.
Ungulaque in quinos dilapsa absumitur ungues.

Epanalepsis in Polyptoto Catil. 1.
Vives: & vives, ita ut nunc vivis.

Epanodos in Paronomasiâ Orat. ad Brut.
Abesse non potest, quin ejusdem hominis sit, qui improbos probet, probos improbare.

Epanodos

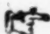
Epanodos in Polyptoto Met. 4.

Umbra viri visa est, visam fera sævit in umbram.

Elegiar. l. 2. El. 19. *Quod sequitur, fugio: quod fugit, ipse sequor.*

Heroid. 16. *At tu dissimula, ni tu desistere mavis: Sed cur desistas? dissimulare potes.*

Et pro Cæcin. *Quia res indigna sit, ideo turpem existimationem sequi: quia turpis existimatio sequitur, ideo rem indignam non vindicari.*

Porro in omnibus verborum figuris, si repetitus sonus diversa significet, Antanaclasis dicitur.

Antanacl. in Anaphora est Mart. l. 2.

Quis neget Æneæ natum de stirpe Neronem?
Sustulit hic matrem, sustulit ille patrem.

Ant. in Epistrophe, Epist. 15. l. 14. ad Attic.

Quid ergo? Ista culpa Brutorum? Minimè illorum quidem, sed aliorum brutorum: qui se cautos ac sapientes putant.

Ant. in Epanalepsi, Q. l. 9. c. 3.

Amari jucundum est, si curetur, ne quid insit amari.

Ant. in Epizeuxi Polypt. Ovid. Fast. 7.

Cur ego non dicam, Furia, te furiam?

Et in Epistr. Polypt. Q. l. 9. c. 3.

Cum Proculeius quereretur de filio, quòd mortem suam exoptaret; & ille dixisset, se verò non expectare; Imo, inquit, rogo expectes.

Caput 24.

Figura sententiæ.

Figura dictionis ejusmodi est. Figura sententiæ est figura, quæ totam sententiam aliquo animi motu afficit.

Virilem autem quandam dignitatem, præ superiorum molli & delicatâ venustate, obtinet: ut illic color & sanguis orationis, hic nervi thorique esse videantur. Itaque ait in Bruto Tullius, Quia sententiarum ornamentis & conformationibus præstat Demosthenes,

mosthenes, idcirco à doctis oratorum est princeps judicatus. Et rursus in Oratore idem confirmat. Sic igitur Tullius elocutionis principatum huic postremo ornamentorum generi attribuit: & certè nullis flectendorum animorum machinis, elocutio violentior esse potest. Denique ut superior illa & troporum & in dictionibus figurarum elocutio, ad delectandum & docendum multùm valet; hæc etiam (quod in dicendo caput est) ad movendum & pervincendum plurimùm valebit.

Figura sententiæ est in logismo, aut dialogismo. Logismus est, quando sine collocutione sententia figuratur: estque Ecphonesis & sui ipsius revocatio; Apostrophe & Prosopopœia.

ECPHONESIS est figura in logismo, per adverbium exclamandi expressum, vel intellectum: magnum prorsus animi commovendi instrumentum, & quidem affectuum variorum. 1 *Ἐκφώνησις exclamatio.*

Modò admirationis: Pro Marcello. *O clementiam admirabilem, atque omni laude, prædicatione, literis, monumentisque decorandum!* 1

Modò irrisionis: Ibid. *O stultos Camillos, Curios, Fabricios, Calatinos, Scipiones, Marcellos, Maximos! O amentem Paulum! rusticum Marium!* 2

Modò optationis: Heroid. 1. 3

O utinam tunc cùm Lacedæmona classe petebat,
Obrutus insanis esset adulter aquis!

Pro lege Man. *Vtinam, Quirites, virorum fortium atque innocentium tantam copiam haberemus, ut hæc deliberatio vobis difficilis esset, quemnam potissimùm tanto bello præficiendum putaretis!*

4 Hujus generis est deprecatio, & imprecatio. Æneid. 1.

Dii tibi (si qua pios respectant numina, si quid
Usquam justitiæ est, & mens sibi conscia recti)
Præmia digna ferant! Æneid. 2.
At tibi pro scelere (exclamat) pro talibus ausis
Dii (si qua est cœlo pietas quæ talia curet)
persolvant grates dignas.

5 Modò indignationis: In Pison. *O scelus! O pestis! O labes!*

6 Modò desperationis: Pro Milon. *O frustra mei suscepti labores! O spes fallaces! O cogitationes inanes meæ!*

7 *Proh* adhibetur sæpe ad ostentationem: ut Ter. And. *Proh deûm atque hominum fidem! quid est si hæc contumelia non est?*

8 *En* aliquando triste quid & miserabile præ se fert: Eclog. 1.

Impius hæc tam culta novalia miles habebit?
Barbarus has segetes? en quò discordia cives
Perduxit miseros! en queis consevimus agros!

9 *Ah, heu, & Eheu,* sunt commiserationis: 1. 1. Officiorum. *O domus antiqua! heu quàm dispari domino dominaris!* Eclog. 2.

Eheu quid volui misero mihi? floribus Austrum
Perditus, & liquidis immisi fontibus apros.
Quem fugis ah demens? ——

In quibus Interrogatio instantiùs urget: & est seriis, gravibusque causis opportuna.

10 EPIPHONEMA quoque species est Exclamationis, quæ ad finem rei narratæ & explicatæ addi solet: ut cùm Virg. exposuisset omnes causas, quibus Juno Romanos persequebatur; tandem acclamat: Æneid. 1.

Tanta molis erat Romanam condere gentem.

Caput 25.

REvocatio sui ipsius est, quando revocatur quidpiam: & est ardentioris sermonis veluti refrigeratio: estque Epanorthosis, aut Aposiopesis.

EPANORTHOSIS est, quando antecedens aliquid corrigendo revocatur. Epist. 1. *Erat hoc mihi dolendum, sed multò magis illud, quòd inimicum meum, meum autem? imò verò legum, judiciorum, otii, atque patriæ, bonorum omnium, sic amplexabantur, sic in manibus habebant, sic fovebant, sic, me præsente, osculabantur.* Ter. Heaut. *Filium unicum adolescentulum habeo: ah quid dixi? habere me? immo habui Chreme: nunc habeam necne incertum est.* Hic præteritum aliquod dictum revocatur: in sequentibus cursus orationis antecedens revocatur, & quasi pœnitentia facti significatur. Pro Ligario. *Sed nimis urgeo: commoveri videtur adolescens.* Pro Cœl. *Sed quid ego ita gravem personam induxi?* Ad fratr. *Sed nescio quo pacto, ad præcipiendi rationem relapsa est oratio mea: cùm id mihi propositum initio non fuisset.*

2 Ἐπανόρθωσις *correctio.*

Caput 26.

APOSIOPESIS est, quâ sententiæ inchoatæ cursus revocatur, partem aliquam, quæ tamen intelligatur, reticendo.

3 Ἀποσιώπησις *reticentia.*

Ter. Eun. *Ego te furcifer, si vivo.* Æneid. 1.
Iam cœlum, terramque, meo sine numine, venti,
Miscere, & tantas audetis tollere moles?
Quos ego: sed motos præstat componere fluctus.

Caput 27.

LOgismus exclamationis & revocationis ita est: sequitur qui est in Apostrophe, & Prosopopœiâ.

4 Ἀποστροφὴ *aversio.* APOSTROPHE est, quando oratio ad alienam personam convertitur, quàm instituta oratio requirit: figura non multùm cedens, elationis genere, Exclamationi; & persæpe cum eâ conjungitur. Sed Apostrophe ex conditione personarum variè distingui potest: aliàs enim ad humanam personam fit aversio: Pro Murænâ, Tullius à judicibus, ad quos oratio instituta erat, ad Catonem, qui apologiam hanc reprehenderat, se convertens, *A quo tandem* (ait) *M. Cato, est æquius Consulem defendi, quàm à Consule?* &c. Aliàs ab hominibus ad deos fit aversio: in quâ insignis est apud poëtas invocatio. Metamorph. 1.

——Dii cœptis (nam vos mutâstis & illas)
Aspirate meis: primâque ab origine mundi
Ad mea perpetuum deducite tempora carmen.

Sic Æneid. 1. Cùm Poëta proposuit summam thesin totius Æneidos, tum sic avertitur ad Musam:

Musa mihi causas memora, quo numine læso,
Quidve dolens regina deûm tot volvere casus
Insignem pietate virum, tot adire labores

Impulerit:

Impulerit: tantæne animis cœlestibus iræ?

Aliàs ad rem mutam & inanimatam, velut ad personam, transfertur oratio. Pro Milon. *Religiones me hercule ipsæ, aræque, cùm illam belluam cadere viderunt, commovisse se videntur, & jus in illo suum retinuisse. Vos enim, Albani tumuli, atque luci, vos (inquam) imploro atque obtestor; vosque Albanorum obrutæ aræ, sacrorum populi Rom. sociæ atque æquales, quas ille præceps amentiâ, cæsis prostratisque sanctissimis lucis, substructionum insanis molibus oppresserat.* Hæc figura raró quidem, sed tamen aliquando, protinus in prooemio adhibetur. Cati. 1. *Quousq; tandem, Catilina, ab utère patientiâ nostrâ? quamdiu nos etiam furor iste tuus eludet? quem ad finem sesè effrenata jactabit audacia?* Hìc verò in senatu res agitur: ideoque directus sermo ad patres: unde aversio intelligitur.

Caput 28.

PROSOPOPOEIA est, quâ alienam personam oratione nostrâ loquentem fingimus. 4

Προσωποποιία *Fictio personæ.*

Hìc verò ornamentum elocutionis singulare est, magnæque in primis audaciæ: ideoque magno consilio judicioque regendum, ut consentanea personis oratio tribuatur. Poëticum sanè ornamentum, & quo uno poëtarum laudes præcipuè dijudicantur. Itaque si usquam, certè in hac conformatione ratio decori diligenter habenda est: quâ de re benè monet Poëta in Arte:

Si dicentis erunt fortunis absona dicta,
Romani tollent equites, peditesque cachinnum.
Intererit multum Davusne loquatur, herusve:

Maturusne senex, an adhuc florente juventâ
Fervidus: an matrona potens, an sedula nutrix:
Mercatorne vagus, cultorve virentis agelli:
Colchus, an Assyrius: Thebis nutritus, an Argis.
Et ibidem. ——— *Tristia mœstum*
Vultum verba decent: iratum plena minarum:
Ludentem lasciva: severum seria dicta.

Prosopopœia est imperfecta vel perfecta.

PROSOPOPŒIA IMPERFECTA est, cùm sermo alienæ personæ leviter & obliquè repræsentatur. Cæsar. I. Com. de legatis Helvetior. *Qui dicerent sibi in animo esse, sine ullo maleficio iter per provinciam facere, propterea quòd iter nullum haberent aliud: rogare, ut ejus voluntate id sibi facere liceat.* Pro lege Man. *Hi vos (quoniam liberè loqui non licet) tacitè rogant, ut se quoque, sicuti cæterarum provinciarum socios, dignos existimetis, quorum salutem tali viro commendetis.*

PROSOPOPŒIA PERFECTA est, cùm tota fictio personæ oratione nostrâ repræsentatur: quo in genere & accessus ad Prosopopœiam, & recessus decorus inprimis esse debet. Sic pro Cœl. excitatur Appius cæcus ad objurgandum Clodiæ libidinem. *Existat igitur* (ait orator) *ex hac familiâ aliquis, ac potissimùm cæcus ille (minimum enim dolorem capiet, qui istam non videbit) qui profectò si extiterit, sic aget, & sic loquetur:* Hic accessus est & apparatus ad speciem quandam prolusionis; deinde vox & oratio Appii fingitur. *Mulier quid tibi cum Cælio? quid cum homine adolescentulo? quid cum alieno?* &c. ad quam Prosopopœiam deponendam, brevis revocatio ad extremum

tremum ponitur his verbis. *Sed quid ego (judices) ita gravem personam induxi? ut & verear, ne se idem Appius repente convertat, & Cælium incipiat accusare illâ suâ gravitate censoriâ.* Sic Æneæ Prosopopœiam Virg. Æneid 2. composuit, cùm Æneas sociis cibum vinumque

Dividit, & dictis mœrentia pectora mulcet.

O socii (neque enim ignari sumus antè malorum)
O passi graviora! dabit Deus his quoq; finem, &c.

Tandem sic Prosopopœiam claudit:

Talia voce refert.———

Eâdem figurâ licet mutis & inanimatis rebus sermonem dare: cujusmodi illa sunt, in Catilinam majorum laterum, cùm patriam loquentem orator inducit. *Si te* (ait) *parentes timerent atque odissent tui, neque illos ullâ ratione placare posses; ut opinor, ab eorum oculis aliquò concederes: nunc te patria, quæ communis est omnium nostrum parens, odit ac metuit; & jam diu de te nihil judicat, nisi de parricidio suo cogitare. Hujus tu neque authoritatem verebere, neque judicium sequere, neque vim pertimesces? quæ tecum (Catilina) sic agit, & quodammodò tacita loquitur. Nullum jam tot annos facinus extitit, nisi per te: nullum flagitium sine te: tibi uni multorum civium neces, tibi vexatio direptioque sociorum impunita fuit ac libera: tu non solum ad negligendas leges & quæstiones. verùm etiam ad evertendas, perfringendasque valuisti. Superiora illa, quanquam ferenda non fuerunt, tamen, ut potui, tuli: nunc verò me totam esse in metu propter te unum, quicquid increpuerit Catilinam timeri, nullum videri contra me consilium iniri posse, quod à tuo scelere abhorreat, non est ferendum. Quamobrem discede, atq;*

hunc mihi timorem eripe: si est verus, ne opprimar; sin autem falsus, ut tandem aliquando timere desinam. Hæc si tecum, ut dixi, patria loquatur; nonnè impetrare debeat, etiamsi vim adhibere non possit? Hic vides quàm decorè & suscepta & deposita sit persona.

Sed satis de Prosopopœiæ schemate: quo, tanquam aliquo in scenis pegmate, quævis non solùm hominum, sed etiam deorum persona à poëtis effingitur. Quapropter isto poëtico spiritu orator velut afflatus inprimis admirabilis est.

Caput 29.

Logismus sententiarum adhuc fuit: sequitur dialogismus: cujus duæ sunt partes, Hypophora & Anthypophora. Est autem Dialogismus duplex: Consentiens & Dissentiens. Dissentiens est cujus Responsio Objectioni adversatur. Figura dissentientis Dialogismi est, vel Deliberatio, vel Occupatio. Deliberatio est Aporia, aut Anacœnosis.

Ὑποφορά *Objectio.* Ἀνθυποφορά *Responsio.*

6 Ἀπορία *Addubitatio,*

Aporia est Deliberatio nobiscum. Pro Cluentio. *Equidem, quod ad me attinet, quò me vertam nescio: negem fuisse illam infamiam corrupti judicii? negem illam rem agitatam in concionibus jactatam in judiciis, commemoratam in senatu? evellam ex animis hominum tantam opinionem, tam penitus insitam, tam vetustam?* Responsio. *Non est nostri ingenii: vestri auxilii est (judices) hujus innocentiæ, sic in hac calamitosâ famâ, quasi in aliquâ perniciosissimâ flammâ, atque in communi incendio, subvenire.* Æneid. 4.

En quid agam? rursusne procos irrisa priores

Experiar?

Experiar? Nomadumq; petam connubia supplex,
Quos ego sum toties jam dedignata maritos?
Iliacas igitur classes, atque ultima Teucrûm
Jussa sequar?

Tandem responsio addubitationis sequitur:
Quin morere ut merita es, ferroq; averte dolorem.

Insigne Aporiæ exemplum est Met. 8. ubi poëta Altheam de Meleagri [filii sui] morte secum deliberantem artificiosè describit.

Caput 30.

ANACOENOSIS est deliberatio cum aliis: Pro Quint. *Quæro à te C. Aquili, L. Luculle, P. Quintili, M. Marcelle: vadimonium mihi non obiit quidam socius & affinis meus (quicum necessitudo vetus, controversia de re pecuniariâ recens intercedit) postulone à Prætore, ut ejus bona possidere mihi liceat? an cùm Romæ domus, uxor, liberi sint, domum potiùs denunciem? quid est quod hac tandem de re vobis possit videri?* Responsio communicationis sequitur: *Profectò si rectè bonitatem vestram atque prudentiam cognovi, non multùm me fallit, si consulamini, quid sitis responsuri: primùm expectare, deinde, si latitare ac diutiùs ludificare videatur, amicos convenire, quærere quis procurator sit, domum denunciare: dici vix potest quàm multa sint, quæ respondeatis antè fieri oportere, quàm ad hanc rationem extremam ac necessariam devenire.*

7 Ἀνακοίνωσις *communicatio.*

Huic generi subest Sustentatio: (1) per quam, suspensis in Communicatione auditorum

Sustentatio sive suspensio.

Paradoxon. rum animis, Paradoxon aliquod [i. inopinatum seu inexpectatum] subjicitur: sive illud majus sit, sive minus.

* l. 9. c. 12. (1) Sic enim Q. * Sed nonnunquam Communicantes aliquid inexpectatum subjicimus: ut Ver. 7. *Quid deinde? Quid censetis? Furtum fortasse aut prædam aliquam*: deinde cùm diu suspendisset judicum animos, subjecit quod multò esset improbius. Hoc Celsus Sustentationem vocat. Est autem duplex: nam, contrà, frequenter, cùm expectationem gravissimorum fecimus, ad aliquid, quod sit leve, aut nullo modo criminosum descendimus.

Sed ibidem monet Rhetor, Paradoxon extra Communicationem fieri posse. Ut ostendit illud Terentii,

† Heaut. 5. 1. † *In me quidvis harum rerum convenit, quæ sunt dicta in stultum: Caudex, stipes asinus, plumbeus: in illum nihil potest: Nam exsuperat ejus stultitia hæc omnia.*

Caput 31.

8

Πρόληψις occupatio. Προσαπόδοσις subjectio. Prolepsis, sive Hypophora. Prosapodosis, sive Anthypophora.

DEliberationis dialogismus ejusmodi est: Occupationis sequitur, cùm alieni consilii Objectionem occupamus, eique Responsionem subjicimus. Itaque dialogismus hic à priore parte PROLEPSIS, à posteriore PROSAPODOSIS dicitur. Prolepsis Prosopopœiam conjunctam habet: ideoque aliàs obliqua, aliàs directa est. PROLEPSIS OBLIQUA est, quæ habet imperfectam Prosopopœiam. Pro Amer. *Credo ego vos (judices) mirari, quid sit quòd cùm tot summi oratores hominesq; nobilissimi sedeant, ego potissimum surrexerim, &c.* Tandem Prosapodosis adhibetur: *Quæ me igitur res præter cæteros impulit, ut causam Sexti Roscii reciperem?* &c. Sic pro Cælio: *Si*

quis

quis (judices) fortè nunc adsit ignarus legum, judiciorum, consuetudinis nostræ; Subjectio, *miretur profectò*, &c. Est Prolepsis hæc procemiis valde accommodata. PROLEPSIS DIRECTA est, quæ perfectam Prosopopœiam habet. Pro Cœlio. *Dicet aliquis, Hæc igitur est tua disciplina? sic tu instituis adolescentes? ob hanc causam tibi hunc puerum parens commendavit & tradidit, ut in amore & voluptatibus adolescentiam suam collocaret? & hanc tu vitam & studia defenderes?* Prosapodosis succedit, *Ego, siquis (judices) hoc robore animi, atque hac indole virtutis ac continentiæ fuit, ut respueret omnes voluptates, omnemque vitæ suæ cursum in labore corporis atque in animi contentione conficeret, quem non quies, non æqualium studia, non ludi, non convivia, delectarent, nihil in vita e petendum putaret, nisi quod esset cum laude & cum dignitate conjunctum; hunc, meâ sententiâ, divinis quibusdam bonis instructum atque ornatum puto.* Dialogismus continuatior est pro Quint. *De re pecuniariâ cum eo contendere.* (inquit orator) *Non licet.* Occupatio est consilii adversarii. Subjectio sequitur: *At ea controversia est.* Occ. *Nihil ad me attinet: causam capitis dicas oportet.* Sub. *Accusa ubi ita necesse erit.* Occ. *Non (inquit) nisi tu antè, novo modo priore loco dixeris.* Sub. *Dicendum necessariò est: præstituendæ horæ ad arbitrium nostrum: judex ipse arcessetur.*

Occ. *Quid tum? Tu aliquem patronum invenies, hominem antiqui officii, qui splendorem nostrum, & gratiam negligat? Pro me pugnabit L. Philippus, eloquentiâ, gravitate, honore, florentissimus civitatis: dicet Hortensius, excellens ingenio,*

Hypoph. *Anthyp.* *Hypoph.* *Anthyp.*

Hic Dialogismus Hypophoras & Anthypophoras crebriores habet.

ingenio, nobilitate, existimatione: aderant autem homines nobilissimi ac potentissimi, quorum frequentiam & consessum non modo P. Quintius, qui de capite decernit; sed quivis, qui extra periculum sit, per horrescat Subjectio postrema Ironiam habet. *Hæc est iniqua certatio, qui tu huic, ne ubi consisteret quidem contra te, locum reliquisti,* &c.

Caput 32.

Figura Consentientis Dialogismi est, cujus Responsio Objectionem expressam vel intellectam admittit: ita tamen ut Quæstionis exinde Inconsequentia (si opus est) ostendatur. Est autem Epitrope, aut Synchoresis.

9 EPITROPE est, cùm facti cujuspiam licentia condonatur. Agrar. 2. (Ob.) *Si quid est quod indagâris, inveneris, ex tenebris erueris; quanquam iniquum est,* (Resp.) *Tamen consume sanè, quoniam commodum est: quoniam tu quidem attulisti:* (Inconſ.) *Sylvam verò tu Scantiam vendis, nobis Consulibus, atque hoc senatu?*

Ἐπιτροπή permissio.

Aliquando Ironia permiscetur. Æneid 4.

(Ob.) —*Nunc & Iove missus ab ipso*
Interpres divûm fert horrida jussa per auras.
Scilicet is superis labor est, ea cura quietos
Sollicitat: (Resp.) *neque te teneo, neque dicta refello.*
I: sequere Italiam ventis: pete regna per undas.
(Inconſ.) *Spero equidem mediis siquid pia numina possunt,*
Supplicia hausurum scopulis.——

Ironia in sequenti exemplo apertior est.

Pro Flacco. Objectio intelligitur: Responsio est, *Litemus igitur Lentulo: parentemus Cethego: revocemus ejectos: nimiæ pietatis & summi amoris in patriam vicissim nos pœnas (si ita diis placet) sufferamus.*

Caput 33.

SYNCHORESIS est, cùm dictum aliquod aut argumentum condonatur. Verr. 7. 10 *Συγχώρησις concessio.*
Objectio fuit Oratoris, quam multorum probavit Testimoniis. Responsum est Amicorum Verris: *Sit sacrilegus, sit fur, sit flagitiorum omnium vitiorumque princeps:* (Inconf.) *at est bonus Imperator.*

Æneid. 7. Objectio in Resp. continetur.

Non dabitur regnis (esto) prohibere Latinis:
(Inconf.) *At trahere, atque moras tantis licet addere rebus.*

Pro Flacco. Objectio intelligitur, *Homines scio Græcos in plurimis rebus excellere.* Cui respondetur, *Tribuo Græcis literas: do multarum artium disciplinam: non adimo sermonis leporem, ingeniorum acumen, dicendi copiam: denique etiam, si qua sibi alia sumunt, non repugno.* (Inconf.) *Testimoniorum religionem & fidem nunquam ista natio coluit.* *Item pro Rabirio:* (Ob) *At fuit cum Saturnino vester patruus.* (Resp.) *Fuerit: & fuerit nulla desperatione rerum suarum, nullis domesticis vulneribus coactus: induxerit eum L. Saturnini familiaritas, ut amicitiam patriæ anteponeret:* (Inconf.) *Idcircone oportuit C. Rabirium desciscere à republica?*

Delectat

Delectat hoc ornamentum in oratione præcipuè, cùm id concedimus, quod ei, cui conceditur, nocet: ut sæpe fit in contentionibus & controversiis. Pro Ligario objectio fuit Tuberonis accusatio: Responsio est, *Habes igitur, Tubero, (quod est accusatori maximè optandum) confitentem reum:* (Inconf.) *sed tamen hoc ita confitentem, se in eâ parte fuisse quâ te, Tubero, quâ virum omni laude dignum patrem tuum. Itaque priùs de vestro delicto confiteamini necesse est, quàm Ligarii ullam culpam reprehendatis.*

Epilogus elocutionis.

ATque hæc de ornamentis Elocutionis: quæ quò plura concurrerint, eò pleniorem ornatum orationis efficiant necesse est: ut in illo exemplo Ligarianæ defensionis: *Certè contra ipsum Cæsarem est congressus armatus. Quid enim, Tubero, tuus ille districtus in acie Pharsalicâ gladius agebat? cujus latus ille mucro petebat? quis sensus erat armorum tuorum? quæ tua mens? oculi? manus? ardor animi? quid cupiebas? quid optabas?* Hic Metonymiæ variæ sunt: *gladius, armorum,* pro subjecto *homine:* sed Metaphoræ sunt illustriores, *ardor,* inprimisque illæ, sensum & actum tribuentes rebus inanimatis [*gladio, mucroni, armis*] *agebat, petebat, sensus:* tum Synecdochæ, *mucro* pro *gladio, latus* pro *toto homine:* tum in verbis, *agebat, petebat, cupiebas, optabas,* sunt Epistrophæ finis: denique in sententiâ totâ est Apostrophe vehementis & instantis Interrogationis. Quibus omnibus troporum figurarumque generibus sic usus orator esse dicitur, ut Cæsari, quamvis & judici & adversario, tamen, velut incantato & stupefacto, color variè mutatus sit, & libelli quidam è manibus exciderint. Illa videlicet Platonis γοητεία fuit illaque flexanima dominaque summi Imperatoris oratio.

Caput

Caput 34. *sive*

Appendix de figuris secundariis.

PRimariis hisce dictionis & sententiæ figuris, adjiciantur totidem, in utroque genere, secundariæ. 1. Ellipsis, 2. Pleonasmus, 3. Asyndeton, 4. Polysyndeton, 5. Hyperbaton, 6. Zeugma, 7. Antithesis, 8. Græcismus: item 1. Parrhesia, 2. Erotesis, 3. Parenthesis, 4. Parathesis, 5. Periphrasis, 6. Synonymia, 7. Hypotyposis, 8. Præmunitio, 9. Transitio, 10. Rejectio.

Figuræ dictionis 8.

Ellipsis est, quando verbum aliquod, in constru- 1
ctione necessarium, omittitur, ad exprimendum affe- *Ellipsis.*
ctum. Ita Admirationem præ se fert imperfecta illa
Veneris locutio, * *Sed vos qui tandem?* ubi omitti- * Æneid. 1.
tur *estis:* & illa Pamphili Indignationem, † *Tantam-* † And. A. 1.
ne rem tam negligenter agier? ubi deest *decet.* * Q. de- S. 5.
finit esse, cùm sui tractum verbum aliquod, satis ex * *Lib.* 9. *c.* 3.
cæteris intelligitur: ut Cœlius in Antonium, *Stupere gaudio Græcus.* Simul enim auditur, subauditur *cœpit.*

Pleonasmus est, quando verbum aliquod in oratio- 2
ne redundat: indicat autem, cum Emphasi, vehemen- *Pleonasmus.*
tiam aut certitudinem: ut † *Ubi gentium?* * *Hisce* † Heaut.
oculis vidi. Sed qui talem Emphasin non habet, otio- A. 3. S. 3.
sus est, & vitiosus. † Emendavit hoc non inurbanè in * Q. l. 8. c. 3.
Hircio Cicero: qui, cum ille in Pansam declamans, † Q. l. 8. c. 3.
filium à matre decem mensibus in utero latum esse dixisset, Quid? (inquit) *aliæ in penulâ solent ferre?*

Asyndeton est, quando, in vocabulorum congerie, 3
omittitur conjunctio copulativa, ob celeritatem & *Asyndeton.*
acrimoniam: qua de re sic Plutarchus, *Asyndeton fit non*

non modo celeritatis; sed etiam Emphasios patheticæ gratiâ. Et Fabius, * *Quia conjunctionibus caret, Dissolutio vocatur: apta, cùm quid instantiùs dicimus. Nam & singula inculcantur, & quasi plura fiunt:* ut † *Tot res repente circumvallant, unde emergi non potest: vis, egestas, injustitia, solitudo, infamia.* Ubi singulæ voces Asyndetæ, sunt Emphaticæ. Sic * *Ceteros ruerem, agerem, raperem, tunderem, prosternerem.* Hic si verba conjunctionibus copulentur; languet stricta vis & impetus orationis.

* Lib. 11. cap. 3.
† Adelph. A. 3. S. 2.
* Ibidem.

4 *Polysyndeton.*

Polysyndeton est, quando conjunctiones, ob orationis gravitatem, neque etiam sine Emphasi, redundant: ut
† *Et properare loco, & cessare, & quærere, & uti.*
Et * *Somnus, & vinum, & epulæ, & scorta, & balneæ, corpora atque animos enervant.* De his ita Q. † *Contrarium est Schema, quod conjunctionibus abundat: illud Asyndeton, hoc Polysyndeton dicitur: utrumque horum Coacervatio. Fons quidem unus: quia acriora facit & instantiora quæ dicimus, & vim quandam præ se ferentia, velut sæpius erumpentis affectus.*

† Hor. ep. 7. l. 1.
* Liv. lib. 8. Dec. 3.
† Lib. 11. cap. 3.

5 *Hyperbaton.*

Hyperbaton est verborum, à recto constructionis ordine, in alium concinniorem, elegantiæ & varietatis ergò, transpositio: ut in prima primæ orationis sententiâ. *Quæ res in civitate duæ plurimum possunt, eæ contra nos ambæ faciunt in hoc tempore, summa gratia & eloquentia: quarum alteram (C. Aquilli) vereor, alteram metuo: eloquentia Q. Hortensii, ne me dicendo impediat, non nihil commoveor: gratia Sex: Nævii, ne P. Quinctio noceat, id verò non mediocriter, pertimesco.* Naturalis enim ordo longè diversus est: *Gratia & eloquentia summa, quæ duæ res possunt plurimum in civitate, ambæ eæ faciunt contra nos in hoc tempore: quarum vereor alteram, (C. Aquilli) metuo alteram: commoveor nonnihil, ne eloquentia Q. Hortensii impediat me dicendo: pertimesco, verò id non mediocriter, ne gratia Sex: Nævii noceat P. Quinctio.* Quàm hic ordo absonus, quàm ingratus foret? Hac de re sic Quintilianus * *Hyperbaton* [*i. verbi transgressionem*] *quam frequenter ratio compositionis & decor poscit, non immeritò inter virtutes habemus. Fit enim frequentissimè*

* Lib. 8. cap. 6.

tissimè aspera, & dura, & dissoluta, & hians oratio: si ad necessitatem ordinis verba redigantur. Differenda igitur quædam, & præsumenda: atque, ut in structuris lapidum impolitorum, loco, quo convenit, quidque ponendum: nec aliud potest sermonem facere † numerosum, quàm opportuna ordinis mutatio. † Vid. c.15.

Zeugma est, cùm verbum aliquod aut adjectivum, semel in sententia expressum, ad plura, diversorum generum, numerorum, aut personarum, supposita refertur, cum quorum proximiori concordat. Est autem triplex. 6 *Zeugma.*

Prozeugma, cum vox illa communis exprimitur in principio: ut,

——— * Sunt *nobis mitia poma,* * Eclog. 1.

Castaneæ molles, & pressi copia lactis.

Mesozeugma, cum in medio: ut

† *Semper honos, nomenque* tuum, *laudesque manebunt.* † Eclog. 5.

——— * *caper tibi* salvus *& hædi.* * Eclog 7.

Hypozeugma, cùm in fine: ut † *Ego mihi illum, sibi me ille anteferebat.* † Brutus ¶ 140.

Est item Zeugma quoddam, quando vox communis, aut cum singulis, aut cum omnibus suppositis, concordat: ut * *Vicit pudorem* libido, *timorem* audacia, *rationem* amentia. † *Cùm terra* Nabis, Lacedæmoniique; *mari* Romana classis urgebant. * Pro Cluent. † Liv.

7 *Antithesis.*

Antithesis est, cùm Opposita [seu Antitheta] in oratione invicem respondent. Estque vel singularis, vel gemina: * Pro leg. Man.

Singularis, ut * *Hujus orationis difficilius est* exitum, *quàm* principium *invenire.* † Hor.Sat. 1.l.1. * Mart. E.72.l.7.

† Parvula *nam exemplo est* magni *formica laboris.* † Q.l.9.c.3.

* *Quisquis* ubique *habitat, Maxime,* nusquam *habitat.* * Plin.Paneg.

Cùm Opposita commutantur per Epanodon, Antimetathesis dicitur: ut, † *Non ut edam, vivo; sed ut vivam, edo.* Et * *Non ideo vicisse videris, ut triumphares; sed triumphare, quia vinceres.* † And. A.1. S.1. * Heren.l.4. ubi multa habet similia exempla.

Gemina Antithesis singulariter delectat: ut † *Obsequium amicos, veritas odium parit.* * *Habet assentatio jucunda principia; eadem exitus amarissimos adfert.* † *Ut, cùm veritas cum hoc faciat, plus hujus inopia possit ad misericordiam, quàm illius opes ad crudelitatem.* † Pro Quinct.

Elegan-

Elegantissima autem est Antithesis, in qua Opposita oppositis sæpius respondent: sive singula singulis, ut, * *Egentes in locupletes, perditi in bonos, servi in dominos, armabantur*; sive gemina geminis, ut † *Conferte hanc pacem, cum illo bello; hujus prætoris adventum, cum illius Imperatoris victoriâ; hujus cohortem impuram, cum illius exercitu invicto; hujus libidines, cum illius continentia: ab illo, qui cepit, conditas, ab hoc, qui constitutas accepit, captas, dicetis Syracusas.*

*Pro Posthum.
† Verr. Act. 5.

8 Græcismus [sive Hellenismus] est, quando constructio Græcæ linguæ propria, in sermone Latino usurpatur: ut * *Nobis non licet esse tam disertis.* (Terentius utique † *Vobis expedit esse bonas*) Et
——— *didicisse fideliter artes*
Emollit mores. ——— Hunc Græcismus Ed. Spencer, etiam in lingua vernaculâ, non ineleganter usurpat.

Græcismus.
* Cicero.
† Heaut. A. 2. S. 3.

For not to have been dipt in Lethe **Lake,**
Could save the son of Thetis **from to die,** vid. c. 13.

His superadditur Hysterologia [sive Hysteron proteron) cùm, in oratione, quod naturæ ordine præcedit, sequitur: ut † *Valet atque vivit.* Item.
* *Postquam altos tetigit fluctus, & ad æquora venit.*
Sed ea, quemadmodum Antiptosis & Hypallage, inventa videtur, magis ut authorũ sive licentiam sive erratum excuset; quàm ut idem nobis licere ostendat.

Hysterologia.
† Heaut. A. 3. S. 2.
* Æn. 3. v. 662.

Neque enim magis probatur istud Hysteron proteron, quàm aut Antiptosis cùm casus pro casu ponitur, ut † *Eunuchum, quem dedisti nobis, quas turbas dedit?* ut item in Prologo Andriæ: Et
* *Urbem, quam statuo, vestra est:* ———; aut Hypallage, cùm duæ dictiones commutant casus: ut,
——— † *dare classibus austros:* pro *dare classes austris.* Et * *gladium vagina vacuum in urbe non vidimus.* Pro vaginam gladio vacuam.

Antiptosis.
† Eun. A. 4. S. 3.
* Æn. l. 1. v. 575.
Hypallage.
† Æn. 3. v. 61.
* Pro Marcell.

Sequuntur

Sequuntur Figuræ sententiæ 8.

PArrhesia est, cùm rem invidiosam aut odiosam liberè eloquimur, apud eos quos vereri debemus: Et est duplex: vel quâ crimen nobis intentatum confidenter fatemur, & defendimus; vel quâ aliis crimina audacter objectamus, & reprehendimus. 1 Παῤῥησία *Licentia.*

Prioris exemplum est pro Ligario: *Suscepto bello, Cæsar, gesto etiam ex magna parte, nulla vi coactus, judicio meo ac voluntate, ad ea arma profectus sum, quæ erant sumpta contra te,* &c. Defensionis excusationem mox subdit, *Quid autem aliud egimus, Tubero, nisi ut, quod hic potest, nos possemus?* Et pro Sylla, *Adeste animis, qui adestis corporibus: erigite mentes auresque vestras: & me de invidiosis rebus, ut ille putat, attendite.* Deinceps totam criminationem, de Catilina & Lentulo puniendis, liberè fatetur: sed ita, ut, pro invidia, gloriam & gratulationem extorqueat etiam inimicis. *Ego Consul cùm exercitus perditorum civium ——— pœnâ redemi.*

Posterioris est in Verrem. Nam, in Exordio primæ Actionis, judicibus ipsis judiciorum infamiam palam objicere non veretur. *Inveteravit jam opinio, perniciosa reipub. vobisque periculosa, quæ non modò Romæ, sed & apud exteras nationes, percrebuit, His judiciis, quæ nunc sunt, pecuniosum hominem, quamvis sit nocens, neminem posse damnari:* Et in Epilogo actionis ultimæ, cum eâdem loquendi Parrhesiâ, iisdem audacter minitatur: *Siqua vis istum de vestra severitate eripuerit; populus R. brevì jus suum, me agente, recuperabit: ac si de mea ——— crescere licebit.* Quamvis liberam hanc & minitationem & reprehensionem, seriâ sui in eos favoris & benevolentiæ professione, emollire videtur. *Sed, mehercules, vestrâ reique publicæ causâ, judices, nolo, in hoc delecto consilio, tantum flagitium esse commissum: nolo eos judices, quos ego probârim atque delegerim, sic in hac urbe notatos, isto absoluto, ambulare; ut non cerâ, sed cœno obliti esse videantur.*

Erotesis est locutio, quâ aut Sciscitamur; ut 2 Ἐρώτησις *Interrogatio.*
† *Dic mihi Damœta: cujum pecus? an Melibœi?* † Eclog. 3.

aut

* Catil. 1. aut Instamus; ut * *Quousque tandem abutère, Catilina, patientia nostra?* &c. (Ubi, eleganter ingeminatis Interrogationibus, miro artificio Catilinæ instat orator) aut Contrarium vehementer indicamus: Interrogatio enim affirmativa vehementer negat; negativa vehementer affirmat: ut

† Æneid. 1. ——— † *Et quisquam numen Junonis adoret?* Et

* Eclog. 3. * *An mihi cantando victus non redderet ille?* Item

† Pro Balbo. † *Anne de nobis trahere spolia fœderatis licebit; de hostibus non licebit? An quod adipisci poterunt dicendo, id iis assequi pugnando non licebit? An accusatori majores nostri majora præmia, quàm bellatori esse voluerunt?*

Est etiam ubi negativa Interrogatio, cum increpatione jubet; & affirmativa, similiter vetat: ut

* Æneid. 4. * *Non arma expedient, totâque ex urbe sequentur?*

† Eun. A. 4. S. 4. Et † *Exi foras scelestè: at etiam restitas?*

3 Παρένθεσις Interjectio. * Lib. 9. cap. 3.

Parenthesis est sententiola sententiæ partibus commodè inserta; sed nec cum priori, nec cum posteriori cohærens. * *Quam nos* (inquit Fabius) *Interpositionem, Græci Parenthesin vocant: dum continuationi sermonis medius aliquis sensus intervenit.*

De Parenthesi duæ sunt Regulæ.

1. Parenthesis nec longa, nec frequens esse debet; quia hiulcam reddit orationem, & obscuram: ut monet Q. † *Interjectione (quâ & oratores & Historici utuntur, ut medio sermone aliquem inferant sensum) impediri solet intellectus; nisi quod interponitur breve est.* Parenthesios autem mensura rarò Hexametrum unum, rarissimè duo excedit: ut in exemplis passim patet: quæ sicubi longior sit; (ne sententiæ intellectus inde impediatur) prioris partis verba, post Parenthesin, repetenda erunt, & cum posteriori parte conjungenda: ut * *Quoties ego hunc Archiam vidi, judices, (utar enim vestrâ benignitate, quoniam me in hoc novo genere dicendi tam diligenter attenditis) quoties ego hunc vidi,* &c. Et † *Sassia mater hujus Aviti, ((mater enim à me nominis causâ (, tametsi in hunc hostili odio & crudelitate est,) mater (, inquam,) appellabitur:*

† Lib. 8. cap. 2.

* Pro Archia.

† Pro Cluent.

appellabitur: neque unquam illa ita de suo scelere & immanitate audiet; ut naturæ nomen amittat. Quo enim est ipsum nomen amantius indulgentiusque maternum; hoc illius matris; (, quæ multos jam annos, & nunc quam maximè filium interfectum cupit,) singulare scelus majore odio dignum esse putetis)) ea igitur mater Aviti, &c. ubi post grandem Parenthesin, *mater Aviti*, post insertam, *mater* repetitur.

2. Parenthesis Parenthesi rarò inseritur.* Insertas Parentheses * Treutlerus omnino aversatur: *Illorum autem scriptio* (inquit) *vel flagris coercenda erat, qui Parenthesib. suis, aliàs satis prolixis, novas adhuc Parentheses infarcire solent.* Hoc tamen aliquando facit Orator: qui, exemplo suprà citato, duas tresve inserere non dubitavit. Videtur itaque Treutlerus, magister nimium severus; qui mendum, ita vel nullum, vel leviculum, tam graviter voluit castigari. Veruntamen insertæ Parentheses, (quò confusio partium vitetur) † duabus potiùs virgulis, quàm propriis insignibus notandæ erunt. ,—,

* Method. Eloquentiæ l.1.
† V. Orat. l.1. c.2. §.1.
(p)

4 Παράθεσις *Appositio*

Parathesis est, cum verbo verbum, aut simplex in eodem casu, aut nonnunquam etiam conjunctum, Distinctionis vel Declarationis gratiâ, apponitur: ut, *Lupum [piscem] non vidit Italia:* (sicut Ioan.14.22. *Dicit Illi Judas, [non Iscariotes:] Domine,* &c.)

Item Orat. l.2. ¶ 82. *Quoniam tribus rebus omnes ad nostram sententiam perducimus; [aut Docendo, aut Conciliando, aut Permovendo;] una ex tribus his* &c. Et *Ep.f.*24.l.9. COMMUNITAS *vitæ atque victus, remissioque animorum, maximè sermone efficitur familiari: qui est in conviviis dulcissimus: ut sapientiùs nostri quàm Græci: illi* συμπόσια, *aut* σύνδειπνα: [*i. compotationes, aut concœnationes:*] *nos convivia: quòd tum maximè simul vivitur.*

De Parathesis, Parenthesis, & Erotesis punctis, sive notis, vide Oratoriæ l.1. c.2. §.1.

5 Περίφρασις *Circumlocutio*

Periphrasis est rei, quæ verbo uno dici potest, per plura explicatio. Sic de Milonis servis, domini vitam adversus Clodium propugnantibus, ait Orator, *Fecerunt id quod suos quisque servos in tali re facere voluisset.*

voluisset. i. trucidârunt. Sic Poeta Æneam Periphrasi quàm nomine significare maluit.

* Æn. 1. * *Arma, virumque cano, Trojæ qui primus ab oris Italiam fato profugus, Lavinaque venit Littora.* &c.

Sic *doctrina dicendi*, pro Oratoria: *Romanæ eloquentiæ pater*, pro Cicerone. De hac figura ita Q.

† l. 8. c. 6. in fine. † *Pluribus autem verbis, cùm id, quod uno, aut paucioribus certè dici potest, explicatur; Periphrasin vocant [circuitum loquendi:] qui est apud Poetas frequentissimus:* ut

* Æn. 2. * Tempus erat quo prima quies mortalibus ægris Incipit; & dono divûm gratissima serpit.

Et apud Oratores non rarus: semper tamen adstrictior. Quicquid enim significari breviùs potest, & cum ornatu latiùs ostenditur, περίφρασις est: cui nomen Latinè datum est, Circumlocutio. *Verùm hæc, ut, cùm decorum habet, Periphrasis; ita, cùm in vitium incidit, Περισσολογία dicitur.*

6 Συνωνυμία. *Synonymia.* Synonymia [seu Palilogia] est congeries synonymorum: sive sint singularia, ut † *Abiit, excessit, evasit, erupit.* Itèm * *Quicunque ubique sunt, qui fuere, quique futuri sunt, posthac stulti, stolidi, fatui, fungi, bardi, blenni, buccones: solus ego omnes longè anteo stultitiâ, & indoctis moribus.* ; Sive conjuncta sint, ut † *Veterem consuetudinem fori, & pristinum morem judiciorum minimè vident.* Item * *Et certè contra ipsum Cæsarem est congressus armatus. Quid enim, Tubero, tuus ille districtus in acie Pharsalica gladius agebat? cujus latus ille mucro petebat? qui sensus erat armorum tuorum? quæ tua mens? oculi? manus? ardor animi? quid cupiebas? quid optabas?* Sic etiam apud Poetam:

† Catil. 2. * Plaut. Bacch. † Pro Milone. * Pro Ligario.

† Æn. 1. v. 550. † *Quem si fata virum servant; si vescitur aurâ Æthereâ; nec adhuc crudelibus occubat umbris; Non metus.* ——

In quibus exemplis omnia sunt ἰσοδυναμοῦντα, seu idem propè significantia.

Palilogia facit ad amplificandum, & affectum vehementem excitandum; dum, ex re unâ multifariàm expressa, plures veluti aculeos animo auditoris infigimus. Quem effectum Orator, loco novissimè citato, assecutus,

assecutus, *Nimis*, inquit, *urgeo: commoveri videtur adolescens.*

Sed habendus ubiq; Synonymorum delectus: quia vix duo usquam verba reperias adeò æquipollentia, ut non aliquo discrimine distinguantur; & ex iis alia tibi aliis aptiora fuerint: ut rectè Q. * *Cùm idem frequentissimè plura significent; (quod Synonymia vocatur) jam sunt alia aliis honestiora, sublimiora, nitidiora, jucundiora, vocaliora.* *l.8.c.3.

Vitium huic figuræ contrarium dicitur Tautologia, & Battologia: cùm sine delectu congesta Synonyma, nihil aliud quàm tædium ac fastidium orationi pariunt.

Hypotyposis est, cùm res tota ita particulatim & ordine exprimitur; ut coram videri videatur. Hujus figuræ definitionem Q. non minùs acutè, quàm concisè, sic effert: † *Hypotyposis est, quâ tota rerum imago quodammodo verbis depingitur.* Eamque idoneis exemplis deinceps illustrat: ut, 7 Ὑποτύπωσις Hypotyposis. †l.8.c.3.

* *Constitit in digitos extemplo arrectus uterque.* *Æn.5.426.

Et cætera: *quæ nobis illam † pugilum congredientium faciem ita ostendunt, ut non clarior fuerit spectantibus.* †Daretis Juvenis & senis Entelli.

Talis est ibidem convivii luxuriosi descriptio. *Videbar videre alios intrantes; alios verò exeuntes; quosdam ex vino vacillantes; quosdam hesternâ potatione oscitantes: versatur inter hos Gallius, unguentis oblitus; redimitus coronis: humus erat immunda; lutulenta vino; coronis languidulis, & spinis cooperta piscium. Quid plus videret, qui intrasset? Sic urbium captarum crescit miseratio. Sine dubio enim qui dicit expugnatam esse civitatem, complectitur omnia, quæcunque talis fortuna recipit: sed in affectus minùs penetrat brevis hic velut nuncius. At si aperias hæc, quæ verbo uno inclusa erant; apparebunt, & fusæ per domos ac templa flammæ; & ruentium tectorum fragor; & ex diversis clamoribus unus quidem sonus: aliorum fuga incerta; alii in extremo complexu suorum cohærentes; & infantium fœminarumque ploratus; & malè usque in illum diem servati fato senes: tum profanorum sacrorumque direptio; efferentium prædas repetentiumque discursus; & acti ante suum quisque prædonem catenati; & conata retinere infantem*

tem suum mater; &, sicubi majus lucrum est, pugna inter victores. Licèt enim hæc omnia (ut dixi) complectatur eversio; minus est tamen totum dicere quàm omnia.

8 Προκατάληψις *Præmunitio.* Præmunitio [sive Præparatio] est, quando adversus eorum, quæ dicturi sumus, reprehensionem, nos præmunimus, rationem aliquam aut causam prætendentes. Sic * Orator promissis ad Siculos olim factis, se præmunit contra Cæcilium, & alios, qui mirarentur eum jam ad accusandum descendere, qui prius omnino defendere consuevit. Pro Milone Præmunitio est, adversus Clodianos, ex synceritate. *Fecerunt id servi Milonis (dicam enim non derivandi criminis causâ; sed ut factum est) quod suos, &c.*

* In Divinat.

9 Μετάβασις *Transitio.* Transitio est, quâ connectuntur partes orationis. Est autem vel perfecta, vel imperfecta.

Perfecta est, quâ dicitur, & quid dictum sit, & quid dicendum: ut † *Satis multa de turpitudine: dicam deinceps quod proposui de periculo.* Item
* *Quoniam de genere belli dixi; nunc de magnitudine pauca dicam.* Item
† *Hactenus arvorum cultus, & sidera cœli:
Nunc te, Bacche, canam.* &c.

† Phil. 7.
* Pro leg. Man.
† Georg. 2.

Transitio imperfecta est, quâ, aut quid dictum, aut quid dicendum sit, dicitur: * *Age, nunc illa videamus, judices, quæ consecuta sunt.* Item † *De Africa, & ejus incolis, ad necessitudinem rei satis dictum.*

Transitio facit ad ornatum & attentionem, ad rerum intelligentiam & reminiscentiam.

* Pro Amer.
† Salust. in Jugurth.

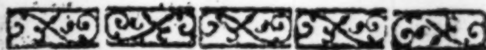
10 Ἀποδίωξις *Rejectio.* Rejectio est, cùm aliquid aut in alium locum, aut in aliud tempus rejicimus; aut omnino à causâ & oratione nostrâ removemus.

Rejectio, quâ quid in commodiorem locum reservatur, est pro Plancio: *Posuit hoc idem quod tu, Cassi, Laterensis: quamobrem de isto paulò pòst dicam.* Item pro lege Manilia: *Sed de Lucullo dicam alio loco: & ita dicam, Quirites, ut neque vera laus ei detracta, oratione meâ; neque falsa afficta esse videatur.*

Rejectio in aliud tempus fit, vel brevitatis studio, vel

vel propter temporis angustias. Sed * *Scitum est causam conferre in tempus; cùm afferre plura, si cupias, non queas.* * Orat. l. 3. in fine.

Tertii generis Apodioxis est, pro Sex. Roscio. *Erucii criminatio tota, ut arbitror, dissoluta est: nisi fortè expectetis ut illa diluam, quæ de peculatu, ac de ejusmodi rebus commentitiis, inaudita vobis ante hoc tempus, ac nova objecit: quæ mihi iste visus est ex alia oratione declamare, quam in alium reum commentaretur: ita neque ad crimen Parricidii, neque ad eum qui causam dicit, pertinebant.* Et pro Posthumo: *Quid ego senatum defendam hoc loco, judices? omni equidem loco debeo: ita de me meritus est ille ordo. Sed id nec agitur hoc tempore; nec cum Posthumi causâ res ista conjuncta est.*

G Rhe-

L

(d) ex
ejusde
tò præ

(a) (
Actio di
videtur
(c)
vultus,
(d) V
(e) C

Rhetoricæ
LIBER SECUNDUS
De
Pronunciatione.

Caput I.

Locutionis (quæ prima fuit Rhetoricæ pars præcepta, in tropis & figuris exposita sunt: sequitur (a) Pronunciatio sive (b) Actio, pars altera institutæ artis. (c) Pronunciatio est (d) externa orationis exornatio: apta scilicet ejusdem enunciatio: Elocutione certè (e) multò præstantior & efficacior.

Ad Cap. I.

(a) (b) Quintil. l. 11. c. 3. *Pronunciatio à plerisque Actio dicitur: sed prius nomen à voce, sequens, à gestu videtur accipere.*

(c) Heren. l. 1. ¶ 5. *Pronunciatio est vocis, & vultus, & gestus, moderatio cum venustate.*

(d) Vide (2) in notis ad c. 1. l. 1.

(e) Orat. l. 3. ¶ 31. *Hæc ipsa omnia perinde sunt*

ut aguntur. Actio enim in dicendo una dominatur: sine hac summus orator esse in numero nullo potest: mediocris hâc instructus summos sæpe superare. Huic primas dedisse Demosthenes dicitur, cùm rogaretur, quid in dicendo esset primum: huic secundas: huic tertias. Quò mihi melius illud ab Æschine dictum videri solet, qui cum propter ignominiam judicii cessisset Athenis, & se Rhodum contulisset; rogatus à Rhodiis, legisse fertur orationem illam egregiam, quam in Ctesiphontem contra Demosthenem dixerat: quâ perlectâ, petitum est ab eo postridie, ut legeret illam etiam, quæ contrà à Demosthene pro Ctesiphonte est edita: quam cùm suavissimâ & maximâ voce legisset, admirantibus omnibus, Quantò, inquit, magis admiraremini, si audîssetis ipsum? Ex eo satis significavit, quantum esset in Actione, qui orationem eandem, aliam esse putaret Actore mutato. † *Cujus etiam rei magnum argumentum Hortensius est: diu princeps Oratorum, posteà æqualis Ciceroni, perpetuò autem secundus: cujus tamen scripta, tam longè absfuerunt ab illa vivæ eloquentiæ famâ, ut appareret aliquid placuisse eo dicente, quod posteà legentes non invenerint.*

† Quint. l. 11. c. 3.

Caput II.

De Tono, Sono, & Prosodia.

PArtes pronunciationis duæ sunt: vox seu Prolatio, quæ communi nomine, Pronunciatio; & Gestus, quæ itidem Actio, dicitur. Atque harum partium altera ad aures, altera ad oculos pertinet: per quos duos sensus, omnis ferè cognitio ad animum pervenit.

Prolatio est, quâ orationem (a) non eodem tenore; sed gratâ (b) vocis varietate proferimus.

Vocis

Vocis autem varietas consistit, in Tono, Sono, & Prosodia.

Tonus [vocis modulus] est vel superior seu acutus; vel inferior seu gravis: unde *(c)* intendi seu ascendere; & remitti seu descendere, vox dicitur: ut in notis Musicis. *Tonus.*

Sonus [vocis vis] est vel elatus seu argutus; vel submissus seu suppressus: quo vox, *(d)* sive inferior sive superior sit, tum elevari, tum deprimi dicitur; unde faciliùs vel difficiliùs audiatur. *Sonus.*

Prosodia, [seu Accentus] est quâ aliqua Dictionis syllaba præ cæteris *(e)* accinitur. Accentus, qui Græcis triplex est acutus (´) gravis (`) circumflexus (῀ ^), Latinis *(f)* unicus est, Acutus. *Prosodia.*

Accentus acuti *(g)* sedes triplex est: ultima, penultima, & ante-penultima Dictionis syllaba. Ad quam dinoscendam triplex datur Regula.

1. Monosyllaba omnia acuuntur.

2. Disyllaba omnia acuunt priorem.

3. Hyperdisyllaba, penultimâ longâ, eandem acuunt: brevi, ante-penultimam. (vide primam Reg. de media).

Sed duo accentum transponunt.

1. Conjunctio enclitica *(h)* *que*, *ne*, & *ve*, dictioni annexa, accentum tum à penultima, tum ab antepenultima *(i)* in ultimam inclinat: ut Catil. 1. *Nihilne te nocturnum præsidium palatii——nihil horum ora vultúsque moverunt?* Et mox, *me ipsum inertiæ nequitiæque condemno.*

2. Etiam dissimilitudo, Dictionum similium invicem respondentium, sive principium sive finem occupet, accentum à loco naturali & proprio,

proprio, ad se attrahit: ut Catil. 1. *ut non* emissus *ex urbe*; *sed* immissus *in urbem esse videatur.* Sic Eun. Prol. *Æquum est vos* cognoscere, *atque* ignoscere. Et Quint. l. 9. c. 3. *Neminem posse alteri dare* matrimonium, *nisi penes quem sit* patrimonium. Item Nocumenta Documenta. Et, Inimici *potiùs quàm* amici *est*, amari *malle quàm* amare.

Atque hæc Prosodiæ ratio in omni servatur, tum Toni tum Soni, mutatione.

Ad Cap. II.

(a) Orat. l. 3. in fine. *Ad aures nostras & actionis suavitatem, quid est vicissitudine, varietate, & commutatione aptius?* Nunc enim acriori contentione attendere, nunc etiam Tonorum tanquam gradibus descendere; nunc elevare vocem, nunc deprimere, juvat. Perpetuata autem Monotonia turpis & ingrata est. Q. l. 11. c. 3. *Vitemus igitur illam quæ Græcis μονοτονία vocatur,* [*una quædam spiritus ac soni intentio*] *non solùm ne dicamus omnia clamose, quod insanum est; aut infra loquendi modum, quod motu caret; aut submisso murmure, quo etiam debilitatur omnis intentio; sed ut in iisdem partibus, iisdem affectibus, sint tamen quædam, non ita magnæ, vocis declinationes; prout verborum dignitas, aut sententiarum natura, aut depositio, aut inceptio, aut transitus, postulabit.*

(b) *Vocis.* Orat. l. 3. in fine. *Ad actionis usum atque laudem, maximam sine dubio partem Vox obtinet: quæ primùm est optanda nobis: deinde, quæcunque erit, ea tuenda.* Et mox. *Ad vocem in dicendo obtinendam, nihil est utilius, quàm crebra mutatio; nihil perniciosius, quàm effusa sine intermissione contentio.* Vide (c)

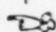
(c) *Intendi.* Orat. Perf. *Vocis quidem bonitas optanda est: non est enim in nobis; sed tractatio & usus in nobis. Ergo ille princeps variabit, & mutabit, &*

omnes sonorum, tum intendens tum remittens, persequetur gradus.

(*d*) *Sive inferior.* Nam & Tonus inferior, ut in Musica Bassus, sono arguto ac elato edi potest; & contrà superior, ut triplex, sono leni, & submisso.

(*e*) *Accinitur.* i. clariùs, & apertiùs, cum majori mora, effertur.

(*f*) *Unicus est, acutus.* Gravis enim nihil aliud est, quàm Acuti absentia seu privatio. Notatur quidem alicubi, sed in * alium usum: ad Pronunciationem nihil confert. Circumflexus etiam notatur; & in † duplicem usum: sed in voce, vel, tanquam gravis, nullam habet vim, ut in *Musâ*; vel eam quam Acutus, ut in *gustâram*. Neque enim *Musâ* ablat. secus effertur, quàm *Musa* nominat. quia omnia disyllaba priorem acuunt; neque *a* in *gustâram*, aliter quàm in *gustare*; cùm utrobique penultima longa similiter acuenda sit (Vide suprà Regulam 2. & 3.) Itaque Orat. Perf. ¶ 10. sic Orator: *Ipsa natura, quasi modularetur hominum orationem, in omni verbo posuit acutam vocem: nec unâ plus; nec à postremâ syllabâ citra tertiam. Tertiam* hic intelligit Orator inclusivè: ut Musici in Concordiis dicunt notam tertiam & quintam; & Medici in Febribus diem * tertiam & quartam. Secus enim penultima est prima ab ultima; & ante-penultima (citra quam † naturaliter non est Accentus) est secunda: quam hic Orator, ipsam ultimam annumerans appellat *tertiam*.

*† Vide l. 1. Oratoriæ c. ?. §. 1. post notas

* Vide febris tertiana & quartana, quæ 2. & 3. quaque die accedit.

† Vide (g)

(*g*) *Sedes triplex.* Orat. Perf. ¶ 10. *Natura in omni verbo posuit acutam vocem: nec unâ plus; nec à postrema syllabâ citra tertiam.* Itaque ut Latini acuunt ultimam, penultimam, & ante-penultimam: ita Græci suum habent ὀξύτονον, παροξύτονον, προπαροξύτονον.

(*h*) *Que.* *Itaque, utique, undique* acuunt primam: sed in iis *que* non est conjunctio enclitica; sed pars compositi.

(*i*) *In ultimam inclinat.* Hoc præceptum cùm sit perpetuum; frustra Acuti nota particulæ encliticæ præfigi solet.

Caput III.

De voce singularum Dictionum.

PRolatio est vel Dictionum singularum, vel Distinctionum seu Partium Sententiæ, vel Sententiæ integræ.

Singulæ cujusq; Dictionis syllabæ, (a) præsertim extrema, distinctè & clarè proferantur.

Emphasis. (b) Emphatica, aliaque præcipuæ notæ verba, præsertim Antitheta seu invicem respondentia, paulò altiorem vocis & Tonum & Sonum requirunt. Atque in his relucent insigniores Tropi, ut in Clod. Integritas *tua te purgavit*, pudor *eripuit*. Æn. 8. *Pontem* indignatus *Araxes*. Phil. 2. *gremium suum*, & totum tribunal *implevit*. Catilinariâ 2. *pudor* & *petulantia*, *pudicitia* & *stuprum*, *fides* & *fraudatio*, *pietas* & *scelus*, &c. (vide Meton. adjuncti) in illustri Allegoria, invicem respondent. Et Æn. 7. *Superi* & *Inferi*.

Tropi.

Flectere si nequeo Superos, Acheronta *movebo*.

* Pro Corn. Balbo. * *An* linguâ & ingenio *patefieri* aditus ad civitatem *potuit*; manu & virtute *non potuit?* Hìc verba Emphatica, *linguâ* & *manu*, *ingenio* & *virtute*, invicem respondent. Quæ omnia elatiori voce proferenda sunt.

Figuræ dictionis.

Similis est in verborum figuris Pronunciatio.

Litigat & podagrâ *Diodorus*, *Flacce*, *laborat*;
Sed nil Patrono porrigit: *hæc* chiragra *est*.

Hìc enim *podagra* & *chiragra*, voces nempe quibus insidet figura, supra reliquas efferun-

tur. Par est in cæteris ratio.

Ipsa sonant arbusta, Deus Deus *ille*, *Menalca*.
Te *dulcis conjux*, te *solo in littore secum*,
Te *veniente die*, te *decedente canebat*.

Certus *locus*, certa *lex*, certum *tribunal*. Vbi *Deus* bis, *te* quater expressa, & *certus*, *certa*, *certum*, similem obtinent prolationem.

Ad Cap. III.

(*a*) *Præsertim extrema*: quia terminationis occultatio, occultat fere sensum sententiæ: hic tamen supinâ *discentium*, ne dicam *docentium*, negligentiâ, in scholis nonnullis nimium peccatur.

(*b*) De Emphasi vide Orat. l. 1. c. 2. §. 1.

Caput IV.

De voce Distinctionum.

HAbent & Sententiarum Distinctiones suos Pronunciandi modos.

Comma vocis tenorem continuat in Dictione ultimâ, cum pausa brevissimâ: Semicolon cum paulò longiori. *Commata.* *Semicolon.*

Periodus vocis tenorem, seu tonum communem, in ultimâ deprimit, cum intervallo longissimo: Colon cum breviori. *Periodus.* *Colon.*

Erotesis pura tonum communem in ultimâ elevat: sic etiam quæ particulas, merè interrogativas [quæ nihil addunt significationis] præfixas habent: Vt *Num*, *An*, *Ne*, *Anne*, *Nonne*. Sed Erotesis, quæ à nomine interrogativo in- *Erotesis.*

choatur; (ut *Quæ*, *Quid*, *Vter*, *Qualis*, *Quantus*, *Quot*, *Quotus*) aut ab Adverbio interrogativo aliquid adſignificante, (ut *Vbi*, *Vnde*, *Quo*, *Quorſum*, *Quando*, *Quouſque*, *Quoties*, *Quàm*, *Quomodo*, *Cur*, *Quare*,) deſinit ut Periodus; & Tonum elevatum retrahit ad Interrogativum: ſicut Ecphoneſis (quæ etiam deſinit ut Periodus) ad *(a)* particulam Exclamandi.

Ecphoneſis.

Parentheſis (ſive ſemicirculis, ſive * virgulis notetur) tono inferiori, & ſono ſubmiſſiori tota proferenda eſt; ſemperque deſinit ut Comma.

Parentheſis.
* Vide Oratoriæ l. 1. c. 2. §. 1. (p) in notis.

Paratheſis proferetur ut Parentheſis: ſed deſinit ut Diſtinctio ejus primaria, ſive perfecta ſit, ſive imperfecta: aut, ſi nulla ſit, ut Comma.

Paratheſis.

Diſtinctionum Exempla vide initio Catil. 1.

Vox Diſtinctionum, ratione Affectuum.

Cæterùm quia in Sententiis aliæ ſunt, pro varietate affectuum, vocis varietates, ideo Diſtinctiones, quæ Sententiarum ſunt partes, earum etiam ſunt participes. Ut docet l. 11. c. 3. Q. Proponamus *(ait)* nobis illud Ciceronis, in oratione nobiliſſimâ pro Milone, principium: nonne ad ſingulas penè diſtinctiones, quamvis in eâdem facie, tamen quaſi vultus mutandus eſt? *Etſi vereor (Iudices) ne turpe ſit, pro fortiſſimo viro dicere incipientem, timere*; Etiam ſi eſt toto propoſito contractum atque ſummiſſum, quia & exordium eſt, & ſollicitum exordium; tamen fuerit neceſſe eſt, aliquid plenius & erectius, dum dicit, *pro fortiſſimo viro*: quàm cùm, *Etſi vereor*, *& turpe ſit*, *& timere*. Iam ſecunda reſpiratio increſcat oportet, naturali quodam conatu, quo minùs pavidè dicimus quæ ſequuntur; & quo magnitudo animi Milonis oſtenditur. *Minimèque deceat, cùm Titus Annius ipſe magis de Reipublicæ*

ſalute,

salute, quàm de sua perturbetur; Deinde quasi objurgatio sui est, *me ad ejus causam, parem animi magnitudinem afferre non posse*; Tum invidiosiora, *tamen hæc novi judicii nova forma terret oculos*. Illa verò jam penè apertis (ut aiunt) tibiis: *Qui quò cunque inciderunt, veterem consuetudinem fori, & pristinum morem judiciorum minimè vident*. Nam sequens latum etiam atq; fusum est: *Non enim coronâ consessus vester cinctus est, ut solebat*. Quod notavi ut appareret, non solùm in membris causæ, sed etiam in articulis, esse aliquam Pronunciandi varietatem; sine quâ nihil neque majus, neque minus est.

Ad Cap. IV.

(a) *Particulam Exclam*: ut *O*, *Utinam*, *Proh*, *En*, *Heu*. Exempla vide l. 1. c. 25.

Caput V.

De voce integræ Sententiæ.

SEquitur Prolatio Totius Sententiæ: in quâ figuræ Sententiarum, Affectusq; omnes, comprehenduntur.

Atque hic * cantus ille est, quem Tullius Demosthenem & Æschinem significâsse dicit, cùm vocis flectiones & inclinationes invicèm exprobrarent, non ideò improbandas: cùm enim uterque alteri objiciat, palàm est utrumque fecisse. * Orat. Pert. 710.

(a) Submissiori ac graviori voce orationem auspicari, hinc paulatim insurgere, donec ad debitum tenorem ventum fuerit, atque hinc in Exitu, ad priorem vocis gravitatem & sub-

missionem

missionem paulatim relabi, utile ac suave erit.

Vocis tenor, maximam partem, debet esse (b) mediocris inter imam summamque, inter elatam & submissam: unde, in utramque partem, prout res postulârit, recedatur. Est enim non minor, variandæ vocis in oratione totâ, quàm fuit, in singulis Dictionibus & Distinctionibus, virtus & venustas.

Exemplum vocis acutæ & argutæ est pro Ligario: *Vide Cæsar, quàm non reformidem: quanta lux tuæ liberalitatis & sapientiæ, mihi apud te dicenti oboriatur. Quantum potero voce contendam, ut hoc populus Romanus exaudiat. Suscepto bello, Cæsar, gesto etiam ex magna parte, nulli vi coactus judicio meo ac voluntate, ad ea arma profectus sum, quæ erant sumpta contra te:* & hanc Orator ipse contentionem vocis prædixit. Similiter cùm populus, acclamatione adversâ, Ciceronem pro Rabirio agentem turbaret; *Nihil* (ait) *me clamor iste commovet, sed consolatur; cum indicat esse quosdam cives imperitos, sed non multos. Nunquam (mihi credite) Pop. Romanus hic qui silet, Consulem me fecisset; si vestro clamore perturbatum iri arbitraretur.* Quantò jam levior est acclamatio? *Quin continetis vocem, indicem stultitiæ vestræ, testem paucitatis.*

Exemplum gravis & submissæ vocis est Phil. 2 *Si inter cœnam in tuis immanibus poculis accidisset, quis non turpeduceret? † In cætu verò populi Romani, publicum negotium gerens, magister equitum, cui ructare turpe esset, is vomens, frustris esculentis vinum redolentibus, gremium suum, & totum tribunal, implevit.* In redditione Collationis, producenda sunt omnia,

Additio.

trahendæ

trahendæ vocales, aperiendæ fauces, quò major quàm antea fœditas exprimatur.

Sunt etiam suæ singulis Affectibus voces: ut ostendit Orator: * *Omnis motus animi suum quendam à natura habet vultum, & sonum, & gestum: totusque corpus hominis, & ejus omnis vultus, omnesque voces, ut nervi in fidibus, ita sonant, ut à motu animi sunt pulsæ. Nam voces, ut chordæ sunt intentæ, quæ ad quemque tactum respondeant:* [*acuta gravis, cita tarda, magna parva:*] *quas tamen inter omnes est, suo quoque in genere, mediocris. Atque etiam illa sunt, ab his delapsa, plura genera: lene asperum, contractum diffusum, continenti spiritu intermisso, fractum scissum, flexo sono, attenuatum inflatum.* *Vox affectuũ singulorum.* * Orat. li. 3. in fine.

1 In miseratione Vox erit flexibilis, plena, interrupta, flebilis: ut in illo Gracchanæ orationis loco: † *Quò me miser conferam? quò vertam? in capitoliumne? at fratris sanguine redundat: an domum? matremne ut miseram, lamentantemque videam, & abjectam?* Quæ à Graccho Tullius ait acta sic esse, oculis, voce, gestu; inimici ut lachrymas tenere non possent. † 3. De Orat.

2 In iracundia vox contraria est, acuta, incitata, crebrò incidens. Phil. 3. *O præclaram illam eloquentiam tuam, cum es nudus concionatus! Quid turpius? quid fœdius? quid suppliciis omnibus dignius? num expectas dum te stimulis fodiam? Hæc te, si ullam partem habes sensus, lacerat; hæc te cruentat oratio. Vereor ne imminuam summorum virorum authoritatem & gloriam: dicam tamen dolore commotus: Quid indignius, quàm vivere eum qui imposuerit diadema; cùm omnes fateantur jure interfectum esse,*

qui

qui abjecerit? Talem vocem requirit Reticentia illa:

Iam cœlum terramque meo sine numine venti, &c.

3 In metu & verecundiâ demissus & hæsitans sonus est. Ter. Eun. *Totus, Parmeno, tremo horreoque, postquam aspexi hanc.* Talis vox Ciceronis fuit in plerisque exordiis, ut prô Dejotaro etiam significatur: *Cùm in omnibus causis gravioribus, C. Cæsar, initio dicendi commoveri soleam vehementiùs, quàm videtur vel usus, vel ætas postulare; tum in hac causâ ita me multa perturbant, ut quantum mea fides studii mei afferat ad salutem regis Dejotari defendendam, tantum facultatis timor detrabat.* Pro Quinctio rationem addit: *Semper equidem magno cum metu incipio dicere. Quotiescunque dico, toties mihi videor in judicium venire, non ingenii solùm; sed etiam virtutis, atque officii: ne aut id profiteri videar, quod non possum implere; quod est impudentiæ; aut id non efficere quod possum, quod est aut perfidiæ, aut negligentiæ.* &c.

4 In voluptate, tenerum, lene, effusum, hilaratum vocis genus, optatur. Qualis est illa vox Æneæ, pictum in tapetis Trojæ excidium intuentis.

Constitit, & lachrymans, Quis jam locus, inquit, Achate,
Quæ regio in terris nostri non plena laboris?
En Priamus: sunt hìc etiam sua præmia laudi;
Sunt lachrymæ rerũ, & mentem mortalia tangunt.
Solve metus: feret hæc aliquam tibi fama salutẽ.

5 Dolor sine commiseratione, grave quiddam, & imo pressu ac sono obductum, requirit. In Pison: *Meministine, cœnum, cùm ad te quintâ fere horâ cum C. Pisone venissem, nescio quo è*

gurgustio

gurgustio te prodire, involuto capite soleatum? & cum isto ore fœtido teterrimam nobis popinam inhalisses, excusatione te uti valetudinis, quòd diceres vinolentis te quibusdam medicamentis solere curari? quam nos causam cùm accepissemus, (quid enim facere poteramus) paulisper stetimus in illo ganearum tuarum nidore atque fumo: unde tu nos, cùm improbissimè respondendo, tum turpissimè eructando, ejecisti.

In blandiendo, satisfaciendo, rogando, levis vox & summissa est. Æneid. 4. 6

Mene fugis? per ego has lachrymas, dextramque tuam te
(Quando aliud mihi jam miseræ nil ipsa reliqui)
Per connubia nostra, per inceptos hymenæos;
(Si bene quid de te merui, fuit aut tibi quicquam
Dulce meum) miserere domus labentis, & istam
Oro (si quis adhuc precibus locus) exue mentem.

Atque hæc de vocis moderatione: ad quam obtinendam, optimum esse censet Fabius, ediscere quàm maximè varia, quæ flexus omnes habeant: eaq; quotidie ita dicere, ut agimus: ut simul in omnia paremur. Sic Cicero vitium huic moderationi contrarium emendavit. * Omnia enim sine remissione, sine varietate, vi summâ vocis, & totius corporis contentione dicebat: Sed peragratâ Græciâ & Asiâ, omnium generum Rhetoribus auscultatis, & ad hoc remedium adhibitis, tandem non modò exercitatior, sed propè mutatus rediit. *Epilogus vocis.* * Brut. ¶ 140.

Ad Cap. V.

(a) Submiss. Heren. l. 2. ¶ 27. *Firmam quàm maximè poterimus in dicendo vocem conservare; si sedatâ & depressâ voce principia dicemus. Nam læduntur arteriæ, si, antequã lenі voce permulsæ sunt, acri clamore compleantur.* Quanquam depressa vox nec in

in exitu, nec in initio perpetua est; ne deprehensum artificium satietatem pariat, & tædium. Orator enim *Initii* vocem, Catil.1. & vocem *Exitus* pro Amerino, intendit. Siquidem *Initium* illud est Apostrophe multiplicis & vehementis Interrogationis: atque in *Epilogo*, Patheticæ ad Chrysogonum Apostrophæ interit Orator Prosopopœiam Roscii, injuriam cum Chrysogono, & crudelitatem expostulantis; non sine Exclamatione instantibus aucta Interrogationibus: deinde ad Iudices reversus, eos sæpius per Deos immortales adjurans, seriis & hortationibus & monitionibus permovet; & abruptè definit. Neque enim aut illius *Initii*, aut hujus *Epilogi* vehementia, sine intentiori voce rectè proferuntur.

(b) *Mediocris.* Orat. l. 3. *In omni voce est quiddam medium: sed suum cuique voci: deinde est quiddam contentionis extremum, quod tamen inferius est quàm acutissimus clamor: est item quiddam in remissione gravissimum; quóque tanquam sonorum gradibus descenditur.* Item Q. l. 11. c. 3. *Neque gravissimus, ut in Musica, sonus; nec acutissimus, orationibus convenit. Nam & ille parum clarus nimiùmque plenus, nullum afferre animis motum potest; & hic prætennis, ac immodicæ claritatis, cùm est ultra verum; tum neque Pronunciatione flecti, neque diutius ferre intentionem potest. Nam vox, ut nervi, quò remissior, hòc & gravior & plenior; quò tensior, hòc tenuis & acuta magis, est. Mediis itaque utendum sonis: hique, cùm augenda intentio est, excitandi; cùm submittenda, sunt temperandi.*

Verùm hæc quæ de voce præcipiuntur, vix queunt sine vivâ præceptoris voce ad amussim percipi: ut l. 1. c. 8. monet Q. *Quando attollenda, vel submittenda sit vox, quid quoque flexu, quid lentiùs, celeriùs, concitatiùs, leniùs, dicendum, demonstrari, nisi in opere ipso, non potest.*

Caput

Caput VI.

De gestu.

HActenus de Voce: Actionis lex & gestus superest, (quàm Quintilianus *Chironomiam appellat) (a) virtutis multò majoris, quàm ulla Vox esse possit. * Lib. 1. cap. 11.

Lex una hîc summa est, ut omnes vocis flexiones, atque animi motus comitetur gestus. Orat. 3.

Ad Cap. VI.

(a) * In his enim omnibus, quæ sunt Actionis inest quædam vis à naturâ data: quare etiam hâc imperiti, hâc vulgus, hâc denique barbari, maximè commoventur. Verba neminem movent, nisi eum, qui ejusdem linguæ societate conjunctus est: sententiæq; sæpe acutæ non acutorum hominum sensus prætervolant. Actio autem, quæ præ se motum animi fert, omnes movet: iisdem enim omnium animi motibus concitantur, & eos iisdem notis, & in aliis agnoscunt, & in seipsis judicant. Argumento magno est pantomimus, qui solo gestu, sine voce, omnia spectantibus significat: ut gestus in tantâ, per tot gentes, linguarum diversitate, tanquam communis hominum sermo esse videatur. Imò verò etiam bestiarum, quæ signis affectus suos enunciant: quinetiam rerum inanimatarum: sic enim picturæ & imagines tacitè loquuntur. Itaque gestus, sermo corporis & eloquentia rectè à Cicer. nominatur: in eoque summum studium duo summi oratores Demosthenes & Cicero posuere. Demosthenes speculum grande intuens, componebat Actionem & gestus corporis: & quamvis fulgor ille sinistras imagines redderet; suis demum oculis quod efficeret credidit. Quinetiam Satyrum histrionem ad eas artes magistrum adhibuit. Et Cicero histrionibus quoque hujus doctrinæ magistris Roscio comœdo,

* Orat. 3. ad finem.

Æsopo tragœdo usus est. Chironomiam verò Quintilianus author est ab heroicis usque temporibus repetitam, ab ipso etiam Socrate probatam, à Platone quoque in parte civilium positam virtutum.

Caput VII.

De gestu totius corporis.

TRunco totius corporis orator seipsum moderetur, & virili laterum flexione, non gesticulatione scenicâ: Actionemq; magis ad sensus, quàm ad verba accommodet. * Status verò corporis sit secundùm naturam erectus & excelsus.

* Orat. Perf. ¶ 10.

Etenim natura

Met. 1.

Os homini sublime dedit, cœlumque tueri
Jussit, & erectos ad sydera tollere vultus.

Contraria autem mutatio & vacillatio, quàm indecora sit, Curionis motus ille argumento est, quem & Julius (ut est in Bruto *) perpetuum notavit, *cùm ex eo in utramque partem toto corpore vacillante quæsivit, quis loqueretur è lintre: & Cn. Sicinius homo impurus, sed admodum ridiculus: is, cùm Tribunus pleb. Curionem & Octavium Consules produxisset, Curioque multa dixisset sedente Cn. Octavio collegâ, qui devinctus erat fasciis; & multis medicamentis, propter dolorem artuum, delibutus; Nunquam, inquit, Octavi, collegæ tuo gratiam referes: qui nisi se suo more jactavisset, hodie te istic muscæ comedissent.*

* Et Quint. lib. 11. cap. 3.

Caput

Caput VIII.

De gestu capitis, frontis, oculorum.

ATque hæc de corporis universi gestu. Partium item sua quædam ratio est, & quidem præcipua capitis, cum illo corporis statu consentientis. Demisso capite humilitas 1
& modestiâ significatur: & hoc gestu Poëta verecundiam reginæ exprimit Æneid. 1.
Tum breviter Dido vultum demissa profatur.
Capite & oculis in terram conversis, Orator, 2
velut cogitabundus, decorè exorditur. † Cùm † Q. l. 11.
ad Iudicem nos converterimus, non protinus c. 3.
est erumpendum; sed danda brevis cogitationis mora. Mirè enim auditorem dicturi cura delectat: & Iudex se ipse componit. Hoc præcipit Homerus Vlyssis exemplo: quem stetisse Iliad. 3.
oculis in terram defixis, immotoque sceptro, priusquam illam eloquentiæ procellam effunderet, dixit: eoque gestu par est Ciceronis timorem in principiis significatum esse: quin- 3
etiam id testificatur oratione illâ: * *cùm in om-* * Vid. cap.
nibus causis C. Cæsar, &c. Aspectus vertitur eò- 5. 3.
dem, quò gestus corporis: exceptis, quæ aut damnanda, aut removenda sunt, ut videantur aversari. Æneid 3.
—*Dii talem terris avertite pestem.* Æneid. 1.
—*Haud equidem tali me dignor honore.*
Solo tamen capite gestum facere, aut frequen- 4
ter facere, vitiosum scenecis doctoribus visum est. Frontem ferire in dolore, Ciceroni videtur 5
oratorium,

6 oratorium, Fabio autem ſcenicum. * Sed in
* Orat.lib.3. ore ac vultu ſunt omnia: in eo autem ipſo do-
7 11. minatus eſt omnis oculorum. † Vultus enim
† Orat. pe ¶ 10. imago eſt animi, indices oculi. Quarè cùm
effeceris ne quid ineptum aut vultuoſum ſit,
tum oculorum magna debet eſſe moderatio:
qui, quot animi motus ſint, tot ſignificationes,
8 & communicationes habent. (a) Oculis itaq;
9 immotis dicere valdè dedecet. Narium, labro-
rum, menti, cervicum, (b) humerorum vitia
magis notantur.

Ad Cap. VIII.

(a) Orat. lib. 3. in fine. *Theophraſtus quidem actorem averſum dixit, qui in agendo contuens aliquid pronunciaret.* E contrà verò * *Quanquam & vultus* * Q. lib. 9. c. 3. *mutatio, oculorumque conjectus multum in actu valet; tamen ſiquis ducere os exquiſitis modis, & frontis ac luminum inconſtantiâ trepidare non deſinat, rideatur.*

(b) Humeros jactabat Demoſthenes: ſed hoc vitium ita dicitur emendâſſe: ut, cùm in anguſto quodam pulpito ſtans diceret, haſta humero dependens immineret, ut ſi calore dicendi vitare id excidiſſet, offenſatione illâ commoveretur.

Caput IX.

De Geſtu brachii, manus, digitorum.

1 At brachium proceriùs projectum, quaſi
Orat. lib. 3. quoddam telum orationis eſt: continuoſ-
que ac decurrentes locos maximè decet: &
* Quintil. cùm ſpecioſius quiddam uberiuſque dicendum
lib. 11. cap. 3. eſt (ſicut illud, * *Saxa atque ſolitudines voci
reſpondent*)

respondent) expatiatur in latus, & ipsa quodammodo se cum militari isto gestu fundit oratio. Siniſtrum verò brachium, si quid eo agendum sit, eousque allevandum eſt, ut quasi nor- 2
malem angulum faciat. Manus autem minùs 3
arguta, digitis subſequens verba, non exprimens, tantum poteſt, ut ſine hac trunca videatur actio. Nam cæteræ partes loquentem adjuvant: manus propè ipſa loquitur. Hinc Persianum illud Satyr. 4.

Ergo ubi commotâ fervet plebecula bile,
Fert animus calidæ feciſſe ſilentia turbæ
Majeſtate manus.——

Siniſtra autem ſola nunquam geſtum facit: 4
dextræ ſeſe frequenter accommodat. Sic junctis manibus Aporia illa Gracchana agenda eſt: *Quò me miser conferam?* &c. Quantus verò ſit junctarum manuum geſtus, exemplum poëtæ demonſtrat. Æneid. 1.

Ingemit, & duplices tendens ad ſydera palmas
Talia voce refert: O terque quaterque beati,
Queis ante ora patrum Trojæ ſub mœnibus altis
Contigit oppetere!—— Hic poëta geſtum præmonſtravit.

Manus verò complodere eſt ſcenicum. 5

Atque hæc de universâ manu: in cujus di- 1
gitis ſingularis geſtus quidam eſt: atque † ille † Q. l. 11.
inprimis maximè communis, quo medius di- c. 3.
gitus in pollicem contrahitur explicatis tribus:
& geſtus eſt inſtantior: & tribus pollice preſ- 2
ſis, index ille (quo Craſſum in exprimendo animi dolore, atque impetu ſcienter uſum ſignificat Antonius) explicari ſolet. Is in exprobrando & indicando (unde ei nomen eſt) alternatâ ac ſpectante humerum manu, paulùm inclinatus

clinatus affirmat: versus in terram urget: aliquando pro numero unitatis est. Est autem &
3 ille verecundæ orationi aptissimus, quo quatuor primis leviter in summum coëuntibus digitis, non procul ab ore aut pectore, fertur ad nos manus: & deinde prona ac paululùm prolata laxatur. Quintilianus credit hoc modo cœpisse Demosthenem, in illo pro Ctesiphonte timido summissoque principio: sic item formatam Ciceronis manum, cùm diceret, *Si quid est in me ingenii (judices) quod sentio quàm sit exiguum*, &c.

Atque digitorum gestus tam insignis est.

Caput X.

De Gestu pectoris, fœmoris, pedis.

1 IN cæteris vitia fere notata sunt: ut pectus
2 ac ventrem projicere. Cædere etiam pectus
3 Fabio scenicum est. At fœmur ferire (quod Athenis primus fecisse creditur Cleon) usitatum: & indignatos decet, & excitat auditorem.
4 In pedibus status & incessus observatur. In dextrum verò ac lævum latus vacillare, alter-
5 nis pedibus insistendo, ridiculum est. Supplosio tamen pedis, in contentionibus & incipiendis
6 & finiendis, est opportuna. Incessus permissus est oratori; sed rarus, & tantùm in causis publicis, ubi suggestum amplum & spatiosum est: ubi etiam multi sunt judices: proindeque in senatu, ubi plures; & in concione, ubi longè
7 plurimi. Discursare tamen ineptissimum: urbanéque Flavius Virginius interrogavit de

quodam

uodam suo antisophistâ, quot millia passuum eclamâsset.

Atque hæc de corporis Gestu, Oratoribus summè necessario. * *Nam & infantes, Actionis dignita-e, Eloquentiæ sæpe fructum tulerunt; & diserti, de-rmitate Agendi, multi, infantes putati sunt.* Quin dversus oratores, hujus ipsius artificii fastidiosos ontemptores, argumentum hinc sumptum est. Nam im Tullius adversus Callidium diceret; pro argu-ento refutationis posuit, quòd veneni sibi compa-ti causam tam solutè egisset, tam leviter, tam os ci-nter, tam sine corporis gestu. † *Tu Marce Callidi* nquit) *nisi fingeres, sic ageres? præsertim cùm istâ loquentiâ, alienorum hominum pericula defendere a-rrimè soleas, tuum negligeres? ubi dolor? ubi ardor nimi, qui etiam ex infantium ingeniis elicere voces querelas solet? nulla perturbatio animi: nulla cor-ris: frons non percussa: non femur: pedis (quod inimum est) nulla supplosio. Itaque tantum abfuit t inflammares nostros animos, somnum isto loco vix nebamus.* Sic Tullius Callidium in ipso foro, tan-uam in aliquo Rhetoricæ ludo condiscipulum, non tis in arte quam profiteretur attentum & conside-atum, vellicavit.

Epilogus Gestus.
* Orat. Pert. ¶ 10.
† Brutus ¶ 122.

Verùm non omnes, quæ à Tullio & Fabio tradun-ur, agendi rationes, nostris conveniunt temporibus: ec si convenirent, propterea non mutari convenit: uia vulgares factæ, & omnibus notæ, contemptum otiùs pariunt, quàm admirationem; nec tam arri-ent, quàm irridentur. Magistri itaque consulti, uas ex omnibus maximè probant, suis commendent iscipulis: qui eas, cùm fuerint adulti, aut addendo, ut minuendo, aut immutando, emendare; atque ovas, rebus ipsis & ingenio ac voci suæ congruentes, x abundanti * Quintiliani penu deligere, possunt. Interim verò curent, ut Actio semper sit, non modò aria & decora; sed etiam nec nimia nec affectata: † *Ne dum Actoris captant elegantiam, perdant viri bo-i & gravis authoritatem.* Nam * *ubicunque Ars stentatur, ibi Veritas abesse videtur.*

* Lib. 11. cap. 3.
† Q. lib. 11. c. 3.
* Q. lib. 9. c. 3.

FINIS.

Errata.

IN Præfat lin. 2. *quorum* pro *quotum*. pag. 21 lin. 13. *rationis* pro *orationis*. p. 29. l. 23. Ad cap. 1. pro 11. p. 34. l. 12 *Lydei* pro *Tydei*. p. 40 l. 14. 5. pro 1. p. 41. l. 13. *Semionimis* pro *Semianimis*. p. 47. l. 17. *imitari* pro *imitati*. p. 48. l. 4. *etiam in* pro *ut etiam in* p. 49. l. 29. *Fel* pro *Eol*. p. 51. l. 11. *legatus* pro *ligatus* p. 52. l. 11. *Dii vertunt* pro *vertant*. p. 56. l. 15. *Epigr*. 106. pro *Epigr*. 105. p. 56. l. 18. *clausl*. pro *claust*. p. 57. l. 13. *Evandri* pro *Euandri*. p. 60. l. 7. à fine es & e diphth. pro *es* & *e* diphth. p. 71. l. 19. *sidi* pro *fidi*. p. 78. l. 21. *Nemea* pro *Nemea*. p. 87. l. 18 § 4. pro § 3. p. 92. l. 10. à fine, *cavibus* pro *conibus*. p. [illegible] l. 12. *decorandum* pro *decorandam*. p. 111. l. 4. *meheraule* pro *meherqule*. p. [illegible] l. 14. *ob utere* pro *abutere*. p. 124. l. 15. *Graecissimus* pro *Graecissimus*.

